

Kárpátaljai Hírmondó

VII. évfolyam 4. szám, 2011. december

Farkas Árpád

Avaron

Orra bukva az avaron,
forogva mennykőves határon,
az ember mondja a magáét,
mint akit nem vertek még szájon,
mint aki lélegzetet is
e föld gyomrából vesz már,
kövek köhögnek tüdején,
nyelvére agyagos sár tapad,
hogyan érezze,
ne csupán látva lássa
a földet, honnan vétetett
a fel-feltámadásra.

Orra bukva az avaron,
és menni tovább mégis,
ébreszteni a nagyra nőtt,
de alvó jegenyét is,
nem hagyni, hogy a fenyvesek
zöld tűkkel beférceljék
mindazt, mi mítosztalan már,
de lelkiismeret még –

Orra bukva az avaron,
a veszélyt megkeresni,
derékig csonterdőben is
csak menni, egyre menni,
mint kire országló erőt
s egy ilyen földet szabtak,
hogy óvja lélegzetenként
e keserves hatalmat!

A benei református templom

„Tanulni kell. A téli fákat. Ahogyan talpig zúzmarások. Mozdíthatatlan függönyök.”

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

VII. évfolyam, 4. szám
2011. december

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 06-1-267-0198

E-mail: karpataljaishozvetseg@t-online.hu

Felelős kiadó: Katona Tamás,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Szerkesztőbizottság:

Dr. Pomogáts Béla,
Dupka György,
Szöllősy Tibor,
Zubánics László,
Elbéné Mester Magdolna,
Schober Ottó.

Gazdasági felelős:
dr. Damjanovich Imre

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
450 példányban.

E lapszám megjelenését
A Kárpátaljai Szövetség tagjai
támogatták adójuk 1 százalékával.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról

Vers mindenkinek. Reményik Sándor: Ahogy lehet	3
Szervezeti élet. Levél az olvasóhoz. Megemlékezés határok nélkül	4
Mementó. A "málenkij robot" áldozataira emlékeztek	5
Épített örökségünk. Örökségvédelem és vidékfejlesztés	6
Hírek, események. A tudomány napja a főiskolán	7
Közoktatás. 20 éves a Beregszászi Magyar Gimnázium	8
Határok nélkül	9
Hitélet. Géczy Tihamér prédikációja	10
A napkeleti bölcsek. Hrabár Tamás gondolatai	12
Közös dolgaink. Kárpátaljára látogatott Schmitt Pál	14
Gyökerek. Beszélgetés Szöllősy Tiborral	16
Arasznyi történelem. 1956 őszére emlékezve	18
KÁRISZ-kollázs: fiatalokról fiataloknak. Kovács András pedagógus	20
Évforduló. 200 éve született Liszt Ferenc	21
Néprajzi értékeink. Temetkezési szokások Nagyberegen	22
Irodalom. Weinrauch Katalin: Novemberi emlékmorzsák	25
Szepesi Attila: Város a Holdban	27
Szájról szájra. Egy karácsonyi ének története	28
Nosztalgia. Jöjj el, szép karácsony!	29
Korkép. Orémus Kálmán és Schober Ottó írásai	30
Emlékezet. "Gazdag és tiszta elme". Irodalmi est Vácon	32
Szerkesztőségünk postájából	34
Anno. Nem szeretjük a novembert	36
Nemcsak nőknek	37
Szemelvények kárpátaljai eseményekből	38
A Kárpátaljai Hírmondó galériája. Bereg Alkotóegyesület	40

Címlapfotók: Szemere Judit

Köszönet az 1 százalékért!

A hatályos törvények lehetővé teszik, hogy az adózó magyar állampolgárok adójuk 1%-ával támogassák a civil közhasznú szervezetek munkáját.

A Kárpátaljai Szövetség jóleső érzéssel fogadta és fogadja a támogatók felajánlásait, hiszen ez azt bizonyítja, hogy az áttelepültek fontosnak tartják azt a tevékenységet, amelyet a szülőföldön maradt kárpátaljai magyarok kulturális, illetve oktatási életének kiteljesedéséért, gazdasági helyzetének javításáért folytatunk.

A 2010. évi adó 1 százalékából befolyt összeget a Kárpátaljai Szövetség folyóiratunk, a Kárpátaljai Hírmondó megjelentetésére fordította.

Köszönjük a segítséget minden tagtársunknak! Lehetőség szerint segítsenek abban is, hogy újabb támogatók ajánlják fel adójuk 1 százalékát!

OTP számlaszámunk: 11711034-20834951

Adószámunk: 18046629-1-41

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége áldott karácsonyi ünnepeket, sikerekben gazdag, boldog új esztendőt, bort, búzát, békességet kíván a Szövetség tagjainak, a Kárpátaljai Hírmondó valamennyi olvasójának.

Ne légy személyválogató!

Mester, mondták neki, tudjuk, igazmondó vagy és helyesen tanítasz. Az emberek személyére sem vagy tekintettel.

Lukács 20,21

Nézz magadba, és lásd meg, hogyan töltötted meg ürességedet emberekkel. Ennek következtében a markukban tartanak. Lásd, hogyan kontrollálják viselkedésedet jóváhagyásukkal és rosszallásukkal. Hatalmukban áll könnyíteni magányosságon a társaságukkal, dicséretük a fellegekbe röphetői lelkedet, ugyanakkor kritikájuk és elutasításuk a mélységekbe ránthat. Vess egy pillantást önmagadra, ébrenléted majdnem minden percét arra fordítod, hogy megnyerd az embereket, hogy kedvükbe jádj, legyenek akár élők, akár halottak. Az ő szabályaik szerint élsz, elvárásaikhoz igazodsz, társaságukat keresed, szeretetük után vágyódsz, rettegsz gúnyolódásaiktól, sóvárogsz elismerésük után, jámborul aláveted magad a büntudatnak, amit rád ruháznak; s még a gondolattól is megrémülsz, hogy ne a divat szerint öltözz, beszélj, cselekedj, vagy akár gondolkodj.

Lásd meg azt is, hogy még akkor is tőlük függsz, még akkor is a rabszolgájuk vagy, ha te kontrollárod őket.

Az emberek annyira lénnyé váltak, hogy már el sem tudnád képzelni az életed a többiek irányítása és hatása nélkül. Valójában meg is győztek arról, hogyha megszabadulnál tőlük, akkor szigetté válnál – magányossá, sivárrá és szeretetlenné. Csakhogy éppen az ellenkezője igaz. Hogyan is tudnál szeretni valakit, akinek a rabszolgája vagy? Hogyan tudnád szeretni azt, aki nélkül élni sem tudsz? Így csak vágyakozhatsz, igényelhetsz, függhetsz, félhetsz és kontrollálhatnak. A szeretetet csak szabadságban és félelemnélküliségben lehet fellelni. Hogyan érheted el ezt a szabadságot? A függőség és rabszolgaságod elleni kettős támadással. Először is: légy tudatos. Gyakorlatilag lehetetlen függőségben élni, hogy valaki állandóan figyelemmel kísérje függőségének oktalanságát. Csakhogy a tudatosság elégtelennek bizonyulhat az olyan ember számára, aki másoktól függ. Olyan cselekedeteket kell végeznie, amelyeket szeret. Fedezd fel, hogy melyik az a munka, amit nem a hasznosságért, hanem önmagáért végzel! Gondolj valami olyanra, amit önmagáért szeretsz csinálni, függetlenül attól, hogy sikerül-e vagy sem, hogy megdicsérnek érte, vagy sem, függetlenül attól, hogy szeretnek-e vagy megjutalmaznak-e érte, hogy az emberek tudnak-e róla és hálások-e érte, vagy sem. Hány ilyen dolog van az életedben, amit egyszerűen azért teszel, mert megragadja lelkedet és örömmel tölt el? Ismerd meg ezeket, tedd őket, mert ezek biztosítják a szabadsághoz és a szeretethez az útlevélet.

De valószínűleg ezzel kapcsolatban is beléd programozták már a fogyasztói társadalom gondolkodásmódját: egy költemény, tájkép vagy egy zenedarab élvezete idővesztés; neked kell költeményt vagy zeneművet írnod, vagy egy műalkotást készítened. De még ha el is készíted, a mű önmagában nem sokat ér, az alkotásodat másoknak is ismerni kell. Mert mi haszna, ha senki sem ismeri? És még ha ismerik is, semmit sem jelent, ha nem tapsolják meg és nem dicsérnek meg érte. A műved akkor lesz igazán értékes, ha népszerű lesz, és el lehet adni! Így aztán ismét visszakerültél az emberek karjaiba és ellenőrzése alá. Szerintük pedig egy cselekedet értéke nem annak önmagáért való szeretésében, végzésében és örömeiben van, hanem sikerében.

A miszticizmushoz és a Valósághoz vezető királyi út nem az emberek világán halad keresztül, hanem azokon a cselekedeteken, melyeket önmagukért végzünk, anélkül, hogy a cselekedetek sikerére vagy jövedelmezőségére kacsingatnánk. Ellentétben a közgondolkodással, a szeretetlenség vagy magányosság gyógyszere nem a társaság, hanem a Valósággal való kapcsolat. Abban a pillanatban, ahogy rátapintasz erre a Valóságra, tudni fogod, hogy mi a szabadság és a szeretet. Szabad leszel az emberektől s ennek következtében képes leszel szeretni őket.

Ne gondold azt, hogy ahhoz, hogy szerethesd az embereket, először találkoznod kell velük. Az nem szeretet volna, hanem vonzódás vagy szájalom. A szeretet a szívből származik a Valósággal való kapcsolaton keresztül. Ez nem egy bizonyos személy vagy dolog szeretete, hanem a szeretet valósága – beállítottság és hajlam a szeretetre. Ez a szeretet aztán kisugárzik az emberekre és a dolgokra.

Ha azt kívánod, hogy ez a szeretet létezzen életedben, meg kell szabadulnod az emberektől való belső függőségedtől úgy, hogy ráébredsz erre a függésre, s olyan cselekedetekbe fogsz, melyeket önmaguk végzéséért kedvelsz.

(Anthony de Mello: A szeretet útja. Korda Kiadó, Kecskemét, 2006)

Vers mindenkinek

Reményik Sándor

Ahogy lehet

(Részlet)

Megalkuvás zsoltárát énekelve,
Végtelen rabmenetben csak megyünk.
Nincs semmi fegyverünk,
Fegyvertelen a lelkünk lázadása,
Pedig a vérünk minden cseppje vágyik,
Vágyik a Péter vad mozdulatára,
Amikor Istenének védelmében
A Mátkus fülét hirtelen levágta.
Kik vagyunk mi?
Ó, nem az Alázat,
Csak a megalázottság fiai.
Nemzedékek büszke hídfői közt
Görbülő ív, görnyedő átmenet:
Testvéreim, bizony nem élünk jól mi,
Nem apáinknak tetsző életet.
De aki másképp tehetne helyünkben,
Az vesse reánk az első követ!
Minden percünk kínzó kiegyezés:
Ahogy lehet ...

Testvérem, korcs hős, alkuvások hőse,
Félbenmarad, megmásul mondatod?
Egy szikra talán mégis zengve pattan
Lángörvényből, mely benned kavarg.
Dagadnak benned árvizes erők,
Zúdulna niagarás zuhatag:
Elégedj meg, ha megtöltesz belőle
Kristálytisztá vízzel egy poharat.
Visszaszorítanak, hátrább, egyre hátrább,
És amit hagynak, egyre kevesebb:
Hát vedd meg lábad ott, ahol megállhatsz,
S azt mentsd, azt a talpalatnyi helyet,
Szikrát a tűzből, cseppet a folyóból,
A töredéket eltört mondatodból,
Minden megmaradt árva keveset:
Ahogy lehet ...

Láttad a Karsztok szirt-sivatagában
A liliputi termőföldröket?
Pár négyzetméter – amit a lavina,
A kőgörgeteg könnyen eltemet.
S a Karsztok boldogtalan magvetője,
A földművelés madárijesztője
Ezt a kis humuszt mégis szereti,
Kicsi kőkerítéssel keríti.
Pedig szinte sírjának is kevés.
Ó karszti sors, ó karszti temetés ...

Te is, testvérem, karszti sorsodat
Fogadd el, s véd meg karszti földedet,
Azt a síroknak is kevés humuszt,
Azt a pár négyzetméternyi helyet,
S azt a fölséges isten-lábnyomot,
Mit a lavina minden rohama
Eltörölni még sohasem tudott.

Védd ezt a talpalatnyi telkedet,
Cserépkancsódat és tűzhelyedet,
Utolsó darab száraz kenyered!
De azután foggal, tíz körömmel,
Démoni dühvel és örült örömmel –
Ahogy lehet ...

Levél az olvasókhöz

Kedves Olvasóink!

Megrendelhetik a Kárpátaljai Hírmondót a 2012. évre. Lapunk előfizetési díja (amelyet a szövetség számlaszámára fizethetnek be) 3000 forint egy évre postaköltséggel együtt. Kérjük Önöket, hogy a félreértések elkerülése végett január végéig utalják át az előfizetési díjat.

Bizonyára eddig sem volt titok az olvasók előtt, hogy a számlaszámunkra beérkezett előfizetési díj csupán egy része azoknak a kiadásoknak, amelyeket szövetségünk a Kárpátaljai Hírmondó kivitelezésére fordított. Az ismert gazdasági helyzet miatt a folyóirat kiadási költségeihez ebben az évben csak a Kárpátaljai Szövetség néhány jólelkű tagjától kaptunk támogatást, magyarán pályázataink nem részesültek kedvező elbírálásban. Nehéz szívvel fontolgattuk, hogy a jövő esztendőben már egyáltalán nem hirdetjük meg az előfizetést. Am arra is gondoltunk, hogy az idei balatonföldvári találkozón tartott Hírmondós nyílt napon a szót kérő olvasók arról biztosították a Kárpátaljai Szövetség elnökségét, hogy kitaranak a lap mellett, amely hidat képez a szülőföldön maradt és az anyaországba áttelepült kárpátaljai magyarok között.

Meghirdettük az előfizetést, ám az Önök támogatása nélkül nem fog sikerülni a Kárpátaljai Hírmondó életben tartása. Ezúton is kérjük mindazokat, akik tehetik, hogy az előfizetési díjon felül is támogassák anyagilag a folyóirat megjelenését. Bízunk abban, hogy az eljövendő 2012-es esztendőben enyhül az ország gazdasági helyzete és több pénzt tudnak elkülöníteni az illetékesek kulturális célok támogatására. És addig? Addig csak arra számíthatunk, hogy az összetartás átsegíti a nehézségeken a kárpátaljaiak egyetlen közéleti folyóiratát, amely mind küllemében, mind tartalmában sokak tetszését elnyerte, és az olvasók jóvoltából életének nyolcadik esztendejébe léphet.

Kérjük, adjanak esélyt támogatásukkal, hogy továbbra is szolgálhassa a lap az önazonosság, a magyar büszkeség megőrzésének fennmaradását.

Tisztelettel:

a Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Kedves Olvasóink!

A Kárpátaljai Szövetség honlapján tájékoztatjuk az érdeklődőket az aktuális programokról, tervekről, beszámolunk korábbi rendezvényeinkről. Szeretnénk kikérni ezzel kapcsolatos véleményüket: mit látnának még szívesen a www.ksz.egernet.hu című honlapunkon.

MEGEMLEKEZÉS HATÁROK NÉLKÜL

Október 22-én az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésének 55. évfordulója, illetve a Magyar Köztársaság megalakulásának 22. évfordulója alkalmából megemlékezéseket tartottak Budapesten. Az ünnepély a Múgyetemen kezdődött, ahonnan hagyományos fáklyásmenet indult a Bem térre, ahol a Rákóczi Szövetség szervezésében határok nélkül ünnepeltek a magyarság képviselői. A rendezvény zárásaként a politikai pártok és a civil szervezetek elhelyezték koszorúikat a Bem-szobornál. A Kárpátaljai Szövetség nevében dr. Damjanovich Imre társelnök és Szabóné Badik Dolóresz elnökségi tag koszorúzott (a képen).

Fotó: SZABÓ GÁBOR

Köszönet az 1 százaléért!

A Bercsényi Miklós Alapítvány kuratóriuma köszönetét fejezi ki mindazon magyar állampolgároknak, akik adójuk 1 százalékaival támogatták az alapítvány törekvéseit. A 2010. évi adó 1 százalékaiból a Bercsényi Alapítvány 31 ezer forint támogatást kapott, az összeget a tehetséggondozó program folytatására fordítottuk.

Kérjük a Kárpátaljáról elszármazott földijeinket, a jövőben is támogassák céljaink megvalósítását.

A Beregszásziért Alapítvány Kuratóriuma hálás köszönetet mond mindenkinek, aki adója 1%-ával vagy csekken törten befizetéssel támogatta alapítványunkat céljai megvalósításában. Kérjük, a jövőben is segítsenek minket.

Támogatóinknak és a Kárpátaljai Hírmondó minden kedves olvasójának áldott, békés karácsonyi ünnepeket és boldog új esztendőt kívánunk!

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetét fejezi ki mindazon tagtársaknak, akik felajánlásaikkal támogatták a szövetség tevékenységét.

Külön köszönjük Dr. Báthory Katalin és Dr. Nemeséri Lászlóné budapesti tagtársainknak a kiemelt összegű támogatást!

A „málenkij robot” áldozataira emlékeztek

November 19-én a Szolyvai Emlékparkbizottság a történelmi egyházakkal, valamint a magyar és a német társadalmi szervezetekkel közösen tartotta hagyományos tiszteletadását a sztálinizmus áldozatai előtt.

Mint ismeretes, az egykori gyűjtőtábor helyén 20 éve létesített emlékhely siratófalára 126 magyarlakta település több mint ötezer áldozatának neve van felvéve.

Az ukrán és a magyar nemzeti himnuszok elhangzása után a jelenlévők meghallgatták Kecskés Béla Kisértő múlt című versét Lőrincz P. Gabriella tolmácsolásában, majd Tóth Mihály, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke (a képen) beszélt az elmúlt évben végzett történelemkutatási tevékenységről. Tájékoztatta a jelenlévőket, hogy a park területének állandó használati jogát a szolyvai római katolikus hitközségre ruházták át. Sajnálatos tényként említették: az elmúlt egy év alatt sem sikerült elérni, hogy az ukrán állam hivatalosan is elismerje az ártatlan kárpátaljai magyarok elleni büntetéseket.

Fodor Zsolt, a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának konzulja hangsúlyozta, hogy november hava nemegyszer hozott sorscsapást a magyarságra. Elég, ha csak az '56-os forradalom leverésére vagy a lágerrekbe való elhurcolásra gondolunk. Mindkét esetben a sztálini diktatúra volt az, amely semmibe vette az emberi jogokat. A szolyvai emléktáblákon lévő nevek szolgálnak örök mementóként egy valamikori embertelen rezsim létezéséről, és állítsanak emléket azon áldozatoknak is, akik jeltelen tömegsírokban nyugszanak.

A kárpátaljai és anyaországi felszólalók emlékeztettek arra, hogy egyetlen nemzetnek sincs joga más nemzetek fölött uralkodni, valamennyi népnek joga van a szabadsághoz, a békés élethez.

A beszédek elhangzása után v. Pocsai Vince református lelkész, Tóth Jenő görög katolikus parochus, valamint Petenko Miron római katolikus káplán ökumenikus istentisztelettel

adóztak az elhurcoltak emlékének. Ezt követően együtt szentelték fel a siratófalón elhelyezett négy új emléktáblát, amelyek a GULAG táboraiába elhurcolt magyarországi, erdélyi, felvidéki és délvidéki áldozatoknak állítanak emléket.

A megemlékezés koszorúzással, valamint a Szózat elénekléssel zárult.

* * *

Aznap délután Beregszászban a sztálinizmus áldozatainak Puskin téri emlékművénél tartott megemlékezést a „málenkij robot” 67. évfordulójáról. Rendezvényen, amelynek szervezője az Ukrán Magyar Demokrata Szövetség városi szervezete volt, a történelmi egyházak képviselőin és a túlélőkön kívül számos hazai és külföldi vendég vett részt.

Füzesi Magda Kósa Anna balladája című versének elhangzása után Nagy András emlékezett a lágerévekre (a képen). A 86 éves túlélő részletesen beszámolt az átélte borzalmakról.

Kókai Krisztina, a Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusának konzulja úgy fogalmazott: a deportáltak nyomorát, szenvedését meg kell ismernünk nekünk és az utánunk következő nemzedékeknek is, hogy soha ne ismétlődhesen meg

hasonló népirtás. Végül Szabó Imre Füstbeszállt életek című verséből idézett.

Szabó Vilmos parlamenti képviselő, a Magyar Országgyűlés külügyi és nemzeti összetartozás bizottságának tagja az emlékezést, az elődök hagyatékának ápolását, a magyarság identitástudatának megőrzését hangsúlyozta.

Kincs Gábor megyei képviselő, Beregszász alpolgármestere rámutatott: az elhurcoltak névsora és száma nem csupán statisztikai adat. Az átélte borzalmakról mindenkinek tudnia kell, a mi felelősségünk az új nemzedék felnevelése.

Csobolya József történész felidézte a történelmi eseményeket. Kiemelte: a kárpátaljai magyarok többsége becsületes keresztény ember módjára jelentkezett a háromnapos munkára. Nem sejtették, hogy milyen kegyetlen megpróbáltatások várnak rájuk. A több mint negyvenezer elhurcolt közül minden második ember odaveszett. Csupán Beregszászból 1547 férfit hurcoltak el a sztálini lágerrekbe. Kitartásuk példaértékű a jövő nemzedék számára is.

Michels Antal római katolikus plébános és Maksai Attila református lelkész Isten igéjének tolmácsolásával kívánt kegyeletteljes megemlékezést.

Végül a megjelent társadalmi szervezetek képviselői az emlékmű talapzatánál elhelyezték a kegyelet virágait és koszorúit.

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán is lerótták kegyeletüket a XX. század meghurcoltjai előtt, akik a sztálini terror áldozatai lettek. A pedagógiai és pszichológiai tanszék által szervezett megemlékezésre november 17-én az Esztergom teremben került sor. A jelenlévőket, köztük Tóth István beregszászi főkonzult, Héber Gábor és Gubicza Gábor ungvári konzulokat Balogh Livia tanárnő köszöntötte.

Emlékműsorukban a tanító- és óvodapedagógia szakos hallgatók felidéztek az akkori szomorú történelmi eseményeket, részleteket olvasva fel a láger megjárta emberek visszaemlékezéseiből, hozzátartozóikhoz írt leveleiből. Az előadás alatt a kivetítón a sztálinizmus áldozatainak Kárpátalja magyarlakta településein állított emlékművei voltak láthatók.

A megemlékezés gyertyás felvonulással folytatódott, amelynek első állomása az 5. számú középiskola falán lévő emléktábla volt (ez az épület volt az egykori gyűjtőhely). Ezután az emlékezők a sztálinizmus áldozatainak Puskin téri emlékművéhez vonultak, ahol Tóth István főkonzul emlékezett a 67 évvel ezelőtti eseményekre. A helyi vonatkozású adatokon kívül kitért a többi elcsatolt területen élő magyarságot ért repressziókra is, majd együttérzését fejezte ki az értelmetlenül elpusztultak hozzátartozóinak.

– Az idő begyógyítja a sebeket. Még akkor is, ha a sorsunkat napjainkban meghatározó hatalmak nem tesznek ezért semmit sem tettekkel, sem gesztusokkal... Bizonyos vagyok abban, hogy a kollektív drámák ellenére mégis jól dönt az, aki napjainkban is megmarad magyarnak. Mai világunkban ez azt jelenti, hogy őrzi ősei hitét, ragaszkodik iskoláihoz, anyanyelvéhez, kultúrájához. Nem állítom, hogy ez könnyű feladat. Önbecsülésünkhöz, belső harmóniánkhoz, magyar önazonosságunkhoz azonban elengedhetetlen – mondta végezetül a főkonzul.

A megemlékezés a Szózat elénekléssel zárult, majd a jelenlévők virágok, koszorúk, mécsesek elhelyezésével hajtottak fejte az áldozatok emléke előtt.

Tudósítónk

Örökségvédelem és vidékfejlesztés

A közelmúltban „Örökségvédelem és vidékfejlesztés” címmel a Teleki László Alapítvány, valamint a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területfejlesztési és Környezetgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Kft. szervezésében, a Visk Jótékonyági Alapítvány közreműködésével nemzetközi konferenciára került sor. A háromnapos rendezvény célja az volt, hogy bemutassa a történelmi Szabolcs, Szatmár, Bereg megyék területén lévő legszebb egyházi műemlékeket „A történelmi Szatmár megye románkori és gótikus templomai” turistaútvonal létrehozása céljából.

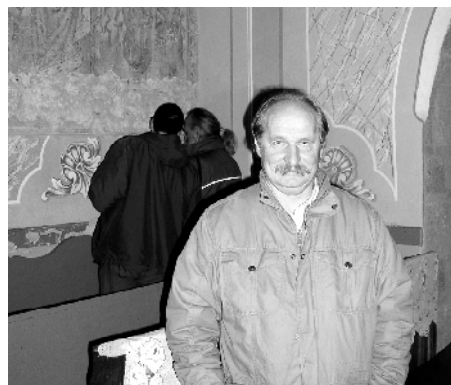
A program résztvevői – művészettörténészek, restaurátorok, építészek – először a magyarországi műemlékekhez látogattak el: Nyírturára, Tiszaszentmártonba, Lónyára, Csarodára, Márokpáriba, Tarpára. Másnap a kárpátaljai részen a Teleki László Alapítvány révén korábban felújított kigyósi, benei, csetfalvai, mezővári, mezőkaszonyi és nagybégányi református templomokat keresték fel.

Dr. Diószegi László, a Teleki László Alapítvány igazgatója lapunknak nyilatkozva elmondta, hogy az alapítvány a Magyarságkutató Intézet jogutódjaként 1991 óta foglalkozik a határon túli magyarság történetével és jelenével. Ezen belül nagyon hangsúlyos szerepet kap a határon túli magyar vonatkozású műemlékek kutatása, dokumentálása, védelme és adott esetben felújítása. 1999–2006 között egy országos program működött a határ menti középkori templomok helyreállítására. Ebben az időszakban a Teleki László Alapítvány munkatársai 20 templomot teljesen felújítottak, további 280 műemlék pedig kutatási, dokumentálási és részleges felújítási munkákat végeztek. 2006 óta lényegesen szűkebb forrásból folyik a műemlékvédelem a határ menti területeken. A határon túli magyar egyházi műemlékek védelme nemzetpolitikai érdek, ezért is fontos, hogy a további feltárások megvalósuljanak. Kárpátalján nincs szervezett országos műemlékvédelem, a falvak közösségeinek pedig még az állagmegóvásra sincs pénzük. Ezért nagy szükség van a támogatásra, hiszen sok feltáratlan és nagyon értékes műemlék található a régióban.

A mostani konferencia specifikuma, hogy az előadások nem egy teremben hangzottak el, a résztvevők bejárták a helyszíne-

ket, ahol Lángi József restaurátor, Káldi Gyula és Sebestyén József építészek, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal munkatársai mutatták be a műemlék épületeket, beszéltek a feltárás és a restauráció körülményeiről. A szakemberek kiemelték, hogy a kárpátaljai műemlékek sajnos sokszor a tudatlanság áldozataivá válnak, hiszen egy szakszerűtlen felújítás több kárt okozhat, mint az időjárás. Ez történt például a benei és a nagybereg református templomban, ahol eltávolították a kazettás mennyezetet, Akliban pedig felbecsülhetetlen értékű freskók pusztultak el.

Mezőváriban érdekes adatokkal szolgált a település és a templom történetéről Vári Fábán László néprajzkutató, főiskolai tanár. Mezőkaszonyban a konferencia résztvevői meghallgathatták Sass Enikő, a helyi középiskola tanárának A kárpátaljai Bereg-vidék falusi turizmusának jellemzése egy empirikus kutatás alapján című gazdagon illusztrált előadását. Ez utóbbi szorosan kapcsolódott a konferencia céljához, miszerint a műemlékek feltérképezése után a Szabolcs-Szatmár megyei Területfejlesztési és Környezetgazdálkodási Ügynökséggel közösen olyan, határokon átívelő turisztikai projekteket alakítanak ki, amelyek az itt élő emberek számára is gyakorlati haszonnal és előnnyel járnak.

A konferencia résztvevőit Mezőgyecsében családnál szállásolták el, így a falusi vendéglátás keretében megkóstolhatták a helyi jellegzetes ételeket. A terepbejárás után este bemutatkozott a vendégek előtt a Szatmári Viola és Botos Viola vezette mezőgyecsei műkedvelő együttes, majd a Nyírség Táncegyüttes adott izelítőt a magyar népzene és néptánc gazdag kincseiből.

A konferencia zárónapján a szakemberek összegezték a tapasztalatokat. Deák Attila, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területfejlesztési és Környezetgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Kft. terület- és településfejlesztési szakértője Középkori templomok útja – vallás- és örökségturisztikai tematikus útvonal a történelmi Szatmárban címmel, dr. Diószegi László pe-

dig Műemléki kalandozások Kárpátalján címmel tartotta meg előadását.

Dr. Diószegi László elmondta, hogy a konferencia elérte elsődleges célját: felhívták a figyelmet arra, hogy a térségben sok figyelemre méltó középkori műemlék épület található. Jó lenne, ha ez a kárpátaljai és a magyarországi médiában egyaránt visszhangot kapna, és így minél hamarabb elkezdődhetne a valódi turizmus. Erre megvan a remény, hiszen a programsorozaton jelen voltak a kárpátaljai magyar sajtó munkatársai, valamint a nyíregyházi Kölcsény TV riportere is. Sajnálatos tény, hogy jelenleg körülményes és hosszadalmas a magyar-ukrán határ átlépése, és ez elriasztja a turistákat. Ebben az ügyben elengedhetetlen, hogy előrelépés történjen.

A Teleki László Alapítvány igazgatója sajnálatát fejezte ki, hogy a résztvevők szinte mind Magyarországról érkeztek, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárai és diákjai nem tanúsítottak érdeklődést a konferencia iránt.

SZEMERE JUDIT

A képeken: Kész Géza, a KRE Levéltárának és Múzeumának igazgatója és Lángi József restaurátor a kigyósi templomban; dr. Diószegi László, a Teleki László Alapítvány igazgatója; Vári Fábán László néprajzkutató előadást tart; benei úrasztali kelyhek.

A szerző felvételei

A tudomány napja a főiskolán

A magyar tudomány napja alkalmából a Limes Társadalomkutató Műhely, a Lehoczky Tivadar Intézet, a Hodinka Antal Intézet, illetve az id. Fodor István Természettudományi Kutatóintézet közös szervezésében előadássorozatot tartottak Tudományos műhelyek a kárpátaljai magyar tudományosság szolgálatában címmel. A konferenciának a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Esztergom terme adott otthont.

A megjelenteket Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Főiskolaért Alapítvány elnöke, valamint Dr. Szikura József, a főiskola rektora köszöntötték.

Nyitóelőadásában Dr. Szikura József (a képen) a főiskolán újonnan alapított, id. Fodor István nevét viselő természettudományi kutatóintézet céljairól és terveiről szólt. Feladatai között szerepel Kárpátalja természeti kincseinek felkutatása, tudományos feltérképezése, megőrzése, az itt élő növény- és állatfajok megismerése, életük változásainak nyomon követése.

Ifj. Fodor István, a Gödöllői Biotechnológiai Központ képviselője Néhány gondolat a biotechnológia jövőjéről Beregszászban. Biotechnológiai kutatások a Kárpátaljai Magyar Főiskolán címmel tartott előadást, amelyben röviden jellemezte a biotechnológia alkalmazásának területeit. Kárpátaljai vonatkozásban az értékesebb endemikus, gyógyhatású stb. növények feltérképezését emelte ki.

Milan Blazek, a Cseh Tudományos Akadémia Botanikus Kertje vezetőjének Az Iris nemzedék fajtái és alakjai Kárpátalján, valamint a szakállas kerti formák génállományának feltárása, meghatározása, megvédése című előadását Dr. Szikura József olvasta fel.

A szünet után a főiskolán 10 éve alakult kutatóintézetek mutakoztak be.

A Lehoczky Tivadar Intézet tevékenységéről Bocskor Andrea munkatárs beszélt. Az intézet az 1999-ben alakult Limes Társadalomkutató Műhely

egyik utódjaként jött létre a főiskola bázisán 2001-ben. Elsődleges célja a Kárpátalján folyó magyar vonatkozású társadalom- és bölcsészettudományi kutatások elősegítése, összehangolása, továbbá az alap kutatások megszervezése, koordinálása és végzése, azok intézményi háttérének megteremtése, valamint a tudományos utánpótlás nevelése, az ifjú kutatók munkájának segítése. Mű-

ködését a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola támogatja.

Karmacs Zoltán beszámolt a Hodinka Antal Intézet működéséről, amely 2001-ben alakult az MTA határon túli magyar nyelvészeti kutatóhely-hálózatának ukrain intézeteként. Tagja a Termini Kutatóhálózatnak.

A konferencia keretében posztumusz Arany János-díjjal ismerték el dr. Soós Kálmán munkásságát. A főiskola egykori rektorának életrajzát, szakmai előmenetelét Brenzovics László ismertette, aki Dr. Kocsis Károly, a Magyar Tudományos Akadémia munkatársa nevében átadta a díjat Soós Katalinnak, az elhunyt özvegyének.

Mint ismeretes, a díjjal olyan külföldi magyar tudósokat, kutatókat jutalmaznak, akik jelentős tudományos munkásságot mutattak fel életük során, kiemelkedő eredményt értek el, vagy fiatal kutatóként hoztak létre jelentős teljesítményt.

Duray Miklós politikus, közíró pályatársaként és barátjaként emlékezett a főiskola egykori rektorára, a csendes okosság és eltökéltség híveként jellemezve.

A konferencia résztvevői az előadások meghallgatása mellett megtekinthették a II. RF KMF és kutatóintézeteinek tudományos kiadványaiból rendezett kiállítást.

BERNÁR

'56-os megemlékezések Kárpátalján

Kárpátalja-szerte megemlékeztek az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc kitörésének 55. évfordulójáról. Számos rendezvényre olyan településen került sor, ahol annak idején a helyi fiatalok ellenálló csoportokat hoztak létre, hogy kifejezzék szolidaritásukat a pesti srácokkal. A Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének szervezésében Tiszapéterfalván Kiss Ferenc irodalomtörténész emléktáblájánál tartottak ünnepséget, Nevetlenfaluban Illés József, a helyi ellenálló csoport tagja emléktáblájánál, Nagyszőlősen pedig az ottani ellenálló csoport emléktáblájánál hajtottak fejet.

Gálóciban a mártírhalt halt Gecse Endre református lelkész sírjánál és a gálóczi ellenálló csoport emléktáblájánál tartottak megemlékezést az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) szervezésében.

Az Ungvári Magyar Főkonzulátus diplomatái megkoszorúzták az ungvári börtön falán lévő emléktáblát. Itt tartották fogva az 1956-ban Magyarországról deportált forradalmárokat.

Az UMDSZ központi megemlékezését Mezőkaszonban tartotta, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség központi rendezvényére pedig a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán került sor.

(A kárpátaljai magyar sajtó nyomán)

Kettőskereszt-állítás és adventi gyertyagyújtás

Advent első vasárnapján, november 27-én Beregszászban, a Kossuth téren kettőskereszt-állításra és közös gyertyagyújtásra került sor. A rendezvény kezdeményezői Kovács Béla Európai Parlamenti Képviselő Beregszászi Fogadó Irodája és Péter Csaba megyei önkormányzati képviselő, a Kárpátház Alapítvány elnöke voltak.

Az ünnepi program kezdetén Kátai Zoltán énekmondó kobozjátékkal kísért énekével hívogatta a beregszásziakat a város főtérén felállított kereszt köré. A zord idő ellenére sokan eljöttek a rendezvényre, köztük Tóth István, a Beregszászi Magyar Konzulátus főkonzulja, a történelmi egyházak, a társadalmi szervezetek, a sajtó képviselői.

A keresztállítás célja az volt, hogy a kiüresedett, a fogyasztói társadalom reklámhadjáratai által befolyásolt ünnepünkön a vásár-

lasi láz helyett a valódi értékek kapjanak hangsúlyt: a szeretet, az összetartozás és a keresztényi hit. A kereszt tehát egy felkiáltójel szerepét kívánja betölteni, amely egy pillanatra megállítja és elgondolkodtatja az embereket, akik ennek hatására talán egészen másképp élik meg advent üzenetét: nyitott szívvel várják Jézus Krisztus újra eljövételének napját.

Ünnepi beszédet mondott Kovács Béla, az Európai Parlament képviselője. Michels Antal római katolikus plébános a Szent Márk könyvéből felolvasott igeszakasszal hívta fel a jelenlétők figyelmét a krisztusváras lényegére. Hrabár Tamás görög katolikus parochus megemlékezett a keresztet.

Az adventi koszorún az első gyertyát Péter Csaba gyújtotta meg. Az ünnepséget Kátai Zoltán előadása zárta. **M. B.**

Az ÜVEGCIPŐ BEREKSZÁSZBAN

A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház Társulata Árkosi Árpád rendezésében nagy sikerrel vitte színre Molnár Ferenc Üveg-cipő című vígjátékát.

Molnár Ferenc műve a XX. század eleji Budapest kispolgárainak és munkásainak szegényes világáról ad keresztmetszetet. A Józsefváros egyszerű miliójében játszódó események meghatározó szereplői Sipos Lajos (Kacsur András), a korosodó műbútorasztalos, Adél (Béres Ildikó), a bérház szerény vagyonnal bíró tulajdonosnője, Császár Pali (Ferenczi Attila), a fiatal, jóképű, de vagyontalan ékszerész és Szabó Irma (Tarpai Viktória), a cselédnő.

A kisebb szerepekben Kacsur Andrást, Vass Magdolnát, Szabó Imrét, Ivaskovics Viktort, Orosz Ibolyát, Gál Natáliát, Sötér Istvánt, Domareckaja Júliát és Krémer Sándort láthattuk. Az színészek ez alkalommal is élményszámba menő alakítást nyújtottak.

20 ÉVES A BEREKSZÁSZI BETHLEN GÁBOR MAGYAR GIMNÁZIUM

A Beregszászi Magyar Gimnázium a 2011–2012-es tanévben méltatja újraindulásának 20. évfordulóját. Ebből az alkalomból november 11-én egész napos rendezvény sorozatra került sor. A délelőtti órákban Bethlen koráról, valamint a gimnázium történetéről tartottak előadásokat a diákoknak, majd a kora délutáni ünnepi megemlékezésen életfát avattak a gimnázium udvarán.

A rendezvényt számos hazai és külföldi társadalmi és politikai előljáró tisztelte meg jelenlétével.

Az ünnepi program kezdetén Babits Mihály Miatyánk című versét Vaskeba Hajnalka, majd Horváth Sándor és Ivaskovics József *Mert a haza...* című szerzeményét Baráté Edina 6A osztályos tanuló előadásában hallhatták a jelenlévők. Ezután Szabó Árpád, a gimnázium igazgatója köszöntötte az egybegyűlteket.

Czibolya Gábor Magyarország Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériuma Nemzetpolitikai Államtitkárságának titkári referense Répás Zsuzsanna államtitkár üdvözlését tolmácsolta. A felszólaló az anyanyelven történő tanulás fontosságáról beszélt. Mint mondta, a gimnázium hagyományteremtő, erős intézménye a kárpátaljai magyarságnak.

Tóth István, Magyarország beregszászi főkonzulja az egyetemes magyar oktatás részének nevezte a gimnáziumot, amely fennállása óta élni és túlélni akar. A történelem viharai ellenére sem adta fel a magyarság megmaradásáért vívott harcát.

Maksai Attila református lelkész a József könyvéből felolvasott igeskasszal hívta fel a felnövekvő nemzedék figyelmét az „emlékkövek” állításának fontosságára, amelyek bizonyítják a közös múltat és az összetartozást.

Faragó László, Gyöngyös polgármestere hangsúlyozta: mindannyiunk felelőssége, hogy a jövő nemzedék milyen tudással örökíti át a kultúra továbbépítésének szép és nehéz feladatát. Köszöntője végén a gyöngyösi Vak Bottyán János Műszaki és Közgazdasági Szakközépiskola emblémáját adta át Szabó Árpád igazgatónak.

Dalmay Árpád, a Beregszászi Alapítvány kuratóriumának elnöke azt kívánta a gimnázium tantestületének és diákjainak, hogy őrizzék továbbra is a Bethlen Gábor-i örökséget, azt a nemzeti és vallási toleranciát, amely a fejedeleme és Erdélyre volt jellemző.

A Beregszásziért Alapítvány nevében 3 történelmi térképet, valamint egy nemzeti színű zászlót ajándékozott a gimnáziumnak.

Gajdos István, Beregszász polgármestere örömet fejezte ki, hogy a város, a kárpátaljai magyarság szellemi, gazdasági és kulturális központja adhat otthont a Bethlen Gábor magyar gimnáziumnak, annak a

Színpadon a tanárok énekkara

tanintézetnek, amely történelme folyamán a tehetséggondozás, a magyar szó és a magyar szellemiség igazi fellegrává vált.

Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke a gimnázium megnyitásának nehézségeiről szölt. Méltatta Udvari István nyugalmazott igazgató munkásságát, aki a kezdetekkor a város legjobb pedagógusait megszólítva olyan erős alapot teremtett, amely 20 évig kitartott. Tóth Árpád gondolataival további erőt, kitartást kívánt a tanári karnak. Brenzovics László, a KMKSZ alelnöke hangsúlyozta: a gimnázium újraindításával vállalt cél és szándék az volt, hogy egy olyan intézmény jöjjön létre, amely tovább örökíti az egykori magyar királyi gimnázium eszmeiségét. Mint mondta, az eltelt 20 év szellemisége méltó az elődök hagyatékához, azonban az épület és a körülmények sajnos nem. Az alelnök az intézmény születésnapja alkalmából egy számítógép-konfigurációt adományozott a gimnáziumnak. Herczog György, a Kárpátaljai Megyei Pedagógus-továbbképző Intézet igazgatóhelyettese elmondta, hogy az elmúlt 20 év alatt a diákok tudása révén az intézmény megyei és nemzetközi hírnévre tett szert. Csanádi György újságíró a Vérke-parti öregdiákok nevében mondott köszöntőt. Völödimir Kenéz, a Beregszászi Ukrán Gimnázium igazgatóhelyettese egy megvalósult álmoként jellemezte a gimnázium létrejöttét, az intézmény által elért eredményeket az ukrán tannyelvű gimnázium számára is példaértékűnek nevezte.

A köszöntők elhangzása után Filin Ferenc 6A osztályos tanuló Wass Albert Előhang című költeményét adta elő, majd az intézmény egykori diákjai elhelyezték az összetartozást szimbolizáló plátánleveleket a gimnázium kertjében felállított életfán. Az emlékjellel az egykori Beregszászi Magyar Főgimnázium 1895-ös indulását és jogutódját, a Beregszászi Magyar Gimnáziumot jelképezi.

A végzett hallgatók nevében dr. Veress Csaba egykori gimnazista szölt a jelenlévőkhöz, aki büszke arra, hogy a 20 évvel ezelőtti újraindult magyar gimnázium első évfolyamának végzőse lehetett.

Késő délután verses-zenés műsorra került sor a városi művelődési házban.

Ünnepi beszédében Szabó Árpád igazgató visszatékkintett az elmúlt 20 évre. Röviden beszámolt az intézmény által elért eredményekről, megemlítve a már-már legendásnak nevezhető pedagógusokat, valamint azokat a diákokat, akik járási, megyei, országos, sőt nemzetközi szinten dobogós helyezéseket értek el a tantárgyi vetélkedőkön. A nehézségekről szölv kiemelte, hogy a tanintézet helyhiánnyal küzd. Reményét fejezte ki, hogy közös erővel, összefogással sikerül megoldani ezt a problémát, hogy a gimnázium folytathassa a kárpátaljai magyarság elitképzésének nemes feladatát.

Udvari István, az újraindult gimnázium első igazgatója a kezdetekre emlékezett. Mint mondta, akkoriban sokkal nehezebb körülmények között végeztek munkájukat: nem volt saját épületük, mindössze két főállású pedagógust tudtak foglalkoztatni, a többiek óraadó tanárként tevékenykedtek, ám ezt szívvel-lélekkel tették, ami később meg is hozta a gyümölcsét.

A meghívott vendégek közül köszöntötte az ünnepeltekét Arendás Péter, a budaörsi Illyés Gyula Gimnázium és Szakképző Iskola igazgatója, Medvigy István, a megyei tanács képviselője, Zubánics László, az Ukrán Magyar Nemzeti Tanács elnöke.

A tanintézet kiváló pedagógusainak munkáját oklevelekkel ismerték el.

Michels Antal római katolikus plébános Máté evangéliuma alapján Isten ígétét adta útmutatónak a gimnázium tanárainak és diákjainak: „A kevésben hű voltál, sokat bízik rád”.

A felszólalások után a hatodik, hetedik és nyolcadik osztályos tanulók közös műsorrát láthatta a közönség. Zenés irodalmi összeállításukban a beregszászi magyar gimnazisták azokat a szellemi értékeket mutatták be, amelyeket az alma mater falain belül az ismeretek kincsei mellett elsajátítottak. Az ünnepi műsor végén az ötödikes diákok huszártoborzót, az egykori végzősök szatmári táncot adtak elő. A rendezvény a Szózat elénekzésével zárult.

**MOLNÁR BERTALAN,
SZEMERE JUDIT**

DR. LÉVAI ANIKÓ ELŐADÁSA BEREGSZÁSZBAN

Október 19-én a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán dr. Lévai Anikó, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet jószolgálati nagykövete tartott előadást a Fejlesztő Segélyezés című új projektről.

Gazdagon illusztrált előadásában dr. Lévai Anikó ismertette azokat a működési alapelveket (Code of Conduct), amelyeket az 1991-ben alakult Magyar Ökumenikus Segélyszervezet a magáénak vall. A 10 alapelvet az alábbiak szerint fogalmazta meg. Elsődleges cél a humanitárius elkötelezettség. A segítségnyújtás prioritásának meghatározása kizárólag a szükségletek alapján történik. A segély nem használható fel sem politikai, sem vallási célok támogatására. Törékvésük, hogy a segélyezés ne váljon a kormányok külpolitikájának eszközévé. Fontos szempont a kultúra, valamint a helyi szokások tiszteletben tartása. A szervezet arra is törekszik, hogy a válságkezelést a helyi adott-

ságok figyelembevételével valósítsa meg.

Az előadó beszélt a szervezet magyarországi és nemzetközi tevékenységéről, a megvalósult projektjeiről, megemlítve az ADVANCE Kárpátaljai Tanácsadó és Fejlesztő Központtal való együttműködést. Az előadáson jelen volt Gerevich János, a központ vezetője is, aki a két szervezet együttműködésének sikeres példájaként a Munkaerő-piaci képzési programok Beregszászon és Miskolcon elnevezésű fejlesztő tréninget említette.

Dr. Lévai Anikó előadását Orosz Ildikó, a főiskola elnöke köszönte meg, aki elismerően szólt a jótékonyági nagykövet munkájáról, kiemelve, hogy nagyon sok, a főiskolát támogató jótékonyági rendezvény védnökségét vállalta el. Az elnök asszony, a hála jeléül, a főiskola kiadványait tartalmazó ajándécsomagot nyújtott át.

Tudósítónk

A Panoráma Világklub beregszászi társklubjának estje

Szeptember 16-án az Arany Páva étteremben tartották meg a Panoráma Világklub beregszászi társklubjának estjét. 2011. május 13-án Kárpátalján elsőként Beregszászban alakult meg a Panoráma Világklub társklubja, amely a hazatérő magyarok és az irántuk érdeklődést mutatók találkozóhelye.

Az egybegyűlteket dr. Mezei László, a Világklub kárpátaljai elnöke köszöntötte. A jelenlévők egyperces néma felállással emlékeztek a közelmúltban elhunyt Soós Kálmán rektorra, majd Publik Anton Európa-szerte elismert előadó elszavalta Kőlcsey Ferenc Himnusz című költeményét.

A rendezvény további részében Babják Zoltán beregszászi társelnök számolt be a Balatonlellén megtartott Magyarok Világtalálkozójáról.

Az élménybeszámolót követően Dr. Sebestyén Andor, a londoni Birodalmi Rákkutató Intézet Glaxo-díjas magyar származású kutatója tartott előadást eredményeiről és tapasztalatairól.

Ezután dr. Mezei László előadást tartott a Kossuth Lajos Koszorúja Alapítvány nemzetközi küldetéséről. Az alapítványt 2001 őszén, Kossuth Lajos születésének 200. évfordulója tiszteletére hozta létre néhány lelkes kezdeményező. A miskolci székhelyű civil szervezet célul tűzte ki, hogy megismétli a hetvenöt évvel ezelőtt szervezett zarándokutat. Az akkori zarándokok Kossuth 1851-ben tett amerikai látogatásainak helyszíneit keresték fel, és 1928. március 15-én felavatták Kossuth Lajos New York-i emlékművét.

Befejezésül Babják Zoltán a Beregszászban a közeljövőben megnyíló civil házról szólt. Az intézmény a tervek szerint különböző találkozók megtartásához, rendezvények szervezéséhez biztosít majd helyszínt olyan emberek számára, akik igyekeznek jobbá, szebbé tenni városunkat, környezetünket.

A rendezvény hangulatáról a tiszapéterfalvai Kokas-banda gondoskodott.

BERNÁR

Kárpátaljaiak a Magyar Művészeti Akadémia ülésén

November 5-én Budapesten tartotta közgyűlését az időközben köztestületté vált Magyar Művészeti Akadémia. Az alakuló ülés munkájában szűkebb pátriánkat Erfán Ferenc festő- és iparművész, Füzesi Magda költő, Magyar László festőművész, Nagy Zoltán Mihály író, Vári Fábián László költő, író, műfordító, néprajzkutató, Vidnyánszky Attila színházi rendező képviselték, akik 2005 óta tagjai a Magyar Művészeti Akadémiának. A delegáció tagja volt Dupka György irodalmár, közíró is.

A köztestület megalakulását kimondó határozatot követően az akadémikusok elfogadták az MMA alapszabályát, majd megválasztották a köztestület tisztségviselőit. Aművészeti akadé-

tagokká, Haris László fotóművész felügyelő testületi taggá választották.

Fekete György beszédében emlékeztetett: minden európai országban van köztestületként működő művészeti akadémia. Az MMA is szeretné hallatni szavát a hazai kulturális stratégia alakításában, azonban a közéleti „harcokban” nem kíván részt venni. Mint az elnök felidézte, a kormány az MMA használatába adta a Vigadót, amelynek rekonstrukciója várhatóan 2012 második felére fejeződik be.

Az MMA véleményét a hazai művészeti életet, valamint az MMA működésének feltételeit érintő jogszabályok, kormányzati programok vagy intézkedések előkészítése során a július-

mia munkáját a következő három évben az eddigi ügyvezető elnök, Fekete György irányítja, a két alelnöke Csáji Attila festőművész és Zelnik József etnográfus, a főtitkár Kucsera Tamás Gergely lett. Jankovics Marcell filmrendező, grafikus és Sára Sándor filmrendező elnökségi

ban elfogadott törvény értelmében ki kell kérni.

A képen: Vári Fábián László, Kő Pál szobrászművész, "tiszteletbeli kárpátaljai", Füzesi Magda, Nagy Zoltán Mihály, Dupka György, Erfán Ferenc, Magyar László a tanácskozás szünetében.

Lepkeszárny és hímpor Kádas Kati képei a megyei és városi könyvtárban

Amikor a művész alkot, szándékai szerint teremti meg saját képei rendjét, melyek különböző másoktól. Ennek megítélése pedig lehetetlen érzelmek nélkül. Ez annál erősebb, minél közelebb érezzük magunkat választott témáihoz és technikájához. Kádas Kati képei erős érzelmeket váltanak ki. A magát elsősorban grafikusnak tartó alkotó jelen anyagának többsége viszont olaj, akril és pasztell.

Negyvennégy mű, mely stílusirányzatok, témák, technikák arzenálja. Egyértelmű szabad formák, formavariációk dekoratív és allegorikus felfogásban, és többértelmű változatban. A stílusbeli sokféleséget egy nagy anyagból való válogatás magyarázza. Aktok, félaktok, portrék, enteriőrök, tájképek, utcarészlet realiztikus felfogásban. Virágok, lepkék, kristályszerkezetek dekoratívan, és egyéb kísérletek a lírai absztrakt felé a vegyes technika összes lehetőségével és színességével. Ezek mellett pedig van egy másféle, redukált-metszetszerű, esetenként virág motívumok keretezte „Variációk a nőiességről” c. sorozata, melynek helyét nem találom az előzőekben, ezenkívül pedig nem izlésem szerint való.

Ami a legdicséretesebb, az a jól érezhető kísérletezési kedv, elsősorban anyaghasználatban, mely a témaválasztást is irányítja. Ezek a képek megállíthatnak, szemlélődésre szólítanak. Nézzük meg őket!

A kiállítás az év végéig látható a megyei és városi könyvtárban.

H. NÉMETH KATALIN
(Nyíregyházi Napló, november 25.)

„Legyen a tiéd, ami a tiéd!”

/Olvasandó: I. Mózes 33,1–11. és Lukács 2,11–18. versei/

Az a néhány szó, amely ebben a rövid címben van, mérhetetlen, sőt, örök időkre szóló bizonyosságot rejt magában. Évszázadokat, évezredekot köt egybe drága ajándékképpen. A Biblia – a teljes kijelentés üzenete – ezt így hirdeti meg: elválaszthatatlan egységbe állítja elénk az élő Isten törvényében kijelentett és a kegyelemben biztosított áldását, a bocsánatot nyert és a megváltott élet örömét! Röviden úgy mondhatom: a szent Isten ószövetségbeli és újszövetségi népének megígért, és megadott örökségét.

Jákób életének az útja, attól a pillanattól kezdve, amikor beleszületett annak a népnek a közösségébe, amelyiket az élő Isten Ábrahámnak adott ígéletben a föld minden nemzetsége számára, áldássá kívánt lenni, de amivé születési öröksége, sok bűne miatt sohasem tudott válni!

Az Újszövetség népének az életében az élő Isten ígéletének a megtapasztalását a betlehemi pásztorok találkozásában ragyogtatja fel a Szentlélek. Amikor a mezők pásztorait elvezeti annak a Léleknek a világossága a juhok nagy pásztoraéhoz: a karácsonyi jászol-bölcsőben megtalált Jézus Krisztushoz!

Nem két külön ígélet beteljesedéséről van szó, hanem a kettőben együtt teszi láthatóvá, és elnyerhetővé a kegyelmes Isten azt az áldását, amire megteremtette és megváltotta az embervilágot. Ezt a látást nem lehet örökölni, nem lehet akármilyen „kiemelt” iskolában vagy tudományos egyetemeken elsajátítani – ezt csak kérni lehet és ingyen kegyelemből kapható meg.

A Jákób útján – az ő életének alakulásában – a kegyelmes Isten munkája nyomán láttatja meg velünk az Ige üzenete, mit jelent az a kijelentés: „legyen a tiéd, ami a tiéd.” Ézsau az a szája mondja ki ezt a rövid kijelentést, de ez nem emberi döntés, hanem a szent Istené!

Jákób úgy született bele az Isten ígéletének a világába, hogy mindjárt a születésének a körülményével meg kellett tanulnia, hogy az Isten örökségében nem egyedül van, sőt nem is ő az első! Két gyermeket hordozott a szíve alatt az édesanyja, Izsák felesége. És a két fiú közül először Ézsau látta meg az Isten ígéletének a világát. Ezért a törvényes rend szerint ő volt két nagy ajándéknak az örököse: az egyik éppen az elsőszülöttségi jog, ami azt jelentette, hogy Izsák után ő lesz az elkövetkező nemzedék feje. A másik pedig ennek a megkoronázása, az atyai áldás (I. Mózes 25,21–26.)! Egy ideig csak annyi van megírva róluk, hogy „Ézsau vadászathoz értő mezei ember volt, Jákób pedig szelíd ember, sátorban lakozó.” „Szerette azért Izsák Ézsaut, mert szája íze szerint volt a vad; Rebeka (az anya) pedig szerette Jákóbot.” (I. Mózes 25,27–28.).

De van az Újszövetségben egy emberileg nehezen felfogható üzenet a Pál apostol tanításában a Római levél 9. részének 11–13. verseiben: „Mert mikor még meg sem születetek, sem semmi jót vagy gonoszt nem cselekedtek, hogy az Isten kiválasztás szerint való végzése megmaradjon, nem cselekedetekből, hanem az elhívótól. Megmondatott néki, hogy a nagyobbik szolgál a kisebbiknek. Miképpen meg van írva: Jákóbot szerettem, Ézsaut pedig gyűlöltem!” Ez az újszövetségi Ige a magyarázata annak, ami következik a két testvér életében.

Hogy történt meg mindez?

Ézsau egy alkalommal fáradtan és éhesen érkezik haza a vadászatról. Jákób éppen lencsét főz a maga csendességében! „Es azt mondja Ézsau Jákóbnak: engedd, hogy ehessen e veres ételből, mert fáradt vagyok... Jákób pedig azt mondta: Add el hát nekem azonnal a te elsőszülöttségedet. Ézsau pedig azt mondta: Imé, én halni járok, mire való hát nekem az én elsőszülöttségem?” (I. Mózes 25,29–31.). Látszólag egy testvéri adásvétel történt ebben a megállapodásban, de itt másról van szó! A 34. versben így zárul le ez a csereakció: „S akkor Jákób adott Ézsauknak kenyeret és főtt lencsét és evett és ivott és felkelt és elment. Így vetette meg Ézsau az elsőszülöttséget.” És ebben a rövid mondatban gyökerezik a Pál apostol által leírt Ige értelme! Megvette – az Isten pedig elvette tőle! Jákób még többet is adott, mint amennyit Ézsau kért: „kenyeret is – és evett és ivott!” Nem Jákób szerezte azt meg, hanem a Szent Isten vette el Ézsautól. És ebben a pillanatban az elsőszülöttségi jog már nem az Ézsaué – de még Jákób sem birtokolja azt! Sok nehéz lépés és kemény tusakodás után lesz az végérvényesen a Jákóbé!

Az atyai áldás viszont még hátra van! Ézsau azt nemigen tudja, hogy a kettő elválaszthatatlanul összetartozik. Mikor aztán elkövetkezett az atyának, Izsáknak az életében, hogy el kell menni a minden élők útján – (azaz halála előtt) –, hivatva az ő elsőszülött fiát, hogy odaadja neki az atyai áldást! Az nincs írva, hogy Izsák tudott volna arról, hogy Ézsau megvette az elsőszülöttségi jogot és eladta olcsón az öccsének! Így történt aztán, hogy hivatva elsőszülött fiát és megbeszélte vele az atyai áldás átadását. Arra kérte őt, hogy menjen el vadászni – utána készítse el a szokásos módon a vadat – és úgymond: „csinálj nekem kedvem szerint való ételt; és hozd el nekem, hogy egyem, hogy megáldjon téged az én lelkem minek előtte meghalok.” (I. Mózes 27,1–4.). Ezek után indul el Ézsau a vadászatra.

Közben az van megírva a Bibliában, hogy Rebeka, az édesanyja – „aki szerette Jákóbot” – amikor hallja az apa intézkedését, közbelép a maga tervével. Szól Já-

kóbnak: „Imé, hallottam, hogy atyád szólott bátyádnak, Ézsauknak... Most azért... menj el a nyájhoz és hozz nekem két kecskegödölyét a javából, hogy csináljak azokból a te atyádnak... hogy téged áldjon meg minek előtte meghal.” (I. Mózes 27,6–10.). Az apai szeretet és az anyai szeretet most nem párosul, szemben áll egymással. Melyik lesz a győztes? Nem az emberi értelem vagy logika dönti el, hanem az, aki minden emberi értelmet felülhaladó módon Úr, a Szent Isten. Erről van szó a továbbiakban: ugyanis nem véletlenszerűségről és nem házastársi villongásról van itt szó, hanem a szuverén Isten minden felül való törvényéről, a kegyelemből való kiválasztásról. Ezért történt az, hogy a már gyengén látó Izsák abban a hitben áldotta meg Jákóbot, hogy az általa kedvelt Ézsauknak a fejére helyezze az atyai áldást! Ehhez természetesen szükség volt arra, hogy Jákób az anyai tanácsokat betartva merjen odaállni az áldás elnyerésére! (I. Mózes (27,11–29.). Így fejezte be aztán Izsák a Jákób megáldását: „Népek szolgáljanak néked és nemzetek hajoljanak meg előtted; légy Úr a te atyádfiai és hajoljanak meg anyádnak fiai. Átkozott, aki téged átkoz, és aki téged áld, legyen áldott.”

Mikor aztán Ézsau megérkezett és valódi vadat hozott az atyjának, minden kiderült. De az ő számára ez már nem hozhatta vissza az atyai áldást. Hiába kérdezte: „Avagy csak ez az egy áldásod van-e néked, Atyám?” Hiába kérte keserves sírással: „Áldj meg engem is, atyám!” Kapott ugyan ő is áldást: „Imé, kövér földön lesz lakásod, és részed lesz az ég harmatjából onnan felül; És fegyvered után élsz, és öcsédet szolgálod.” (I. Mózes 27,38–40.). Áldás ez is, de nem az elsőszülöttséghez járó atyai áldás!

Ézsau nem tudta alázatos lélekkel elfogadni, ami neki jutott: „gyűlölte azért Ézsau Jákóbot az áldásért, amellyel megáldotta őt az atya”, és így döntött: „megölöm az én öcsémet, Jákóbot”. (I. Mózes 27,41.). Ez elől a gyűlölet elől kellett Jákóbnak elmenekülni! Így jut el az anyja bátyjához, Lábánhoz Háránba! Itt áldja meg őt az Isten családdal és nagy gazdagsággal!

A nagy családdal és nagy gazdagsággal megáldott Jákób – bár hosszú időn át lakott Háránban – nem maradhatott ott véglegesen. Mert amit megszerzett: az elsőszülöttségi jog és az atyai áldás, csak azon a helyen érvényes, ahonnan elmenekült. Vissza kell oda menni! Erre a Lélek szorítja Jákóbot! Nem arról van szó, hogy olyan régen hagyta el az atyai házat, hogy azóta az Ézsau halálos ítélete elévült! Nem! Az Isten világrendjében nincsenek elévülési törvények! Az elkövetett vétket el kell rendezni – a számadás kikerülhetetlen. Ez alól nincs kivétel – és Jákób ezt lelkében érzi! Ezt parancsolja neki az Isten.

„Legyen a tiéd, ami a tiéd!”

/Olvasandó: I. Mózes 33,1–11. és Lukács 2,11–18. versei/

Amikor visszaindul az elrendeződés helyére, először az történik az életében, hogy kikerülhetetlenül találkozik a Szent Istennel erejével és kegyelmével. Igaz, hogy mikor értesül arról, hogy Ézsau négyszáz fős sereggel közeledik hozzájuk, először emberileg próbálja megoldani a helyzetet: nagy értékű ajándékot készít, hogy azzal engesztelje ki a haragvó testvért. Azt is pontosan eltervezi, milyen legyen a felállási sorrend a családban, amikor bekövetkezik a találkozás! (I. Mózes 32,1–22., és 33,1–3.).

De semmit nem érne ez a gondos előkészület, ha előbb nem történt volna meg egy másik találkozás. Az éjszaka magányában Jákób találkozik a Szent Istennel erejével és kegyelmével a Jabbók vizénél! És ebben a találkozásban történik meg az, hogy Jákób belefogódzkodik az egyetlen biztos erőforrásba, amikor azt mondja: „Nem bocsátalak el téged, míg meg nem áldasz engemet!” És azután hangzik a válasz: „Nem Jákóbnak mondják ezután a te nevedet, hanem Izráelnek, mert küzdöttél az Istennel és az emberekkel és győztél.” (I. Mózes 32,26–28.). Miből állt ez a küzdelem? Abból, hogy teljes lélekkel erre az Úrra bízta magát, kiszolgáltatta magát és megvallotta teljes bűnét. A kérdésre: Mi a te neved?, mellébeszélés nélkül válaszol: „És Ő azt mondta, Jákób.” Miért fontos ez? Azért mert a Jákób név azt jelenti „csaló”. És ő nagyon sokat csal! De mert egész lelkével belefogódzott a kegyelmes kézbe, kapott új nevet, amely így hangzik Izráel – azaz az Ur győztese!

Mindez az Ézsauval való szemtől szemben való találkozásban lesz érthető! Amikor Ézsau megkérdezi Jákóbot az elkészített ajándékok felől: „Mire való ez az egész sereg, amelyet elől találtam?” – Jákób így felelt: „Hogy kedvet találjak az én uram szemei előtt.” Erre hangzik el az életet biztosító válasz: „Van nekem elég jó, öcsém, legyen a tiéd, ami a tiéd.” (I. Mózes 33, 8–9.). Először úgy tűnik, hogy Ézsau nem fogadja el a Jákób ajándékát! De ez azért van, mert itt Jákóbnak meg kell tanulni egy nagyon lényeges leckét: az ő ajándéka nem lehet bocsánatot szerző érték. Mert amit ő vétkezett Ézsauval szemben, azt milliószor annyi ajándék sem törölheti el. Azt a vétet csak annak a szent Istennek az ingyen kegyelme bocsáthatja meg, aki Jákóbból Izráelt formált ott a Jabbók vizénél. De a Jákób ajándéka mégis elfogadott ajándék lesz, mert amikor azt kéri Ézsautól: „Vedd el, kérlek az én ajándékomat, amelyet hoztam, mivelhogy az Isten kegyelmesen cselekedett velem... És unszolta őt – és az elvette.” (I. Mózes 39,11.). De ez már nem engesztelő áldozat, hanem az Istentől és a megcsalt testvértől egyszerre megkapott megbocsátást odavitt háláldozat! És abban a bocsánatot adó testvéri szóban: „legyen a tiéd, ami a tiéd” – mindennekeftől arról van szó, hogy a szent Isten – aki szerette Jákóbot –

most az Ézsau száján keresztül adja tudtára: a tiéd az elsőszülöttségi jog és az atyai áldás. Nem te harcoltad ki – én adtam neked, még mielőtt megszületél.

Amit itt most a Jákób célba érkezéséről elmondhatunk, az a mi emberi életünkre nézve azt jelenti: az élet Ura, a kegyelmes Isten nem egy Jákóbja, hanem minden gyermeke számára ugyanazt az áldást készítette el. Az elsőszülöttségi jog és az atyai áldás ma ebben a két szóban van összefoglalva „megbocsátottam bűneidet”. És ezt nem lehet semminemű ajándékkal vagy bármiféle cselekedettel kiérdemelni, vagy megszerezni! Ez csak az őszinte bűnbánó gyermeknek jár, aki el tudja mondani a tékozló fiúval: „Atyám, vétkeztem az ég ellen és te elled. És nem vagyok méltó, hogy fiadnak hivattassam; tégy engem olyanná, mint a te béréseid közül egy.” (Lukács 15,18–19.). És a bűnbánó tékozló – ahogya csaló Jákób Izráel nevet kapott – nem bérés maradt az atyai házban, hanem azt hallja az atya szájából: „ez az én fiam, meghalt és feltámadott; elveszett és megtaláltatott. Kezdték azért vigadni. (Lukács 15,24.). Ime: „legyen a tiéd, ami a tiéd.”

Az Újszövetség üzenetében ez a szent bizonyosság a karácsony evangéliumában hangzott el kétezer évvel ezelőtt és hangzik el ma is minden kegyelemre szorult és örökségre vágyó lélek számára! Éspedig abban a valóságban, hogy minden ígéret, amely a szent Isten szájából a teremtés kezdetétől elhangzott, ebben a három szóban öltött testet: „született nektek Megtartó”. Mi történt a betlehemi mezőkön?

Egyszerű emberek végzik a maguk mindennapi életének a munkáját. Nem sokan tudnak az ő létezésükről – ők sem igen tudnak a „nagyvilág” életéről. De a Szent Isten, aki teremtette, fenntartja és megváltotta a Mindenséget, az ő életük számára is adta a bűnében megítélt világ számára kijelentett kegyelmes ígéretet: az asszony magva, „a világ kisértőjének a fejéretapos.”, azaz a bűn miatt eltékozlott örökség elnyerhető (I. Mózes 3,14.). Az ő életük számára is hangzott a régi prófécia: „Mert egy gyermek születik nekünk; fiú adatik nekünk, és az uralom az ő vállán leszen, és hívják nevét csodálatosnak, tanácsosnak, erős Istennek, örökkévalóság atyjának, békesség fejedelmének. Uralma növekedésének és békéjének nem lesz vége a Dávid trónján és királysága felett; hogy felemelje és megerősítse azt jogosság és igazság által mostantól mindörökké. A seregek Urának buzgó szerelme végzi ezt el.” (Ézsaiás 9,6–7.). Ezeknek a pásztoroknak az életében történt az, ami meg van írva: „Imé az Úrnak angyala hozzájuk jött és az Úrnak dicsősége körülvette őket; és nagy félelemmel megfélemedtek.” (Lukács 2,8–9.). De eljutott hozzájuk a kegyelmes Isten félelmet feloldó üzenete is: „Ne féljete, mert imé hirde-

tek nektek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lesz: született nektek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus a Dávid városában.” (Lukács 2,10–11.). A kegyelmet megígérő Isten elküldte a kegyelem Urát, a Szerelmes Fiút. De nem oda, ahová a világ bölcsei vagy uralkodói várták (Máté 2,1–2.) – nem fényes palotába –, hanem oda, ahová az élő Isten régen megígérte: „De te Efratának Betleheme, bár kicsiny vagy a Juda ezerei között, belőled származik nekem az uralkodó az Izráelen; akinek származása eleitől fogva, öröktől fogva van.” (Mikéás próféta 5,2.). Csak itt lehetett veletalálkozni, csak itt lehetett előtte hódolni. A jászolbölcső kisdedében a világ győzelmes Urát kellett felismerni és elfogadni! (Ahogy Jákóbnak az Ézsau gyűlölet helyett megbocsátást sugárzó szemében kellett felismernie a bűnbocsátó Isten örökségét megerősítő kegyelmét.) De nagyon lényeges dolog, hogy ezzel a „Megtartóval” – nem a Heródesek – nem a farizeusok, nem az írástudók találkoztak először, hanem az egyszerű pásztorok. A világ bölcsei és uralkodói közül is a legtávolabb lévő: a keleti bölcsek (vagy más néven a három királyok) találkoztak övele, azután ahogy Heródes palotájából az Isten Lelke elvezette őket Betlehembe: „És imé a csillag, amelyet napkeleten láttak előttük ment mindaddig, amíg oda nem értek – és akkor megállott a fölött a hely fölött, ahol a gyermek volt. És mikor meglátták a csillagot, igen nagy örömmel örvendeztek.” (Máté 2,9–10.).

Miért éppen a pásztorok találkoztak először az örökséget adó Isten bűnbocsátó szeretetének azzal a titkával, amely a jászolbölcsőben jött el erre a világra? Azért, mert erről azt íratta le a Lélek a Jézus szavait idézve: „Hálákat adok neked, Atyám, mennynek és földnek Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcsek és értelmesek elől és a kisdedeknek megjelentetted.” (Máté 11,25.). És ezt erősíti meg az evangélista üzenete: „Aki nem úgy fogadja az Isten országát, mint gyermek, semmiképpen nem megy be abba.” (Márk 10,15.). És ezek a pásztorok az Úr kicsinyei voltak; akiket Jákóbbal együtt kiválasztott a világ teremtése előtt az élet örökségére – és akiket megszólított és elvezetett a jászolbölcső trónjához, hogy ott megerősítse a szívüket abban a bizonyosságban, hogy nem elfelejtett senkit, hanem polgártársai a szenteknek és örökösei az Isten országának. Így mondja ezt az Ige: „Jertek, én Atyámnak áldottai, örököljétek ez országot, amely számotokra készítettett a világ megalapítása óta.” (Máté 25,34.). De nem olyan örökség ez, amelyet Jákób az anyai segítséggel akart megszerezni, hanem olyan, amit ingyen megbocsátó szeretetből elnyert! Ezért a pásztoroknak sem kellett mást tenni csak meg kellett érkezni a jászolbölcsőhöz és boldog lélekkel birtokba venni a Jézussal való találkozás örö-

„Legyen a tiéd, ami a tiéd!”

/Olvasandó: I. Mózes
33,1–11. és Lukács
2,11–18. versei/

■ mét! De, ahogy a Jákóbbal való találkozáskor elfogadta Ézsau az ajándékot köszönétként, úgy a pásztoroknak is meg kellett mutatniuk a maguk hálaáldozatát!

Ez a hálaáldozat pedig nem földi kincsek sokasága, hanem a szolgálat, a bizonyágtétel. Így van ez megírva: „A pásztorok ezt látván elhírdették, ami nekik a gyermek felől mondatott. És mindenek, akik hallották, elcsodálkoztak azokon, amiket a pásztorok nekik mondtak.” (Lukács 2,17-18.). Ez a karácsonyi találkozás lényege!

Nos, Testvér! Akarsz-e elsőszülöttségi jogot az atyai áldással? Akarsz-e karácsonyi örömet és bizonyosságot? Van mindkettő – csak egyet kell tenned: meghallani a személyes üzenetet: hirdetek neked nagy örömet – született neked Megtartó az Úr Krisztus. Még Betlehemig sem kell fáradnod, csak ott, ahol hallod a szót –, nyisd ki a szívedet, amit csak a Szentlélek tud kinyitni, de az kinyitja, és belevesi kitörölhetetlenül azt az igazságot, hogy örökös vagy: „ami a tiéd, az a tiéd”, azt nem veheti el tőled senki, mert annak a tulajdonjogát a betlehemi király a maga vérével biztosította – ott a Golgotai kereszten!

Ezután már csak egy tenni-valód van: a pásztorokkal elindulni, és elhirdetni, amit láttál, és szolgálni azzal, amit kaptál ingyen kegyelemből. Hirdetem, amit a számariai asszony hirdett: „Jertek, lássatok egy embert, aki megmondott nekem mindent... Nem ez-e a Krisztus?” (János ev. 4,29.). De neked lehet – sőt kell is – többet mondanod: azt, hogy találkoztam Vele, aki nemcsak azt mutatta meg nekem, amit vétkeztem Isten és emberek ellen, hanem azt is megértette velem, hogy mit jelent az, hogy született nekem megtartó: Ő az Úr Jézus Krisztus. Aki azért jött, hogy: „legyen enyém, ami az enyém” és „legyen a tiéd, ami a tiéd”, az örök élet!

GÉCZY TIHAMÉR
református lelkipásztor,
Debrecen

A napkeleti bölcsek

„Hol van, aki született, a zsidók királya?
Mert láttuk a csillagát napkeleten,
és eljöttünk, hogy hódoljunk neki.”

Mt 2,1-8.

A pásztorokat angyali szó hívta, a napkeleti bölcseket pedig égi csillag vezette a kis Jézus jásoláshoz. Hitünk és Krisztus isteni személyéhez való ragaszkodásunk jeléül lélekben mi is csatlakozunk a Betlehem felé zárandokló bölcsekhez, törekedünk megismerni lelkületüket, nehézségeiket és örömeiket.

De kik is voltak ezek a napkeleti bölcsek? Társadalmi állásuk szerint a bölcsek valószínűleg a méd-perzsa vagy a chaldaeai papok és tudósok kasztjához tartoztak, akik csillagászattal, természet-tudományokkal és teológiával foglalkoztak, az uralkodók tanácsosai, gyermekeiknek nevelői és az államügyek intézői voltak. Többen közülük fejedelmi rangot nyertek és ez adott alapot a három király elnevezésre a középkorban.

Neveiket későbbi kéziratok sorolják fel, s a középkori híres festményeken Menyhért mint Jáfet ivadékainak, az európaiaknak a képviselője jelenik meg ősz hajú, hosszú szakállú aggastyán gyanánt; Gáspár ifjan és vereses arccal, mint Sem utódainak képviselője, a tömjént ajánlja fel; Boldizsár pedig barna, sűrű szakállal, mint Kám ivadéka, mirhát ajánl fel. Érzületükre nézve komoly, becsületes, jó szándékú emberek voltak. Ismerték az egy igaz Istent, hódoltak neki, noha ismereteik reá vonatkozólag még homályosak voltak.

Az Istentől az ősszülőknek adott kinyilatkoztatás emlékei hozzájuk is eljutottak. Hallottak ama titokzatos nőről, kinek Fia összetöri a csábító kígyó fejét; hogy a zsidó nép ígéretet kapott az Úrtól egy hatalmas királyra vonatkozólag, aki uralkodója és Megváltója lesz az összes embereknek. Dániel próféta, aki a Krisztus eljövételének idejét mondta meg előre, összeköttetésben állt a khald tudósokkal. Talán hallottak Bálaám jóslatáról is, a csillagról, mely Jákob felett támad, s a jogarról, amely kiterjeszti hatalmát a gonosz szellem szolgátságában sínylődő népekre; a tiszta Szűzről, aki majd Istent szüli a világra.

Es egyszer csak megjelent nekik egy csillag-szerű fénytűnemény, aminőt eddig még nem láttak. Az emberek csodálkozva nézegették, egyesek

babonás jóslatokba bocsátkoztak. A bölcsek pedig gondolkodóba estek, és tépelődve kutatták a rendkívüli jelenség okát és célját. Az isteni kegyelem által felvilágosítva, amely a betlehemi Kisdéd szívéből áramlott s intett hívogatólag feléjük, megértették, hogy ez a rég várt égi királynak jele, a Jákobból feltámadó csillag, az Ő csillaga.

Ez a gondolat bevéssé vált lelkükbe, s ők nem tértek fölötté napirendre, hanem örömmel foglalkoztak vele, imádkoztak, s mind valószínűbbnek találták. Végül is elhatározták, hogy felkeresik az Üdvözítőt és hódolnak neki.

Ebredező hitüket azonban még sok nehéz megpróbáltatás érte. A napkeleti bölcsek csak annyit tudtak a hagyományokból, hogy az új királynak, akire a rendkívüli csillag utalt, Zsidóországban kellett megjelennie, a közelebi részletek egyelőre számukra homályban voltak. De kezdetnek elég volt ennyi. Megyünk – mondták – Jeruzsálembe, a fővárosba, ott majd elválnak a többi. De milyen csodálkozva néztek rájuk a családtagok, rokonok, ismerősök!

Ugyan mi jut eszükbe? Megzavarodtak? Ilyen ismeretlen, távol eső, veszélyes országba menni! Ellenben a bölcsek előtt vonzóan ott lebegett a Szűzanya s az isteni Kisdéd képe, hitük erős volt, bizalmuk szilárd – útnak indultak.

A második, még keményebb megpróbáltatás Jeruzsálemben várt rájuk. Arra nem gondoltak, hogy az újszülött királynak saját országában is ismeretlen lesz. Természetesen úgy hitték, hogy ott mindenki csokról fog beszélni, repeső örömmel ünnepelni a Megváltót, aki után évezredek szent sóhaja szállott, aki a választott népek

első büszkesége, Izrael éke, koronája. Azért nem is azt kérdezik: Megszületett-e már a várva várt király, hanem: Hol van? ... S most jön a lesújtó csalódás. Nem tud róla senki semmit, nem törődik vele senki, mindenkit lekötnek a hétköznapi gondjai, szánakozó mosollyal néznek rájuk, még a papok is csak külön királyi parancsra keresik ki könyveikből, hogy a Messiásnak Betlehemben kell megszületnie.

Erdemes volt-e a messze utat megtennünk, gondolhatták a buzgó zárandokok, érdemes-e tovább keresgelnünk? Ha a saját országbeliek így becsülik őt, mit törjük magunkat utána, mi, idegenek? Ilyen gondolatok merülhettek fel bennük, de Istenhez fohászkodtak világossággért, s akkor úgy érezték, hogy ami jó, jó marad, ha az egész világ fordul is ellene, vagy gúnyolódik fölötté. A kígyót tipró nő alakja a Kisdéd állt lelkük előtt, s legyőzték ezt a kísértést – s talán még egy súlyosabbat is. Nem engedtek a félelem érzésének sem, amikor Heródes kegyetlen tekintete kutatva szegeződött rájuk.

Ez a Heródes a hatalomvágy valószínűsítő őrültje volt. Céljának elérésére mások vérenek kiontásától sem riadt vissza. Amerész kérdésre: „Hol van a zsidóknak most született királya”, megdöbben a vén zsarnok. Hány vetélytársat tett

A napkeleti bölcsek

■ már el láb alól, s most új jelölt jelentkezik a trónra? Uralkodása kezdetén kivégeztette Antigonust, a Machabeusok sarját, mert veszélyeztette uralmát; halálba küldte II. Hyrkánt, a szegény öreget, ki a parthusok fogságából tért vissza tele reményekkel; kivégeztette vérrokonait: Aristobulost, nejének, Mariamnénak fivérét, aztán kivégeztette nejét, Mariamné is, önnön két fiát, Aristobulost és Alexandert, anyósát, Alexandrát s másokat. Álmatlan éjszakáin véres árnyak lebegtek előtte, s most az idegenből jött karaván megint feldúlja lelke nyugalma. ... Csak a legnagyobb erőfeszítéssel tudta visszaszorítani a gyanakvó, rettegő érzéseket, hogy akorona végül is a porba hull fejéről. Egyelőre azonban óvatos maradt, s huzug hitegetéssel áltatta a bölcseket. Am ezek előtt alig maradt rejtve Heródes gonoszága, hiszen egész Jeruzsálem arról suttozott, hogy a gyűlölt vén róka, aki csak a rómaiak segítségével maradt a trónon, újra vérfürdőt rendez. E nehéz pillanatokban is az isteni Kisded tartotta a bölcsekben a lelkierőt.

Isten érezhetően megsegítette a vándorokat, és megvigasztalta őket. Amint útnak indultak Betlehem felé, éspedig keleti szokás szerint éjszaka, egyszer csak feltűnt előttük a csodás csillag. Mikor meglátták, megörültek, mégpedig igen nagy örömmel. – Tehát mégse csalódtunk, velünk az Isten. A következő, talán legsúlyosabb megpróbáltatás magában Betlehemben érte a bölcseket. Ők ti. mint az izraeliták is általában, a legfölségebb képet alkották maguknak az égi király megjelenésére vonatkozólag. Hogyan jelenik majd meg hatalmának és dicsőségének teljében, mérhetetlen kincsek birtokában, szolgasereg kíséretében, letörve minden ellenállást, hódolatra készítve fejedelmeket és népeket!

A jeruzsálemi fogadtatás már némileg kiábrándította ugyan őket, lefokozta várakozásukat, de ezt a tökéletes szegénységet, az égi királynak ilyen határtalan megalázódását, amely itt, Betlehemben szemük elé tárult, még álmaikban sem sejtették volna. Maga az istálló, egész udvartartása, Szent József s a legszentebb Szűz, egy ifjú nő az egyszerű nép ruházatában, semmi az előkelő várak vagy paloták pompájából – ki képzelte volna ezt? S itt végezték ők azt a Keleten szokásos proskynézist, térdeljenek, arca boruljanak, ők, a bölcsek, gazdag, tekintélyes, meglett korú személyek? Ez hitükre nézve súlyos megpróbáltatás volt. A keleti ember sose térdelt le egy nő előtt, főleg nem azokban a kereszténység előtti időkben, mikor a férfi a nőt távolról sem tekintette magával egyenrangú teremtménynek. Nehéz küzdelem viharzott a lelkükben. De a Kisdedből „erő áramlott ki”, világosság, édes szeretet lengte körül a lelküket, s győzött az alázat szelleme – leborultak a sértetlen anya s a csodálatos Kisded előtt, ki a teremtet világnak Ura és Istene, ki a csillagvilágokat mozgatja, hódoltak neki, mint

a legfőbb királynak, isteni Személynek, szenvedő emberi testbe öltözött Megváltónak. Amit ajkuk rebegett, azt fejezték ki az átnyújtott ajándékok is, amelyekkel hódolatuluk komolyságát és szeretetük önzetlenségét bizonyították.

A szent odaadásért, amelyet tanúsítottak, a kevély emberi gondolkodás mellőzéseért nem maradt el jutalmuk. A Szűzanya tiszta lényéről, az isteni Kisded szeméből és szívéből égi világosság és öröm áradt lelkükbe. Isten mélyebb betekintést adott nekik szeretetének és csodálatos megnyilvánulásának titkába. Amikor a Szűzanya nyájasan odanyújtotta nekik a gyenge Kisded külsejében rejtőző örök Szeretetet, s ők azt karjukra vehették, és szívükhöz szoríthatták, akkor a mennyország örömeinek ígérete töltötte el őket, s a komoly arcokon örömkönnyelek peregtek alá. Mély lelki béke és világosság szállott lelkükbe, s ezt a boldog órát soha többé nem felejtették el. E naptól kezdve a Szent Szűz képe a Jézus szeretetreméltó alakja folyton előttük lebegett, a levegő, amelyet Isten közelében belelegeztek, szentté, erőssé, fennkölt érzületűvé tette őket, úgy, hogy a hazafelé utazás nagyobb fáradalmait és veszélyeit könnyű lélekkel viselték el, sőt az istenszeretet hevetől ihletve, otthon Krisztusnak apostolaiivá, később vértanúivá váltak. Az istálló, amelyben a csillag vezetése mellett megtalálták Szűz Máriát a szent Gyermekkel, számukra a béke és örök üdvösség forrása lett.

A napkeleti bölcsek példája mindnyájunkat arra figyelmeztet, hogy nem jöhetünk üres kézzel, azaz üres lélekkel Jézus köszöntésére. Valaki jöhet üres zsebbel, jöhet szegényen, jöhet panaszokkal, jöhet kérésekkel, de nem jöhet üres kézzel. Valamit adnunk kell nekünk született betlehemi Gyermeknek. Vajon mit adhatunk neki? Egyházunk erre is megtanít. Ugye, furcsa dolog, de Isten elsőként bűneinket kéri! Teszi ezt azért, hogy megtisztítsa lelkünket, és ez által alkalmassá tegyen az istenlátás boldogságára. Sokan azért nem látják a Jézushoz vezető csillagot, mert bűneik felhői takarják el azt a szemük elől. Bánatuk felindításával kell tiszta eget teremteniük.

Végezetül Istennek van egy kérése hozzánk. Ma is, itt is csillagra van szükség, hogy a tévelygőket magához vezesse. Csillagot akar teremteni. Nem a világminőség kozmikus felhőiből, hanem a te hitedből, a te szeretetedből. Azt akarja, hogy minden követője másoknak is utat mutató csillaggá változzék. Minél többen vállallják ezt az átváltozást, annál ragyogóbb lesz felettünk az ég. Így hallják meg egyre többen a hívó szót: Venite, adoremus Dominum! Jöjjetek imádni az Urat! Eletünk csak akkor lesz nagygyá, ha Jézusnak ajánlódunk. Rajtunk múlik, hogy ez megvalósuljon, és mindnyájan testvérként találkozzunk Egyházunk egyre ragyogóbb Betlehemében.

HRABÁR TAMÁS
benei gör. kat. áldozópap,
protopresbíter

Ünnepi istentisztelet és táblaavató Beregszászban

Október 31-én, a reformáció emléknapján ünnepi istentiszteletre került sor a beregszászi református templomban.

A résztvevőket, köztük Szászfalvi Lászlót, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkárát, Nemes Csabát, az államtitkár politikai főtanácsosát, Lukács Bence Ákóst, a nemzetpolitikai államtitkárság főosztályvezető-helyettesét, Bacska Józsefet, a Magyar Köztársaság ungvári főkonzulját, Nagy Ignácot, a Beregszászi Magyar Konzulátus konzulját, Gulácsy Lajos nyugalmazott püspököt, Nagy Bélát, a KRE főgondnokát, dr. Forgon Pált és családját Taracközi Ferenc vezető lelkész köszöntötte (a képen).

Az ünnepi alkalom a fennállásának 150. évfordulóját méltató Dalárda fellépésével kezdődött, majd Szászfalvi László igehirdetését hallgathatták meg a jelenlévők. Az egyházi előjáró Pál apostolnak a galátához írott levele hetedik versét idézte: „Pedig nincsen más”. Igemagyarázatában hangsúlyozta: az egykori reformátorok hirdették és felvállalták, hogy nincsen más út, csak Isten ígéje, Krisztus evangéliuma. Prédikációjában beszélt a reformáció hatásairól, végül idézett Aprily Lajos Menedék című verséből.

Az igehirdetést követően Nagy Dóra tanuló elszavalta György Ferenc Köszönöm című versét, majd a kamarakórus szolgált.

Az ünnepi istentisztelet további részében Taracközi Ferenc emlékezett meg Forgon Pál egykori református püspökről, majd Barna György tolmácsolásában elhangzott a püspök Aki nyert című verse.

Forgon Pál 1913-ban született a munkácsi járási Szernyén, a Beregszászi Gimnázium elvégzése után a Losonci Református Teológián tanult. 1939–64 között Keresztúr, Visk és Nagymuzsaly községekben volt lelképásztor. 1965-től Beregszász lelkésze, 1972-ben megválasztották Bereg megye esperesének, 1978-tól pedig a Kárpátaljai Református Egyházkerület püspöke volt. 1979-ben a Budapesti Református Teológiai Akadémia díszdoktorává avatták.

Az istentisztelet végén a templom főbejáratánál felavatták Forgon Pál emléktábláját, amelyet Zán Fábán Sándor, a KRE püspöke és Szászfalvi László államtitkár lepleztek le. A jelenlévők egyperces néma csenddel adóztak a püspök emléke előtt.

Ezt követően a megjelent előjárók megkoszorúzták Kálvin János emléktábláját. Az ünnepi alkalom a református himnusz elénekülésével zárult.

M. B.

Kárpátaljára látogatott Schmitt Pál

A Magyarok XXI. konferenciásozozat keretében Kárpátaljára látogatott Schmitt Pál, a Magyar Köztársaság elnöke. A kétnapos látogatás első állomásaként a megyeszékhelyen tárgyalt Olekszandr Ledida kormányzóval, Andrij Szerbajlóval, a megyei tanács alelnökével és Viktor Pogorelov ungvári polgármesterrel.

A megyei állami közigazgatási hivatal épületében szívélyes légkörben folytatott megbeszélésen Olekszandr Ledida hangsúlyozta, hogy Kárpátalját nemcsak gazdasági, jószomszédi, hanem szoros rokoni kapcsolatok is fűzik Magyarországhoz. A kárpátaljai magyarság helyzetéről szólva rámutatott: a közösség teljes értékű életet él, képviselői ott vannak a helyi önkormányzati szervek valamennyi szintjén.

A megye vezetője emlékeztetett arra, hogy Ukrajna stratégiai fejlesztési tervének egyik fő célja az ország európai integrációja, s ezen belül rendkívül fontos szerepet kap Kárpátalja és Magyarország vonatkozásában a határon átvéelő és határ menti együttműködés szorosabbá tétele.

A találkozón Schmitt Pál, megköszönve a meleg fogadtatást, hangsúlyozta: az ukrán-magyar kapcsolatok meghatározók, történelmi és barátiak. A köztársasági elnök három pontban foglalta össze mostani látogatásának célját, nevezetesen: az egész térség békéjének és biztonságának elősegítése, a dinamikus fejlődő magyar-ukrán baráti kapcsolatok erősítése és a 150 ezres kárpátaljai magyarsággal való törődés kinyilvánítása.

A több mint egyórás megbeszélést követő közös sajtótájékoztatón Schmitt Pál kifejtette: szinte minden téren dinamikus fejlődnek a magyar-ukrán kapcsolatok, s ennek tükrében tekintette át ukrán tárgyalópartnerével a kárpátaljai látogatásának célját képező mind-

három kérdést. Hozzátette: teljes megértést tapasztalt az ukrán fél részéről, s arra biztatta az ukrain megye vezetőit, hogy részesítsék olyan megbecsülésben a kárpátaljai magyarokat, mint amilyenben a Magyarországon élő ukránok részesülnek.

Újságírói kérdésre válaszolva Schmitt Pál elmondta: arra kérte Kárpátalja megye vezetését, járjanak közben Kijevben annak érdekében, hogy a magyar iskolák végzősei magyar nyelvből és irodalomból is tehessenek emelt szintű érettségi, egyben egyetemi felvételit.

Olekszandr Ledida, megköszönve Schmitt Pálnak a látogatást, biztosította vendégét: mivel Kárpátalja legnagyobb nemzeti kisebbsége a magyar, a helyi államhatalom mindent megtesz a térség nyugalmanak és békéjének, minden egyes magyar nemzetiségű ukrán állampolgár jogainak teljes körű garantálása érdekében. Megerősítette: a megye vezetése kérelemmel fordul Ukrajna oktatási minisztériumához, hogy állami szinten rendeződjön a magyar nyelvű érettségi és felvételi problémája.

A találkozó után Schmitt Pál megkoszorúzta Petőfi Sándor ungvári szobrát, Munkácsan a sztálini terror munkácsi áldozatainak emlékművét, majd római katolikus szentmisén vett részt. Ezután kitüntetésekkel adta át kárpátaljai magyar egyházi és közeleti személyiségeknek.

Beregszászban folytatódott Schmitt Pál programja, ahol részt vett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanévnyitó ünnepségén. Ezt követően megtekintette a Révész Imre Társaságnak a főiskola épületében megnyílt tárlatát, majd zárt ajtók mögötti megbeszélést folytatott a magyar állam által támogatott oktatási intézmény vezetésével.

Schmitt Pál útja ezután Nagyszőlőse-re vezetett, ahol meglátogatta a ferences missziót. A köztársasági elnököt Bán Jónás rendházfőnök és Bocskai István, Nagyszőlősi polgármestere köszöntötte. Schmitt Pál a kárpátaljai magyarság fennmaradása érdekében folytatott áldozatos tevékenységük elismeréseként a Köztársaság Elnökének Díszoklevele Eremmel kitüntetést adta át a Nagyszőlősi Ferences Rendháznak, a Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetségnek, továbbá a megye számos pedagógusának.

Az elnök kárpátaljai vizitje Técsőn fejeződött be, ahol egy magyar beruházásban épült pelletgyár átadásán vett részt.

Tudósítónk

Fotó: SZEMERE JUDIT

„NINCS KÉTFÉLE MAGYAR...”

Schmitt Pál, a Magyar Köztársaság elnöke háromnapos kárpátaljai tartózkodása során október 3-án Técsőre látogatott. A Felső-Tisza-vidék fővárosában megbeszélést folytatott a település és a járás vezetőivel, az egyházi és világszervezetek képviselőivel, ismerkedett a város nevezetességeivel, emlékérmeket és ajándékokat nyújtott át az arra érdemeseknek. Az egyik kitüntetéssel, Kaszó Sándorral, a helyi református egyház gondnokával, aki immár három évtizede tölti be a tisztséget, valamint kedves feleségével, Magdikával idézzük a látogatás epizódjait, nézegetjük a fotókat.

– Sándor – több évtizedes barátságunk, közös presbiteri múltunk jogosít a bizalmas megszólításra –, gratulálok a kitüntetéshez! Nem szükséges bizonygatnom, hogy az elismerés „megtalálta emberét”. Ugyanez mondható el László Károly lelképásztorról, valamint Kovács Iván polgármester úrról, aki csodákat művel Técsővel. Már három héttel a magas rangú vendég érkezése előtt lázban égett a város lakossága, mert Técsőből mindenki a legjobbat szeretne volna megmutatni. Hogy ez mennyire sikerült, arról bőven tájékoztatott az anyaországi és helyi média is. En arra volnék kíváncsi, mit adott a Magyar Köztársaság elnökének látogatása a településnek, a técsői magyarságnak, mi az, ami „beépül” a mindennapokba?

Schmitt Pál városnézési sétán. Jobbján Mihajlo Selever, a járási közigazgatás elnöke, balján László Károly református lelképásztor.

– Maga a látogatás ténye is örök időkre emlékezetes marad, mert nem gyakori az ilyen vendég, holott a Felső-Tisza-vidék „csángói” akár havonta is fogadnák őket – kezdi válaszát hamiskás mosollyal. – Az, hogy a köztársasági elnök úr megisztelt minket, jelzi: emlékeznek ránk, tudnak rólunk, törődnek velünk. Ez talán a legfontosabb „hozádék” a látogatásnak.

– Mondd csak el – fordul a férjéhez Magda asszony –, mit mondanak a helybeli ruszinok és ukránok!

– Igen – folytatja a gondnok úr –, ez nagyon fontos, előremutató tény: a helyi vezetőség és a nemmagyar lakosság szemében felértékelődünk. Técső egykor teljesen magyarok lakta település volt, ám mára jelentősen csökkentek nemzetársaink száma: alig vagyunk négy és félezen, ami egynekede az összlakosságnak. Ez azt jelenti, hogy a város élete sorsdöntő kérdéseinek tárgyalásánál sincsen sok szavunk. Az elnök úr látogatása, valamint az, amit köszöntő beszédében, a tanácskozás során kifejtett, arra készítette és készíteti az ukrán nemzetiségűeket, hogy figyelembe vegyenek minket, ami-

„NINCS KÉTFÉLE MAGYAR...”

Vendégek és vendéglátók a técsői református templomban

nek hangot is adnak. Töb-
bek között hallottam már
ilyeneket, hogy „ha már egy ma-
gyar köztársasági elnök veszi a
fáradtságot, hogy ellátogasson
a városba, azt jelenti, hogy ér-
tékesek vagytok”, vagy: „vele-
tek érdemes jóban lenni, közös
célokat vállalni, mert becsülete-
sek, jó gazdák vagytok.” Itt,
mondja Sándor, a magyar-ukrán
közös vállalkozásban működő
pelletgyárra gondolnak, (a köz-
társasági elnök úr városi sétá-
ja során ellátogatott az emlí-
tett üzembe, amelynek munká-
járól nagyon jó véleményvel
volt – Sz. T.), illetve a testvérvá-
rosi kapcsolatokra, no meg a
határokon túl is ismert gimnázium-
ra is, amelyben több ukrán
nemzetiségű diák is tanul.

– Úgy hírlik – kérdezem óva-
tosan a házigazdától –, hogy a
kerekasztal-beszélgetés során,
amely a legösszintébb légkörben
zajlott és érintette a legidőse-
rűbb gondokat, a vendéglátók
egyik prominens személyisége
arról szólt, hogy a pályázati pénz-
ek, az anyaországi támogatások
elbírálásában megbomlott az
egyensúly a két nagy megyei
magyar szervezett között (a Kár-
pátaljai Magyar Kulturális
Szövetségről és az Ukránjai

Magyar Demokrata Szövetség-
ről van szó – a szerk.), azaz tet-
ten érhető a megkülönböztetés.

– Igen, valóban elhangzott
ilyen, ami megosztotta a hely-
belieket is. Nem kellett volna
ilyesmit emlegetni – így az egyik,
míg a másik: igaza volt a problé-
ma felvetőjének, mivel őszinte
beszélgetés zajlott.

– És?

– Hellyel-közzel ez még ma is
téma a városban, attól függő-
en, ki milyen szimpatizáns. Vi-
szont az, amit a köztársasági el-
nök úr válaszolt, mindenkinek
tetszik: „Nincs kétféle magyar,
fekete vagy fehér, csak egyféle
van: magyar!”

– Nahát – gondolom én –, az
igazság kimondása is fontos, ha
nem a legfontosabb gyümölcse
az elnöki látogatásnak. Mert
maga a látogatás, az elnök úr
véleménye – a jelek erre utalnak
– közelebb hozza egymáshoz a
két magyar szervezetet, ami ör-
vendetes tény.

SZÖLLŐSY TIBOR

Epilógus. Hogy ne maradjan-
nak le az elnöki látogatás ese-
ményeiről, Kaszó Sándor és
Magda megajándékozták la-
puk olvasóit a fenti fotókkal.
Köszönjük!

Schmitt Pál kitüntette a KáMCSSZ-t

2011. október 3-án Nagy-
szőlősen, a római katolikus
templomban Schmitt Pál, Ma-
gyarország köztársasági elnö-
ke a kárpátaljai magyar fiatal-
ok identitásának megőrzése,
nemes hagyományaik ápolá-
sa és erkölcsi tartásuk erősí-
tése terén kifejtett két évtize-
des közösségépítő munkája
elismeréseként a Köztársaság
Elnökének Diszoklevele Eremmel kitüntetést adományozta a Kár-
pátaljai Magyar Cserkészszövetségnek, amelyet Popovics Pál, a
KáMCSSZ elnöke vett át.

Karácsonyi jegyzet

Angyalka vagy Jézus?

Nagyon szép küldeményeket
kapok karácsonyra, sajnos an-
gyalkákkal, télapókkal, csodá-
latos rénszarvasos, behavazott
utakkal, házakkal. Én finomítanék
ezeken a küldeményeken: az an-
gyalkák, télapók helyett Krisz-
tusra bízom mindenemet: élete-
met, minden percemet, családo-
mat, népemet, hazámat, nemze-
temet, szülőföldemet, gyülekeze-
temet. Természetesen nem kívül-
állóként, a pálya széléről bekia-
bálóként, hanem a misszióban
cselekvő emberként teszek is
ezekért. Mindent neki, Krisztus-
nak, Isten és közöttöm való egye-
dül Közbemjárónak köszönök
meg, aki amakérszen az én bü-
neimért is vérét ontotta, s nekem
(is) az üdvösség reményét meg-
szerezte. Sőt mindenkinek meg-
szerezte, aki hisz benne, meg an-
nak is, aki nem, anélkül, hogy ő
tudna róla. A Szentírás ezt a ha-
talmas örömhírt így adja tudtunk-
ra: „Mert megjelent az Isten üd-
vözítő kegyelme minden ember-
nek (Tit. 2,11).

Tehát a karácsonykor meg-
születő Jézus által minden em-
bernek: neked, nekem, család-
tagjainknak, barátainknak, isme-
rősöknek és ismeretleneknek is.
Innen aztán már csak rajtam, raj-
tunk múlik, magyarokon és más
népeken, szegényeken és gaz-
dagokon, hitben járókon és is-
tentagadókon, megtérőkön és
eltávolodókon, hogy merre ha-
ladunk tovább: Krisztussal,
vagy nélküle? Tudniillik „Nin-
csen üdvösség senki másban,
mert nem adatott az embereknek
az ég alatt más név, amely által
üdvözülhetnek.” (Apcsel
4,12), mint „az ember Krisztus
Jézus, aki önmagát adta váltsá-
gunk mindenkiért” (1 Thim 2,5-6).
Az azonban csak rajtunk múlik,
hogy az „énünket” – ami nagyon
kemény és tartósnak látszó, ta-
lán a legnagyobb bálványunk
– fel tudjuk-e adni és rábízuk-e
magunkat Krisztus vezetésére.
Adja Isten, hogy mind többen
legyünk ebben az országban,
akik Krisztusra merik bízni az éle-
tüket, nemzetünket ebben a fe-
nekestől felfordult (meg talán
vissza is fordított), a pénz, az
önzés, az „én”, az „enyém”, a
pártoskodás világában! Ezért
küldöm az alábbi szemléletes
képet:

Jézus
Jézus
Jézus
Jézus
Jézus
Jézus

Én
Én
Én
Én
Én
Én

Ennek a képnek az igei, bibli-
ai mottója a következő: „Neki
növekednie kell, nekem pedig
alászállanom!” (Ján 3,30).

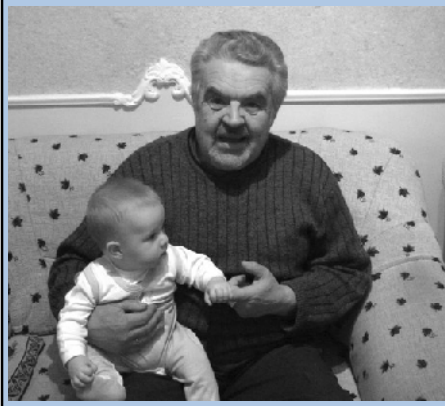
Karácsonykor ugyanis nem
az emberek egymás iránti ragas-
zkodását, a családi szeretetet,
vagy az ajándékozást, hanem az
Isten hozzánk elküldött szere-
tet-ajándékát, a Krisztust, a tes-
tet öltött Igét ünnepeljük, hiszen
„Úgy szerette Isten a világot,
hogy az Ő egyszülött fiát adta,
ha valaki hiszen Őbenne, el ne
vessen, hanem örök élete le-
gyen.” (Ján 3,16 és 1 Ján 4,9-11).
Azért voltak nagyon bölcsék
régén az egyszerű gyermek- és
parasztbetelemesek, mert nem-
csak felismerték, hanem a szer-
tartással jelképesen másokhoz
is elvitték a karácsony legfon-
tosabb örömhírét, a Krisztus
születésének örömet, a hozzánk
elküldött legnagyobb ajándé-
kot: Isten Szeretétét.

Ezzel a reménységgel kö-
szöntelek, kedves olvasó, mint
keresztény barátot és Krisztust
kereső embert. Mert dehogyis
tagadom én az angyalok léteze-
sét, hiszen a Biblia is szól róluk,
de Krisztussal többre megyünk,
mint a többnyire a mesék vilá-
gába tartozó szirupos „angyal-
kákkal”, a csillogó-villogó rén-
szarvasos szánkókon suhanó
„télapóval”, amelyeket az ad-
venti vásári kavalkádban sok
minden egyébgyütt elősze-
retettel árusítanak. Nagyon üd-
vös dolog tehát, ha mi, keresz-
tyének/keresztények, nem sza-
porítjuk azokat táborát, akik ka-
rácsonykor a Megváltó vagy a
Szabadító Jézus Krisztus eljöve-
tele helyett „Jézuska” eljöve-
tele várják, s így megkisebbitik
egyetlen Közbemjárónkat, Üd-
vösségszerzőnket, az Isten hoz-
zását elküldött igazi Ajándékát.
Segíts, hogy a te családotban
ez ne történjék meg!

OROSZ KÁROLY
vecsési nyugdíjas mérnök,
presbíter

Az író és a hátország esete

Beszélgetés Szöllősy Tiborral

Szöllősy Tibor kisebbségi politikus-ként írta be a nevét a kárpátaljai magyarság ezredvégi történetébe. Aztán írói vénáját is megmutatta: számos könyve jelent meg eddig, elsősorban kultúrtörténettel foglalkozik. Nagy nyereség a Kárpátaljai Hírmondó számára, hogy az első lapszám megjelenésétől, 2005 márciusa óta tagja a folyóirat szerkesztőbizottságának. Olvasóink, bár szeretik a lapban megjelent írásait, keveset tudnak munkásságáról. A közelmúltban alkalmunk volt „akasztják a hóhért” játszani kollégáinkkal, sőt, a családi albumban is lapozgattunk.

– Az utóbbi időben nagyon sok előadáson, irodalmi rendezvényen és tv-műsorban vesz részt. Emellett művei is a reneszánszukat élik.

– Mindig örömmel teszek eleget a meghívásoknak, mert az ismerkedés az addig ismeretlenekkel a felfedezés élvezetével ajándékoz meg, de ami a legfontosabb: szólhatok, beszélhetek szűkebb pátriánkról, az ott élőkéről, az ott történetekről, ha nem is mint meghatalmazott és felhatalmazott „nagykövet”, de mint amatőr „attasé”.

Mindig nyugtalanított, hogy anyaországi testvéreink semmit, vagy amolyan műrostosat tudtak/képzelték a szülői testről leválasztott országgrészről. Ez a csalódást okozó tény kéz a kézben élt/él hitvallással: a hovatartozás tudatosulása ébredés, gyakorlása ébrenlét, vagyis tenni kell naponta, ha a jelen körülmények miatt nem is a fizikai hazatérésért, a szellemiért mindenképpen.

A sors, a Mindenható vállveregetése-ként fogadom minden esetben a hírt, amikor az irodalmi estekre meghívókkal való újratalálkozáskor megtudom, hogy többen is jártak Kárpátalja történelmi, kies tájain; ez a tény a legnagyobb értéket képviselő honorárium, amit nem lehet elkölteni, csak gyarapítani. Az utóbbi években megélték az érdeklődés Kárpátalja iránt, talán éppen ennek következménye, hogy könnyebben kezükbe korábban kiadomnak könyveimet, hiszen mindegyik szellemi köldökzsinórral kötődik szülőföldemhez.

– Mit gondol a mai kárpátaljai irodalom jelenéről, jövőjéről, az egyetemes magyar irodalmon belül elfoglalt helyéről?

– Csak viccnek szántam: az ismert „ellenagitáció” árnyékában talán azt is meg kellene szavaztatni a december 4-i népszavazás példájára a magyarországi társadalommal, elismeri-e, hogy a „kárpátaljai” irodalom múltja, jelene és jövője szerves része az egyetemes magyar irodalomnak? Nem véletlenül tettem idézőjelbe a kárpátaljit, mert az én olvasatomban ez „csak” földrajzi definíció. Aszellemi virágcsokorban hatványozottan esztétikai és anyagi érték min-

den egyes virág, együtt meg pláne. Csak gazdagítja, még élvezhetőbbé teszi ezt az együttest a szirmokkal nem büszkélkedhető, de az szálakat forrasztófémként összetartó mirtuszág – így tökéletes, lélek-közei hangulatot árasztó.

– A dolgok velejárója, hogy minden sikeres ember mögött kiegyensúlyozott családi hátország van. Megtudhatnánk valamit Szöllősy Tibor magánéletéről? Bizonyára az is érdekelné az olvasókat, mi az Ön kedvenc időöltése?

– Réges-régen, talán kölyökgólya koromban hallottam és megszívletem egy bölcsességet: amennyiben a tökéleteshez közeli életet akarsz élni – s ki nem akarna?! –, akkor mindenről egy kicsit, a kicsiről pedig mindent tudnod kell, azaz a világról, az eseményekről, a jelenségekről legalább könyvtanunk kell valamit, a választott szakmáról, a hivatásról viszont igyekezni kell elsajátítani mindent, magunkévá kell tenni azt. Más kérdés, hogy ez sosem sikerül...

Az előbbi (a mindenből egy kicsit) gyűjtési szenvedéllyemmel igyekeztem biztosítani. Azon túl, hogy hasznos időöltés volt, mert megajándékozott a felfedezések örömeivel és varázsával, a misztériumok megfajtásával, tanító mesterem, ismeretekkel felvértező tiszta forrás, kiapadhatatlan tudás is volt. A háború utáni tanulóéveim „kalászatai” sok pótolnivalót hagytak maguk után, így a begyűjtött és „megemésztett” könyvek tökéletesítették anyanyelvi ismereteimet. Elkauzoltak az irodalom csodavilágában, az ipar- és képzőművészeti alkotások csiszolták ízlésemet, a régi kéziratok, a bélégek, az érmék lebbentették fel a múltból, a történelemből a talányok fátylait, felébresztették érdeklődésemet, hizlalták fantáziámat, felkínálták Ariadné fonalát, meséltek, regéltek, tanítottak szépre, jóra. „Hiánypótló” volt az a sok helytörténeti rege, mese is, amit hallottam és lejegyeztem.

Mindaz, amiről csakis dióhéjban teszek említést, formálta világnézetemet, befolyásolta és irányította útkeresésemet, az em-

A Kaukázusban az Elbrusz alatt egy „őslakossal”

Katonaorvosként a Kárpátokban

Vitézzé avatás

Nagyviziten

Az író és a hátország esete

Beszélgetés Szöllősy Tiborral

Irodalmi esten Kányádi Sándorral

Dr. Antall Józsefné Fülep Klára és v. Móricz Éva társaságában a 48-as párt zászlaja előtt Técsőn

A KMKSZ alakuló gyűlésén Ungváron

A boldog család a kisunoka, Zétény keresztelőjén

berekhez, atársadalomhoz való viszonyomat, döntően hozzájárult későbbi tevékenységemhez, elkötelezett nemzetem iránt a tenniakarás nemes kényszere: a közgyűjtemények gazdagítása odaajándékozott tárgyakkal, emlékekkel. Kilenc könyvem jelent meg, több mint 650 helytörténeti, vallás- és művészettörténeti tanulmányt, cikket, esszét publikáltam 65 periodikában itthon és külföldön, számtalan konferencián, irodalmi esten vettem részt, illetve magam is rendeztem tanácskozásokat.

Attelepülésemet követően – ismert okokból adódóan – „visszafogottabb” lettem, gyakrabban, mint annak előtte, rágom ceruzámat a rejtvények felett, és „kiélem magam” hóolvasástól hősésig faluszéli portánk kertjében, ahol gyümölcsfákat, dísznövényeket dajkállok, élvezem a természet semmihez sem hasonlítható szépségét, illatát, gyümölcseinek zamatát. Ebbéli igyekezetemben osztoznak hűséges négy lábúim, „akik” némi boszszantó lábatlankodással körített hangoskodással teszik gyorsan múltóvá az időt a természetben.

Gyakran, szinte havonta utazom haza. Kárpátaljai tartózkodásom ténye barátaim jövőtárból attikai sóval fűszerezett, mert rákérdeznek direkte: te most hazajöttél, vagy idelátogattál otthonról, vagy itthon vagy?

Feleségem, Vlászta német-tanár a nyírmadai iskolában, fiam, László a nem messzi városban EU-s ügyek szakemberre feleségével egyetemben. Lányom hű maradt a hazai röghöz, Técsőn él és dolgozik, mint pénzügyi szakember. Mindig is szerettem volna nagycsaládban élni, de nem adatott meg. Lányom és fiam eddig „csak” egy-egy unokával ajándékozott meg, viszont így is büszke vagyok, mert a kis mennyiség kiváló minőséggel kompenzálódott és ez csakis jó irányban fokozódhat. Técsőn élő unokám fejét nemrég kötötte be választottja, ami biztató a dédunokát illetően. Hála Istennek!

– *Olvasóink nevében is továbbra alkotó sikereket kívánunk!*

e-s

Elmúlt századok derűje

Szép emlékü nagyanyám mondotta egykoron: fiam, akkor van nagy baj, ha az embereknek nincsen kedvük viccelődni. Hát akkor most valami baj van, mert – gondolom én –, ha van is humor, az inkább fekete, amelynek hallatán lefelé görbül az ember szája.

Márpedig egy kis vidámság színesebbé teheti a szürke hétköznapiakat.

A közelmúltban újra felfedeztem könyvem között egy régi kötetet, amelynek fedőlapján ez olvasható: „Elmés és Mulatságos Rövid Anekdoták. Melyeket iminnen-amonnan válogatva egybegyűjtött és magyar nyelven kiadott András Sámuel Bétsben. Nyomtatott 1790-ik Esztendőben.”

Aszerző „a magyar Asszonyágoknak” ajánlja könyvét. Alljon itt ízelítőként néhány adoma, annak illusztrálására, hogyan élcelődtek eleink.

Borsodi almához hasonló a leány

Azt kérde árendásától a Nagyságos Asszon: Ugyan mi lehet az oka, hogy az ő K. Asszonyai mindég olyan halovány színűek, holott jól esznek, isznak, rendes nyugodalmak meg-vagyon, egyszóval semmi-ben fogyatkozások nincsen.”

Az árendás így felel: „Nagyságos Asszonyom! Az én gazdai tapasztalásom szerint szőlővén a dologhoz, úgy itéllek, hogy a lányok hasonlóak a borsodi almához, melyek addig szépen meg nem pirosodnak, míg az ember azokat szalmára nem teríti.”

Hátul szép, de elől rút

Megyen vala egy Gavallér az utcán egy asszonynak háta megett, kinek szép menése és teste-állása vala. Mivel azt gondolta, hogy annak ábrázatjában is igen szépek kell lenni, sietett meg-előzni, de úgy találá, hogy utálatos rút szemben. Kedvetlenségében, mivel a reménység meg-csalta vala, így kíváná magát megbosszullani: – Madám! Bosszankodom, úgymond, magamra, hogy én az Asszonyért olyan sok fáradságot tettem, hogy az Asszony elől is olyan szép, mint hátul, a volt azért a célom, hogy egyszer megtsókoljam; de már engedelmet kérek arról, hogy nem cselekedtem, mivel az Asszony nem olyan, a milyennek véltem. És felele az Asszony:

– Tudja-e az úr, mit? Egyet mondok, hallgassa meg: nagy kár volna, úgymond, hogy olyan sok fáradsága füstbe menne; tsókoljon meg azért engemet ott, a hol szép vagyok.

A meg-házasodott egy-szemű

Egy fél-szemű megházasodván, midőn észre vette volna, hogy az ő Phillisse nem a Vesta szüzei közül való, szemre való hányásokkal illeté. Amenyetske azt mondá, hogy méltatlan bán úgy vele, ha a dolgot olyan szörszál módra kívánja hasogatni, hiszen maga is, úgymond félszeg /hibás testű/, mivel egyik szemét el-vesztette. „Úgy van – mondá a férje – de azt velem az ellenségem tselekedte. – Velem pedig a jó barátim – felelte a menyetske.”

Közreadta: SZÖLLŐSY TIBOR

1956 ŐSZÉRE EMLÉKEZVE

Korát meghazudtolón fiatalos megjelenésű, gazella-mozgású, a magyarságáért, családjáért, barátaiért tűzbe menő, enciklopédikus tudású, közvetlen, mosolygós egyéniség: így jellemzem, távolról sem felsorolva minden pozitív vonását, Dr. Fodor Istvánt, akivel – hála Istennek – újra találkozhattam vendégszerető házában szerett felesége, Nadja társaságában, hogy emlékezzünk, fellapozzuk a múlt számos ismert és ismeretlen eseményt rejtő kötetét.

Az, hogy Tyupi (mert így nevezték/nevezik barátai), sportos alkat, atléta „múltjának” is köszönheti: egy évtizeden át többszörös magasugró bajnok és csúcstartó volt. Nemzeti elkötelezettségét gényében hordozza, tudásszomja is öröklött tényező, hiszen édesapja, Dr. Fodor István, a tudományok doktora, az Ungvári Állami Egyetem botanikai tanszékének egykori vezetője neves tudós volt, úgy ismerték, mint egy élő biológiai lexikont.

A ma Gödöllőn élő Dr. Fodor István nyugállományú egyetemi tanár, tudományos kutató, biológus, aki a molekuláris biológia és a virológia, a rákkutatás, valamint a génterápia terén alkotott maradandót, s tesztelt a mai napig, mint számos egyetem meghívott tanára, előadója.

Az Ungváron született és az Ungvári Állami Egyetem biológiai karán 1962-ben diplomát szerzett világhírű tudósnak megadatott az a ritka lehetőség, hogy részese legyen a szovjet, az amerikai, a magyar tudományos fellelgyárak kiépítésének. Részt vett az egyik legfiatalabb kutatási terület, a genetika „titkainak leleplezésében”, az eredmények gyakorlati használatba állításában, új tudósgenerációk nevelésében: 1963-tól 1990-ig a Szovjetunió, valamint Ukrajna Tudományos Akadémiai Intézeteiben folytatott kutatásokat, volt munkatárs, majd főmunkatárs és laboratóriumvezető. 1986-ban megvédte a tudományok doktora címet, amelyet 1993-ban Budapesten is jóváhagytak.

1990–1995: a Gödöllői Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóközpont tudományos tanácsadója, 1995–2010: Loma Lindai Egyetem (USA), Center for Molecular Biology and gene Therapy, egyetemi tanára, professzora. Mintegy kétszáz publikációja jelent meg, munkásságát számos szakmai kitüntetéssel ismerték el. Ő maga ezekkel nem szeret dicsekedni.

Dr. Fodor István életpályája olyan értékekkel bíró terület, ahol egy újságíró hatalmasat kaszállhat. Én azonban, ha nehezen is, ellenállok a csábításnak, mivel ezúttal más célt tűztem ki magam elé: egy ifjúkori emlék felelevenítésére kérem fel.

– Nem lettünk mártírok, sem hősök, de az '56-os események évtizedekre meghatározták politikai világnézetünket. A mai napig büszkék vagyunk egy kicsit arra, hogy mi, ungvári iskolások, ugyanúgy, mint Illés és társai Ugocsában, lélekben a forradalom oldalán álltunk. Felső osztályos diákok voltunk 1956-ban. Feszült figyelemmel követtük a híreket, a magyarországi eseményeket. Büszkék voltunk magyarságunkra, és úgy tűnt, hogy több nemmagyar iskolatársunk szokatlan tisztelettel néz ránk. Az egyik Kelet-Ukrajnából jött tanárnőnk titokban együttérzéséről biztosított bennünket. Szinte odatapadtunk a rádióhoz, örültünk, reménykedtünk...

– **Visszaemlékszel: milyen volt a hangulat akkor a városban?**

– Ismerőseink, barátaink, rokonaink ugyanúgy éltek meg az eseményeket, mint mi, habár a várható megtorlás miatt nem lehetett hangot adni érzelmeinknek. Ám az örömtől könnyes szemek, a mosoly a szájugokban mindennél ékebben beszélt! A városban sok volt az idegen: megjelentek a bőrkabátosok, azt beszélték, hogy Kádár János az Ungvár közeli „Hruscsov dácán” bujkál, a városba költözött orosz családok szedelőzködnék, indulnak haza. Már-már biztosak voltunk abban, hogy győz a magyar szabadságharc.

– ... És akkor következett november 4-e...

– Már éjszaka, amikor láttuk-hallottuk a vonuló szovjet tankokat, sejtettük, hogy nagy baj van. Beigazolódott, mert hajnal-

A Fodor család

ban, hallgatva a Szabad Európa Rádiót, értesültünk a tragédiáról. Megrökönyödve hallgattuk a segélykiáltást, rádöbbenünk arra is, hogyan lehet számítani a Nyugat segítségére, nem vagyunk fontosak nekik! Reggelre megváltozott köröttünk a világ: a városban gyakorlatilag bevezették a statáriumot, az utcákon egymást érték a felfegyverezett járőrök, a civil ruhás KGB-sek. Már a 3-4 fős csoportokat is felosztatták, az iskolában felerősödött a propaganda, mindenkit arról akartak meggyőzni a fizetett agitátorok, hogy Magyarországon ellenforradalom volt.

De hiábavaló volt az igyekeztük, mert a szimpatizáns ruszinok, ukránok és oroszok (!) éreztették velünk, magyar diákokkal: ők is meg vannak győződve arról, hogy Magyarországon forradalom és szabadságharc volt. Ez a hangulat, több osztálytársam viselkedése, több tanító rokonszenvezése felbátorított mindarra, ami ezután következett.

– **Nem egyszeri esetről van szó, hanem folyamatról.**

– Bárki bárhowy minősítheti a dolgot, de a tény tény marad:

Barcsay Tibor, Dankulinecz Laci, BródyBandi, Majoros Lajos, Choma Józsi barátaimmal kézzel írott, a forradalom eszméit éltető rölapokat szerkesztettünk, és ragasztottunk ki az iskola falaira.

A kutatóintézetben

Sőt: Choma Józsiék pincéjében sikerült berendezni egy egyszerű kis nyomdát, ahol szovjetellenes rölapokat készítettünk. Ezeket városszerte kiragasztottuk, többnyire a városban és környékén, egyszer még Herkules szobrára is. Ez már sok volt a hatóságoknak, ■

Kárpátalja válogatott atlétái 1962-ben

1956 ŐSZÉRE EMLÉKEZVE

A Fodor házaspár Kaliforniában

nyomozni kezdtek. Jóakaróink megszűntek: figyelnek bennünket. Aztán a környékünkön le tartóztattak egy fiatalokból álló csoportot, Csurgovics Sándort és társait állítólagos szovjetellenes tevékenység miatt. Ekkor úgy döntöttünk: beszüntetjük akcióinkat.

– **Közben történt más is: igaz a mondás, hogy a hovatartozás tudatosulása – ébrenlét!**

– 1956. november 7-én a kommunista rezsim nagy csinadrattával kísért ünnepi felvonulásán nekünk, iskolásoknak is részt kellett venni. Azon törtük a fejünket, hogyan le-

hetne az ünnepüket elrontani. Sikerült! A több ezres kolónia az Ung parti sétányon kezdte a felvonulást velünk, az I. számú iskola tanulóival és tanári karával az élen. Az utca két oldalán felfegyverzett emberek sorfala között haladtunk, többünk kezében a szokásos plakátok, zászlók, pártvezérek óriási fényképei. Mi, osztálytársaimmal, barátaimmal, valamint a csatlakozó néhány ruszin társal (Milyovics, Kucik, Jankesz) rávettük a többiekre, ami nem volt nehéz, hogy a tribün előtt ne éltsék a pártot, a rendszert, azaz ne hurrázzanak.

Az ünnepi emelvénnyel – szokás szerint – a Lenin téren volt, tele pártfunkcionáriusokkal, tisztekkel. Mikor odaértünk a hangerősítőkön keresztül elhangzottak a már ismert zagyvaságok, amire – válaszként – háromszoros hurrá lett volna a kötelező felelet, de mi néma csöndben, lehajtott fejjel vonultunk tovább. Újra meg újra elhangzott a felszólítás, de eredménytelenül, mígnem egy ötödikes cérnahanon hurrát! kiáltott, ami annyira komikus volt, hogy kitört a kacaj, visszahangzott az Ung part, a város. S amire nem számítottunk, de végtelen jól esett: az utánunk következő iskolák tanulói sem hurráztak. Csendben vonultak a tribün előtt, „ráadásaként” az iskolába visszafelé menet több „szentkép” az Ungban landolt,

vagy összetörve hevert az utca porában.

– **Mi lett az akció következménye?**

– „Felfelé” az volt a magyarázat, hogy nem gyakoroltunk eleget az iskolákban, befuccsolt a technika, nem lehetett hallani a „felszólítást” stb. Minket ellenforradalmároknak tituláltak az illetékesek, kilátásba helyezték, hogy ha megtalálják a kezdeményezőket, megtorlások következnek. Megpróbálták kideríteni, kik voltak a szervezők, de nem sikerült, s ehhez az eredménytelenséghez sokan hozzájárultak: tanárok, tanítók, diákok, szülők, mert nagy volt a rokonszenv a magyar forradalom és szabadságharc iránt. ... Hónapokra betiltották az addig szokásos délutáni és esti iskolai rendezvényeket, összejöveteleket.

Családi házuk kertjében Kaliforniában

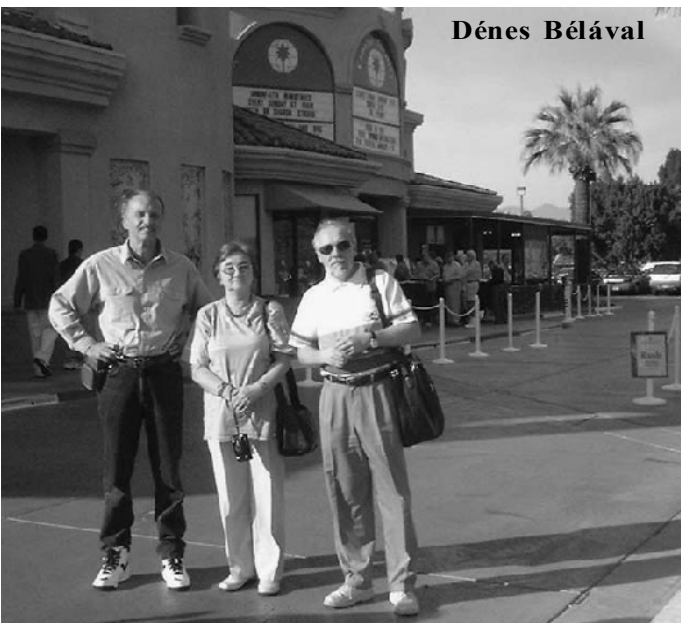
EPILÓGUS

Sem dr. Fodor István, sem az akciókban részt vett barátai nem részesültek elismerésben, nem hívják őket megemlékező rendezvényekre, nem foglalkozik velük a média. Erre nem is tartottak igényt, nem „jelentkeztek” kitüntetésért, tapsért, rivaldafényért, mert, mint mondták és mondják, csak azt tették, amit a szívük, a magyar becsületük diktált.

Hosszú idő óta minden esztendőben október 23-án vagy november 4-én találkoznak, emlékeznek. Ha a hivatalosságok nem is tették, én hadd köszönjem meg nekik a Kárpátaljai Hírmondó hasábjain mindazt, amit diákokként cselekedtek (amit bármikor – így vallják – újra megtennének, ha a nemzet, ha a haza így kívánja) Zelk Zoltán Feltámadás című, 1956. november 2-án írt versének soraival:

... Én nem tudok mást,
csak sikoltani. Felsikoltani az egekre és leborulni
a világ legnagyobb hősei, a mai magyar ifjak előtt.
Ó, magyar ifjúság, s ti város peremének meggyalázott
drága népe, hozzátok könyörgök: oldozzatok fel bűneimtől
és fogadjatok magatok közé, mert higgyétek el, a lelkem
már régen a tiétek. Isten áldjon benneteket, ti élők,
s Isten veletek, ti holtak, kiknek véréből leszen a feltámadás.

SZÖLLŐSY TIBOR

Dénes Bélával

A hazaszeretet fontossága

Kovács András Kárpátalján a beregszászi járási Som községben született magyar család sarjaként. Jelenleg is ott él. A Nagyberegai Református Líceum tanára, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsának elnöke, a Beregsomi Református Egyházközség presbitere.

– **Hol végezted a tanulmányaidat?**

– Az Ungvári Nemzeti Egyetem Filológiai Karának magyar nyelv és irodalom szakán diplomáztam, majd felvételt nyertem az ELTE Bölcsészettudományi Karának doktori iskolájába, magyar nyelvészet, névtan alprogramon, ahol jelenleg doktorjelölt vagyok.

– **Mióta tanítasz a Nagyberegai Református Líceumban?**

– A Nagyberegai Református Líceumban a doktori iskola nappali tagozatának elvégzése óta, a 2006-os évtől tanítok.

– **Számodra mi a vonzó a tanítói hivatásban?**

– Gyerekekkel foglalkozni, csiszolni, tanítani őket nehéz, de hálás feladat. Sokszor úgy képelem el magam, mint egy repülőgép pilótája, akire rábízhatnak emberi sorsok, akik azonos indítatásból vannak együtt velem, akiket össze kell tartanom, fel kell röptenem, irányítanom kell, majd célba kell érnem velük. Az „utazás” során nyert tapasztalatok, örömök, néha csalódások pótolhatatlan élmény, emlékké válnak, amelyeket jól lehet használni a későbbiek során, s amelyek által magam is formálódok. A legfontosabb tehát a lelki, szellemi táplálék, amely anyagiakkal nem pótolható, azzal egy napon nem is említhető.

– **Kárpátalján mennyire becsülik meg a tanárokat? Milyen az életminősége egy pedagógusnak?**

– A tanári hivatás az utóbbi időben gyakorlatilag elvesztette presztízsét. Ez főként az alacsony bérezésből, a pedagóguspálya telítettségéből fakad, de sokban befolyásolja a tanulók, a szülők negatív hozzáállása is. Míg korábban a tanító és a pap a legtekintélyesebb személy volt egy-egy településen, addig napjainkban kevés meg-

becsülésben részesülnek. Ez megmutatkozik az életminőség terén is. Visszatérve a korábbi példához, valamikor e tisztviselőket a közösség eltartotta, segítette, támogatta, elismerte. Ma az állami bérezésből a tanár épphogy éhen nem hal, életminőségén csak különböző egyéb kiegészítésekkel tud javítani, ami munkája rovására mehet, megoszthatja figyelmét. Mindezek mellett napjainkban egyre több lehetőség nyílik a kulturális, közösségi életvitelre, színházlátogatásokra, bálokon, jótékonysági esteken, koncerteken való részvételre, ami mentálisan sokban hozzájárul az életminőség javításához.

– **Van-e különbség abban, hogy valaki ukrán, orosz vagy magyar tannyelvű iskolában tanít?**

– Egy magyar anyanyelvű tanár életeleme a magyar iskola, ahol magyar szülők magyar gyerekeket taníthatja. Különösen nagy jelentősége van ennek az elcsatolt területek esetében. Amikor nyilvánvalóvá vált a törvénytervezet, miszerint minden ukrán tanítási intézményben, az anyanyelv kivételével államnyelven kell folynia az oktatásnak, sokan a magyar iskolák megszűnésére gondoltak. Elképzelni sem tudtuk, hogyan alakul a sorsunk, mi lesz az iskoláinkkal. Nagy örömről ez végül nem következett be. Magyar iskolában nem okoz nehézséget az ismeretek átadása, a magyarázat, mivel köztudottan az anyanyelven elsajátított tudásra lehet csak jövőt építeni.

– **Mi a véleményed a kárpátaljai magyar oktatási rendszer helyzetéről, színvonaláról?**

– Akárpátaljai oktatási rendszer egyik legnagyobb hiányossága a nemzetiségi oktatás különválasztásának hiánya a

többségi, ukrán nyelvű oktatástól. Ilyen helyzetben szinte lehetetlen felvenni a versenyt az ukrán anyanyelvű tanulókkal az egyetemi felvételi során. Mindezek ellenére, meglátásom szerint, a kárpátaljai magyar iskolákban végzett diákok tudásban nem maradnak alul az ukránai független attesztációs és a magyarországi emelt szintű érettségi vizsgákon, társaikkal szemben. A kellő akarat, kitartás, tudásvágy mindig meghozza gyümölcsét.

– **Képes-e az iskola hozzájárulni ahhoz, hogy a magyar gyerekek megőrizzék nemzeti identitásukat?**

– A gyerek fejlődését, szocializálódását, így identitását is elsősorban a szülői, az egyházi, valamint az iskolai nevelés határozza meg. Ha a gyerek megismeri nemzete hagyományát, kultúráját, akkor ahhoz ragaszkodni fog, mert a magáénak érzi. Az iskola kitűnő lehetőséget biztosíthat a különböző műsorok, programok, vetélkedők, bemutatók, író-olvasó találkozók révén a nemzeti identitás megőrzésére. Ha csak egy rövid időre is, de belebújhat a diák Petőfi, Vasvári, Jókai, az aradi vértanúk bőrébe, énekelheti a népdalokat, amelyek megkönnyítették nagyanyánk életét, munkáját, kipróbálhatja eleink harci eszközeit, magára öltheti viseletét. A halott és tapasztalt élmény, amelyet az iskola biztosíthat, szilárdíthatja a nemzeti identitást.

– **Mi a véleményed a diákokról? Milyen lesz a minket követő nemzedék?**

– Főként a líceumba járókról tudok véleményt mondani. A nehéz helyzet, a megpróbáltatások, amelyek érik őket, erősen formálják egyéniségüket. Érett emberként, felnőttként hagyják el az almater falait, olyanokká válnak, akik érzik, hogy a fennmaradásért, a céljaikért küzdeni, harcolni kell. Kárpátaljai magyarként kétszeresen is.

Hiszem, hogy a megharcolt és nem ajándékul kapott diploma, állás, az otthonról és az iskolából hozott nevelés továbbra is éltetik majd bennük a hazaszeretetet, a hazáért tenni akarás fontosságát, a kárpátaljai magyarságot. Mert ezen a kisebb-ségitől fakadó nehézségek sem változtathatnak.

– **Köszönöm a beszélgetést!**

– Énköszönöm a lehetőséget!

LENGYEL JÁNOS

Tanévnyitó ünnepség a főiskolán

Október 3-án a beregszászi református templomban tartották meg a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola ünnepélyes tanévnyitóját.

A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Schmitt Pál, a Magyar Köztársaság elnöke, számos magyarországi, illetve kárpátaljai magas rangú politikus és közéleti személyiség.

Szikura József rektor beszámolt a főiskola tanárainak és diákjainak az elmúlt tanév során elért eredményeiről. A beregszászi főiskolán nappali és levelező tagozaton idén összesen 975 diák kezdte el az új tanévet, közülük 115-en először lépték át a magyar tannyelvű felsőoktatási intézmény küszöbét.

– *A főiskola létezése, folytonos fejlődése már önmagában is nagyszerű üzenet a jövőnek. Üzenet arról, hogy élnek itt magyarok, ezen a tájon. Olyanok, akik nemcsak az ezeréves múltjukra büszkék, hanem azt is tudják, mit akarnak. A holnapot is itt, a szülőföldjükön képzelik el* – mondta ünnepi beszédében Schmitt Pál. A köztársasági elnök továbbá az összetartozás fontosságát emelte ki, amit saját jelenlétével is hangsúlyosabbá tett.

Ezután az elsős hallgatók fogadalomtételt következtek. Szikura József rektor, Orosz Ildikó elnök és Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Alapítvány elnöke kézfogásukkal diákká avatták az első évfolyamos hallgatókat, majd a jelenlévők elénekelték a diákhimnusz.

Orosz Ildikó felvázolta a főiskola 15 éves történetét, a jubileum kapcsán kitért az intézmény által elért sikerekre is.

Végezetül a történelmi egyházak képviselői, Zán Fábian Sándor, a KRE püspöke, Michels Antal beregszászi római katolikus plébános és Bendász Dániel görög katolikus főesperes kérték Isten áldását a főiskola életére. A tanévnyitó ünnepség a Szózat eléneklésével zárult.

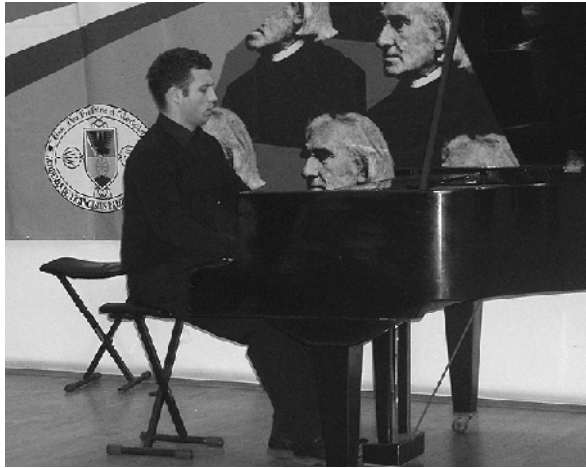
SEMERE JUDIT

Kedves fiatalok!

A KÁRISZ honlapján olvashattok az aktuális tervekről, programokról, beszámolunk eredményeinkről. Írjátok meg, mit olvasnátok szívesen a www.karisz.egernet.hu című honlapunkon!

„A ZENE LELKI TÁPLÁLÉK...”

December 2-án a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Esztergom terme adott otthont annak a Liszt-hangversenynek, amelynek keretében fiatal földijeink mutatkoztak be a zeneértő közönségnek. Azok, akik, Orosz Ildikónak, a tanintézmény elnök asszonyának szavait idézve, elmentek tanulni messzire, és most megmutatják, hogy érdemes volt.

A jövő reménységei: Bacsi János (a képen) és Czébely Beáta, a Liszt Ferenc Zene-művészeti Egyetem hallgatói, illetve Jörös Andrea, a Debreceni Egyetem zeneművészeti karának diákja (mindhárman Viskről származnak), Fülöp Ibolya és Demkó Miroszlava, az Ungvári Zádor Dezső Zeneművészeti Szak-középiskola tanárai (valamennyien zongoristák), illetve Tomics Ferenc (klarinét), Ukrajna Erdemes Művésze szép élményt szereztek a közönségnek, amelyről a vastapsok is tanúskodtak.

A hangversenya Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet jóvoltából jött létre. A rendezvény támogatója a Bethlen Gábor Alap volt.

„A zene lelki táplálék – idéztük Kodály Zoltántól, aki mindent tudott a muzsikáról –, más-sal nem pótolható”. A Liszt-hangversenyen a művészek ezzel a táplálékkal ajándékozták meg az egybegyűlteket. Szükségünk volt rá, köszönjük!

F. M.

Liszt Ferencre emlékeztek Péterfalván

A Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusa Liszt Ferenc születésének 200. évfordulója alkalmából vendégszer-plésre hívta meg Várnagy Andrea és Farkas Zsolt zongoraművészeket.

A Budapestről érkezett, nemzetközileg elismert páros a Tiszapéterfalvai Művészeti Iskolában adott koncertet. Vendégszerelésük első része, a *Földi mese* főként a középiskolás korosztálynak szólt. Az összeállításban a jelenlévők a kortárs magyar költők verseiből hallhattak válogatást, zenei kísérettel.

Az esti fellépésen Liszt Ferencre emlékeztek. A koncert ünnepélyes megnyitóján Tóth István, a Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusának főkonzulja hangsúlyozta: nagy öröme, hogy a nagyszerű kiejvi és viski hangverseny után a péterfalvai közönség is hallhatja a művészházaspárt.

A művészek szóltak arról, hogy a zenei darabokkal Liszt Ferenc művészetének több arcát szeretnék bemutatni. A *Liszt és kortársai* című koncerten felcsendültek Mosonyi Mihály *Az égő szerelem három színe* és az *Ünnepi zene* című szerzeményei, majd hallható volt Liszt Ferenc *II. Magyar Rapszódia*-ja és a *Szerelmi álmok* című zongoradarabjának négykezes átirata. Liszt Ferenc öreg kori szerzeményei közül elhangzott a *Bölcsőől*

a *sírig* című mű, valamint a *Himnusz* és *Szózat-átírat*.

A műsor végén Homoki Gábor, a Péterfalvai Művészeti Iskola igazgatója köszönte meg a vendégszerelést. Hangsúlyozta, hogy Liszt szerzeményeinek előadásához komoly szakmai felkészültség szükséges, amelyről a művészházaspár fényes bizonyítást tett. Munkájukhoz további lelkesedést és kitartást kívánt. A jókívánságokhoz csatlakozott Virág László, a tiszapéterfalvai KMKSZ-alapszervezet elnöke is.

A művészházaspár búcsúzóul Tamáska Gyula *Mondd el* című szerzeményével kívánt áldott karácsonyi ünnepeket.

A vendégszerelés a Magyar Köztársaság Külügyminisztériumának finanszírozásával valósult meg.

MOLNÁR BERTALAN

Tóth István főkonzul köszönti a művészeket

„Lehet Schubert, Chopin, Mozart zenéje nélkül élni, de nem érdemes”

**Beregszászban vendégszerepelt
Érdi Tamás zongoraművész**

A Magyar Művelődési Intézet és Képző-művészeti Lektorátus szervezésében *Liszt ünnep a Kárpát-medencében* címmel a zeneszerző születésének 200. évfordulója alkalmából a határon túli magyarok lakta településeken koncertezett Érdi Tamás Prima Primissima-díjas zongoraművész. A fellépéssorozatot kilencedik állomása – a Felvidék, Erdély és a Vajdaság után – Beregszász volt.

A Liszt-emlékkoncertre november 23-án – Érdi Tamás születésnapján – a művészeti iskolában került sor.

A hangverseny első részében Liszt Ferenc műveiből hallhattunk válogatást. A műsorban a *desz-dúr Consolation*, a *Spasalizio*, a *Villa d'Este szökőkútjai*, valamint a *VI. Magyar rapszódia* szerepelt. A második részben Robert Schumann *Karnevál* című műve hangzott el, amely húsz kisebb darabból áll. A lelkes közönség vastappsal köszöntö meg Érdi Tamás játékát, aki ráadásul Chopin *cisz-moll Noktürn*-jét adta elő.

A nagyszerű koncert után Bobály István igazgató köszöntö meg a művészeket és a szervezőknek a feledhetetlen élményt nyújtó estét. Érdi Tamás koncertkörútja másnap Szatmárnémetiben fejeződött be.

SZEMERE JUDIT

Ünnepségsorozat Ukrajna-szerte

Méltatták Liszt Ferenc 200. születésnapját a lembergi magyarok, lengyelek, ukránok és mindenki, aki szereti a világhírű zeneszerző muzsikáját. Mint arról Szarvas Gábor, a Lembergi Magyar Kulturális Szövetség elnöke beszámolt, ötnapos nemzetközi zenei fesztivál keretében emlékeztek a világhírű komponistára. A Lembergi Megyei Filharmóniában rendezett ünnepi koncerten olyan neves kárpátaljai származású művészek léptek fel, mint Csuprik Etelka, Örmény József, Lába Marianna, valamint Szokolai Balázs Magyarországról, illetve Valerij Skapura, az Uráli Alami Konzervatórium rektora.

A hmelnickiji zenerajongók is megemlékeztek Liszt Ferencről, aki 1847-ben vendégeskedett a városban. A hálás utókor emléktáblát helyezett el annak a kastélynak a falán, ahol a komponista megszállt. Az emléktábla felavatását követően a helyi magyar és lengyel kulturális szövetségek, valamint az ukrán zenebarátok megalakították a Liszt Ferenc Társaságot, amely a világhírű komponista emlékének ápolását, a magyar zene népszerűsítését tűzte ki célul. A szervezet elnökévé Jevhenyija Belovát, Liszt helyi rajongóját választották. Az ünnepségsorozat a Hmelnickiji Megyei Filharmóniában folytatódott, ahol Szikora Attila, a helyi Szent István Magyar Egyesület elnöke anyanyelvén köszöntötte a résztvevőket, méltatta a nagy zeneszerző munkásságát.

Temetkezési szokások Nagyberegen

A néphit szerint valami mindig jelzi a halál közeledtét: vonít a kutya, vagy az ablak előtt kuvikol a halálmadár, vagy kukorékol atyúk. Van, aki megálmodja a maga vagy rokona halálát. Ha valakinek álmában kihúzzák a fogát, és fáj, közeli, ha nem fáj, távoli hozzátartozója fog meghalni.

Élet és halál

Úgy tartják, hogy a temető kapuját a legutolsó halott őrzi, amíg fel nem váltja egy másik ember, aki elköltözött az árnyékvilágból. Nagybereg lakói nem babonásak, mégis hisznek az emberek a lélekjárásban. Egy-egy halott hozzátartozói mesélik, hogy hetekig hallják, éjszakánként visszajár a lélek, nem tud elszakadni a háztól, a földtől. Különösen akkor van ez így, ha valamilyen kedves holmiját – főként, ha végakarátában meg is hagyta – nem temetik el vele. Megtörtént, hogy egy ismerős asszony újjáról lehúzták az aranygyűrűt, mielőtt bele tették a holttestét a koporsóba. A lélek hetekig hazajárt. Egészen addig, amíg a gyűrűt bele nem vajták a sírjába. Ettől kezdve a család megnyugodott, a halott nem háborgatta az élőket.

Hogy a család meggyőződjön róla, hazajár-e a lélek, a temetés után néhány éjszaka rá vizet és lisztet tesznek az asztalra egy-egy edénybe. Ha hiányzik belőlük, a lélek visszajár.

Ha a hozzátartozók látják, hogy beteg családtagjuk nagyon szenved, megváltás lenne már számára a halál, de nem tud megnyugodni, akkor könyörögtetnek érte a templomban a vasárnapi istentiszteleten.

Hosszú betegség esetén a család készen a temetésre: sok káposztát savanyítanak, meghagynak egy-egy hordó bort, a sonkát és a disznófejet nem használják újig, hogy a torra szükséges káposzta töltéséhez ne kelljen mástól venni vagy kérni.

A beteg emberek többnyire maguk is szembenéznek az elkerülhetetlennel. Meghagyják, milyen ruhában temessék el őket,

megtudakolják, megvette-e már a család a szemfedőt, meg is nézik, jóváhagyják. Akad, aki maga írja össze, kiket hívjanak szakácsasszonynak, sírt ásní vagy tiszteletre (a torra). Egy nagybereg asszonyról mondják, hogy hosszas betegségben lévén összeírta a szakácsasszonyok névsorát, ám később, amikor összeveszett az egyikükkel, megüzente neki, hogy kihúzta a listáról.

A halál nem válogat. A hozzátartozóknak, bármilyen hosszas és nehéz beteg volt valaki, pótolhatatlan az eltávozott. Ha tehetik, ott ülnek a haldokló ágyánál, figyelik mozdulatait. Ha beáll a halál, nem szabad hangosan sírni, mert visszasírják a halottat, és csak meghosszabbítják a szenvedését. Van, akinek meggyőződése, hogy ő többször is visszasírta a férjét. Viszont, ha a családtagok nem tanúsítanak illő megrendülést, megszólja őket a falu, hogy nem bánkodnak a hozzátartozójuk elvesztése miatt.

A halott körül levők bezárják az ablakokat és az ajtókat, mert úgy tartják, ha megcsapja a halottat a levegő, a test jobban romlik. Lefogják a halott szemét, felkötik az állát, megmossák, felöltöztetik a legszebb ruhájába, vagy abba, amit régebben kiválasztott. Nem feltétlenül a legközelebbi hozzátartozók mossák meg (előfordul, hogy valaki irtózik a holttesttől), van, hogy egy szegényebb asszony maga ajánlkozik fizetségért, van, hogy a rokonok, szomszédok segítenek. A halottmosó vizet olyan helyre öntik, ahol senki sem jár (például a kerítés tövébe). A halottmosó víznek mágikus erőt tulajdonítanak. Úgy tartják, ha véletlenül a földre cseppen, és valaki belelép, betegségbe esik, meghal. A szapant, amivel a halottat megmossák, elvájják a földbe, vagy valamilyen gyomos, félreeső helyen dobják el.

A házban lévő nagyobb tükröket letakarják kendővel. Egyesek szerint azért, nehogy a halott meglássa magát, mások szerint, nehogy kettőt mutasson, azaz ne legyen a házban még egy halott. Nagyberegen az egyik családnál külön erre a célra készített alkalmi kendőt használnak a következő szöveggel: *„Asír hantja rádborul, Hol elpihensz boldogul, Lejár földi életed, Örökre bevégezted”*. Minden házban van tükrötletakaró kendő, de nem szöveges. Az ilyen szötteket vagy varrottasokat csak fekete és fehér pamutból készítenek.

A halott öltöztetésében általában idősebb nők vesznek részt. Ezzel magyarázható, hogy a megkérdezett fiatalok nemigen tudják, milyen ruhát szoktak ráadni a halottra. Van, aki szerint pizsamát, mert az kényelmes, vagy az évszaknak megfelelő öltözetet, tehát télen meleg ruhát; egyesek szerint olyan ruhát, amiben gyűlésekre ment; ha a férfi értelmiségi volt, feltétlenül adni kell rá nyakkendőt. A hagyományok

szerint a halottra ünneplő (vasárnapi) ruhát adnak, a férfiakra inget, zakót, nadrágot, zoknit, a koporsóba fejjedőt tesznek, a halott kezébe zsebkendőt, néha pénzt is. Az asszonyok fejét bekötik, rendes (templomba járó) ruhát adnak rájuk, a lábukra fekete harisnyát húznak. A konfirmált (14 éven felüli) lányokat menyasszonyi ruhába öltöztetik, a fiúkat fekete (vőlegényi) öltönyben temetik el.

Miután a mosdatással, az öltöztetéssel végeznek (a férfiakat megborotválják), a halottat átviszik az úgynevezett elsőházba (ezt a szobát sok helyen manapság is, ha csak tehetik, csupán lakodalomkor, keresztelőkor használják, illetve ott terítik ki a halottat), fehér lepedőre teszik, és addig tartják úgy, amíg elhozzák a koporsót és a ravatalt.

Koporsót régebben a városból hoztak, mostanában a fűrésztelepeken is elkészítik. A ravatalt az egyház tulajdona, akárcsak a halottaskocsi. Pár évtizeddel ezelőtt még kézen vitték a halottat a temetőbe: hat férfi három rúdon, amelyet keresztbe tettek a koporsó alatt. Néhány méter után a halottvivők váltották egymást. Ma már csak az udvarról viszik így ki a koporsót a legközelebbi férfi hozzátartozók, például a halott fiai, unokatestvérei, keresztfiai.

A koporsót régebben feketére festették, újabban már aranyozott és bronzszínű díszítés van rajta. Az egyik oldalára ráírják a

Nagybereg adatközlők

halott nevét, a másikra az életkorát. Fejfat rendszerint tölgyfából készítenek, ám amióta minden család előbb-utóbb síremléket készített a hozzátartozójának, a régi fejfák a sírok mellett hevernek, ideiglenes megoldásként ezeket gyalulják le, festik újra és faragják rá a szöveget a fejfakészítők. A férfiaknak kalapos fejfát, a nőknek félgömbölyűt faragnak.

Sírt ásní az utcabelieket, a nem közeli hozzátartozókat, a keresztfitúkat hívják, 40 éves korig. Általában 14–16 embert hívnak, mivel rendszerint nem tud mindenki elmenni.

A temetőőr kijelöli a sír helyét (előfordul, hogy valaki az elhunyt házastársa mellett már előre kihagyta magának a sír helyét). A városban gyakori, hogy már a síremléke is megvan az élőnek, csak az elhalálozás évét vésik a sírkőre. Ezt

Temetkezési szokások Nagyberegen

■ Nagyberegen visszatetszőnek tartják. A kihagyott sírhelyeket virággal ültetik be és gondozzák.

A családnak van egy megbízottja, a funerátor, a temetéssel járó ügyes-bajos dolgok alkalmi intézője, aki közeli rokon, esetleg barát, szomszéd. Az ő feladata a temetés megszervezése. A koporsó beszerzésétől a fejfaig mindenért ő a felelős. A temetéshez szükséges engedélyeket is neki kell beszerezni, az egyházközségnél ő jelenti be a halálesetet, a harangozókat értesíti, felügyel a sírásókra.

A funerátor, azaz a közbenjáró mondja meg, hány órára kell kiásni a sírt. Egy-két óra tartálékot hagy, mert előfordul, hogy beomlik a gödőről, télen pedig a fagyos föld miatt nehezebben megy a munka.

A temetési kellékek között szerepel egy deszkakorlát. Ezt az egyház adja kölcsön. A korláton belül kell ásni, hogy a sír ne legyen görbe. A nagyberegi temető agyagos, ezért nehéz sírt ásni.

A ravatalozáshoz szemfedőre is szükség van. A csipke körbe ér a ravatalon, mint egyik adatközlő mondta, ember hosszúságú. Általában 2,5–3 méter duplaszélés anyagot vesznek szemfedőre. A koporsóba fodrócot, lepedőt, kispárnát, majd még egy lepedőt tesznek. A halottat lábbal az ajtó felé ravatalozzák fel. A család legidősebb tagjai ügyelnek arra, hogy a temetés minden mozzanata a régi hagyományoknak megfelelően történjen.

A halál beállta után, ha már elvégezték a legszükségesebbeket, összeül a család, és megbeszéli, kiket kell hívni szakácsasszonyoknak (hogy elkészítsék a torra az ételt), sírt ásni, tiszteletre (a torra). Ekkor beszélnek meg a búcsúztató szöveget is, amelyet a funerátor odaad a lelképásztornak, amikor egyeztetik a temetés időpontját.

A halottnak az szerint harangoznak, hogy férfi, nő vagy gyerek. Aki napszállta előtt hal meg, még aznap harangoznak neki, és este virasztják, másnap eltemetik. Télen 13, nyáron 14 óra körül, ha nincs más halott. Ha van, az időpont változik. Aki napszállta után hal meg, csak másnap virasztják, és harmadnap temetik.

A férfiaknak három egyest és egy kettest, a nőknek két egyest és egy kettest húznak, gyerekek ugyanúgy nem szerint, csak kisharanggal. A temetés napján a szertartás kezdete előtt csendítőt húznak.

A nagyberegi egyházközség 1892. szeptember 4-én tartott egyháztanácsi ülésén döntöttek a halotti, vagyis temetési alkalmakkal történő harangozás módjáról (ez a rendtartás a mai napig érvényben van), és pedig a következőképpen:

1) A halálozás első jelzésekor

a) felnőtt férfiaknak a nagy haranggal háromszor s aztán mind a kettővel együtt egyszer.

b) felnőtt nőknek a nagy haranggal kétszer, s aztán mind a kettővel együtt egyszer.

c) fiúgyermeknek a kis haranggal háromszor s aztán mind a kettővel együtt egyszer.

d) leánygyermeknek a kis haranggal kétszer s aztán mind a kettővel együtt egyszer.

2) A halálozás későbbi jelzésekor a temetést megelőző időben reggeli templomi istentisztelet tétel után és délben minden rendű halottnak mind a két haranggal együtt, egyszer.

3) Temetésre és koporsóba tételre /gyűlésre/ hívólag minden rendű halottnak mind a két haranggal együtt egyszer és aztán a nagy haranggal egyszer.

Kontyos fejfa, kalapos fejfa

4) Halottnak a templomba és a temetőbe vagy bárhová vitelekor, a vitel idejének tartama alatt történik a harangozás mind a két haranggal együtt, egyszer.

A funerátor értesíti a sírásókat, a tiszteletre meghívottakat, egy nőrokon a szakácsasszonyokat, és értelemszerűen mindannyian elmennek a virrasztóba. A munkatársak, a rokonok és barátok is tudomást szereznek a halálesetről, és ők is kötelességüknek tartják, hogy ott legyenek, ha csak tehetik. Az emberek sötétedés után gyülekeznek gyászruhába vagy sötétebb ruhába öltözve.

A közeli hozzátartozók abban a szobában ülnek, ahol a halott van felravatalozva. A virrasztók közül többen megnézik a halottat. Ilyenkor szokás azt mondani, hogy "Nyugodjék békében" vagy "Isten nyugosztalja". A halott arcát megmutatják annak, aki meg akarja nézni, azaz el akar búcsúzni tőle. A halottat másnap is megnézhetik, egészen addig, míg le nem szegelték a koporsót.

Jó időben az udvarra vagy a tornácra teszik ki a házi pokróccal letakart lócákat (minden családban igyekeznek annyi pokrócot szőni vagy szövötni, hogy elég legyen). Ha rossz az idő, a szobában ülnek a virrasztók. Amikor már 10–20 ember összegyűlt, elkezdik az éneklést. Mindig a "Te benned bízunk eleitől fogva" kezdetű énekkel kezdik. A lelkész régebben nem volt je-

len a virrasztóban (csak ha barátja vagy jóembere volt a halott), csak a kántor és a diktáló. Napjainkban már a lelképásztor is elmegy (rossz nyelvek szerint elsősorban azért, hogy ellenőrizze, nem kínálják-e borral a háziakat az egybegyűlteket). A második-harmadik ének után a házigazda barátai (vagy nem közeli férfirokonai) régebben bort, ma már csak üdítőt töltenek a tálcára tett poharakba, és azt körbekingálják. A virrasztó 10–11 óráig tart. Az énekek közötti szünetekben a halott cselekedeteire emlékeznek. Csak jót mondanak a halotról, mert mint az egyik adatközlő kifejtette: „Öbün szégyent hoz”, azaz megszólják azt, aki a halott rossz tulajdonságaival hozakodik elő.

Ha fiatal hal meg, az emberek megilletődnek. A hozzátartozókat azzal vigasztalják, hogy Isten akarata bele kell nyugodni.

Tíz óra körül az emberek lassan elszélednek. Előbb az idősebbek mennek haza. Utolsó énekként a kántor a "Hű öledben nyugtatom fejem" kezdetű éneket kezd el. A virrasztóba olyan énekeket választ a kántor, amelyek illenek a halotthoz: mást énekelnek, ha fiatal édesapa halt meg, és mást, ha idős, beteg ember az elhunyt. A hozzátartozók általában egész éjjel ébren vannak.

A temetés délelőttjén a sírásók ássák a sírt, a funerátor a fejfa után néz, a szakácsasszonyok töltik a káposztát (télen a virrasztás ideje alatt végzik ezt a munkát, de nyáron nem tehetik meg, mert félnek, hogy az étel megromlik). Régebben ők adták össze a torra szükséges élelem jó részét: 1 kilogramm rizst, 1 fej káposztát, pénzt 1 kilogramm húsról, 10 tojást. A rokonok, barátok, készülnek a temetésre: koszorút rendelnek (néha virágot is vesznek, de ez nem jellemző).

A férfiak öltönyben (vasárnapi ruhában), fehér vagy világos ingben (egyesek, főleg a fiatalabbja, nyakkendő is köt) mennek a temetésre, a fejükön vagy a kezükben fejfedővel. (Az idősebbek kalapot, a fiatalabbak sapkát hordanak.) Az asszonyok fekete ruhát vesznek fel, fekete kendőt kötnek, a fiatalabbak sötét ruhában, a kislányok fehér blúzban, fekete vagy sötét szoknyában vannak. Ha legény hal meg, a konfirmált lányok fehér ruhában kísérik utolsó útjára.

Harangszó hívja a temetésre az embereket. A hozzátartozók egy búcsúpillantást vetnek a halottra, aztán a sírásók leszegelik a koporsót. Ezt a jelenetet rendszerint szívbemakoló sírás kíséri.

A ravatalt kiviszik az udvarra, erre felaggatják a családtagok koszorúit. Nagyberegen műanyag koszorút visznek a temetésre. Amikor tönkremennek, a színüket kiszívja anap, összeszedik és a szemétre dobják. Mindenszentekre, a halálozás évfordulójára vagy húsvétra újra cserélik. Elővirágkoszorút csak nagyon ritka esetben készítenek.

A szertartás rendezésében közreműködők asztalt és két széket visznek

Temetkezési szokások Nagyberegen

ki az udvarra. Az asztalt temetési abrosszal terítik le. Ez az abrossz fehér, fekete vagy fehér csipkével díszített. A székekre a lelkész és a kántor ül le. A temetésre egybegyűlt férfiak leülnek a házi szőttes pokróccal leterített lócákra, a fiatalabb nők állva maradnak, az idősebbek újabban leülnek. A koporsó két oldalán állnak a legközelebbi hozzátartozók: baloldalt a férfiak, jobboldalt a nők.

A végtisztességtévő gyülekezet a "Te benned bízunk" kezdetű zsoltár első két versét énekli. A lelkész úgy választja meg a prédikációt, hogy találó legyen. Mást mond, ha idős, beteg ember, és mást, ha fiatal családapa távozott el az élők sorából. Az élet mulandóságára inti a gyülekezetet. Van olyan lelkész, aki vigasztalja a hátramaradtakat, és van, aki megrikatja a hozzátartozókat. A gyülekezet azt tartja szép prédikációnak, amelynek hatására sírnak az egybegyűlteket. A prédikáció végén a lelkész elbúcsúztatja a hozzátartozókat a halottól. Régebben egyes szám első személyben, mostanában egyes szám harmadik személyben hangzik a búcsúztató. A család felírja azok nevét, akik búcsúznak az elhunytól. A lelkész tehetése szerint kiszínezi a szövetet, rendszerint kidomborítja az elhunyt gondozójának érdemeit. Végezetül a gyülekezet elmondja a Miatyánkot.

A koporsót a legközelebbi férfirokonok kiviszik az utcán álló gyászkocsira. A templomtoronyból figyelő a harangozó, mikor indul a menet, és kettősharangot húz. A menetben elől a lelkész és a kántor halad, utánuk a férfiak; a sírásók közvetlenül a gyászkocsi előtt mennek. A gyászkocsit követik a közeli nő- és férfirokonok (újabbban vegyesen), majd utánuk a nők. Egy sorban négy-öt ember megy. A kántor a ház előtt elkezd a halotti útra való éneket, ezt a temető kapujáig éneklik.

A temetőben a koporsót a sír fölé helyezik rudakra, a lelkész elmondja a kötött liturgiát: felolvassa a feltámadás ígését, a gyülekezet közösen elmondja a Hiszekegyet, utána a lelkész az Ároni áldással fejezi be a temetést. A sírásók leengedik a kissírba a koporsót. A nagysír magysége 1,70 méter, két oldalán peremet helyeznek. Amikor a kissírt befedik földdel, a peremre deszkát tesznek, hogy a sír be ne szakadjon. Arra is földet hánynak és megformálják a sírhantot. Néhány hét múlva, amikor a sírhant összeáll, árvácskát, nefelejcsét, bojtocskát, cukormályvát, törpegerberát, azaz alacsony szárú, temetőbe való virágot ültetnek a sírra.

Amíg a koporsót leengedik, egészen addig, amíg be nem fedik a sírt, a végtisztességtévő gyülekezet énekel, olyan éneket, amelyet a kántor választ. A családtagok egy-egy göröngyöt dobznak a koporsóra. Egy adatközlő szerint ez nem nagyberegai szokás, csak a közelmúltban honosodott meg.

A szertartás után a kántor elmondja a verses búcsúztatót és megköszöni a család

nevében, hogy az egybegyűlteket megadták a halottnak a végtisztességet: *"Tisztelt végtisztességtévő gyászoló gyülekezet! Az Isten akaratából megnyugodott férfi-(nő-) testvérünk hozzátartozói nevében mindenkinek megköszönöm az ő végtisztességtételére való eljövetelet és mindenkinek a szíves fáradozását. Adjon a Jó Isten testének a föld mélyében csendes, békés nyugodalmat, lelkének pedig az égben örök üdvösséget, ahol nyerje el az örök élet koronáját. Nekünk pedig, élőknek, adj, Uram, szeretetet, békességet, hogyha egyszer nekünk is eljön a végső óránk, mi is tisztelünk meg az akkori élőkől hozzánk illő tisztelettel."* (Bodnár Bálint egykori nagyberegai kántor szíves közlése szerint.)

Temetés után tort rendeznek a halott emlékére. Az idegenből, azaz más településekről érkezetteket feltétlenül meghívják a torra. Ahelyi lakosok közül a sírásók és azok mennek el, akiket tiszteletre hívtak.

A temetőből a férfiak indulnak el előbb, egyenesen oda mennek, ahol a tort tartják (valamelyik szomszéd háznál).

Halottak napja Krisztusnál

Akik részt vettek a temetésen, kezet mosnak. Az udvarra kitesznek egy széket, arra lavórt, törülközőt, szappant. Az adatközlők nem tudták megmondani e szokás eredetét, úgy hiszik, a halott tisztátalanságával kapcsolatos.

Jó időben a torra az udvaron terítenek. Hideg ételt tesznek először az asztalra: főtt tojást, kolbászt, kenyeret, salátát, ásványvizet, bort, majd töltött káposztát. Az ukrán családoknál bor helyett vodkát kínálnak. Régen fél literes üvegből itták a bort egymás után, ma már pohárból.

A toron legelőbb az idegenből, más településekről érkezett gyászolók ülnek asztalhoz (köztük a nők is), később a helybeli

idősebb férfiak, aztán a sírásók és legutoljára a családtagok.

Sok faluban tyúklevest is főznek. A nagyberegiek ezt főléssleges pazarlásnak, rongyrazásnak tartják. A temetés nagyon sokba kerül, éppen ezért van, aki még életében meghagyja, hogy ne tartsanak neki tort, csak kenyeret és sőt tegyenek az asztalra, mint régen. Am a hozzátartozók ezt a kívánságot rendszerint nem teljesítik, mert szégyellnék a falu előtt, hogy még egy tort sem tudnak kiállítani.

Számos alkalommal többszöri püspöki körlevél szólította fel a falusi gyülekezeteket, hogy szüntessék meg a halotti torokat. Vannak községek, ahol ez meg is történt. A helybeli lakosok együttérzésből nem mennek el a torra, mondván, van a családnak elég baja, ne terheljék őket felesleges kiadásokkal. Nagyberegen is csökkent azok száma, akiket a torra hívnak. Tiszteletre még most is meghívják az idősebb rokonokat, de azok többsége nem megy el a vacsorára.

A közeli hozzátartozók meggyászolják az elhunytat. Házasúrsat, szülőt, gyereket egy évig gyászolnak teljes gyászban. Az asszonyok fekete ruhát, fekete kendőt hordanak, a férfiak kis szalaggal az öltönyükön jelzik, hogy közeli hozzátartozójuk halt meg. Lakodalomba, táncmulatságra a gyászév alatt nem mennek, az első héten a tévékészülék sem kapcsolják be.

Apóst, anyóst fél évig, újabban három hónapig gyászolnak teljes gyászban, utána a nők csak fekete fejkendőt viselnek. A gyerekek csak a temetésen öltöznak feketébe.

Tudunk olyan asszonyokról, akik a mai napig is gyászolják a légerekben elpusztult hozzátartozójukat.

A halottak napjának megtartása a Beregvidéken csak az utóbbi évtizedekben jött divatba. Nagybereg községben (amelynek lakossága, leszámítva az ukrán nemzetiségű betelepülteket, illetve a házasság révén bekerült más vallásúakat, csaknem száz százalékban református) mostanra már meggyökeresedett a világítás szokása is, pedig korábban csak a más településekről érkezett katolikus vagy pravoszláv hozzátartozók gyújtottak gyertyát a temetőben a síron. A falubeli pravoszlávoktól előbb a cigányok tanulták el a halottak napi gyertyagyújtást. A cigányok közelebb állnak a magyar identitáshoz, ám ennek ellenére halottak napjának estéjén hozzátartozóik sírjánál az éneklés és a gyertyagyújtás után, akár csak a szlávok, egy-két üveg pálinkát is elfogyasztanak. Azok a cigány családok, akiknek hozzátartozója valahol Ukrajnában hunyt el (merthogy sok família szétszéledt az országban munka után nézve), a nagyberegai temető pravoszláv vallású halottjai emlékét őrző Krisztus-kereszt tövében helyezik el koszorúikat, így gondolnak távol lévő halottjukra.

FÜZESI MAGDA

Weinrauch Katalin

Novemberi emlékmorzsák

Novembert szépítő napfény cirógatja, törölgeti le langyos sugaraival a dolguk után siető emberek arcáról az esős, náthásan szipákoló, vastag ködöt szülő, goromba szelekkel barátkozó, korai hideget hozó őszi napoknak a nyomát. Feledtetni szeretné az elmúlt heteket: a szekrényekből idő előtt elővett télikabátok, anorákok és a mindig lucskos esernyők emlékét. Jóvátenni és enyhíteni kívánja az október végi, a november eleji rosszkedvet, ami mindenkire vastagon rátelepedett. Incselkedő, melengető, sugarait belopja a kabátok alá, s elégedetten neveti a serényen kigombolkozó, sapkáiktól szabaduló, izadó emberek igyekezetét. Arcomat a napnak kínálva én is ezt teszem, miközben lassan bandukolva átszelem a város közepén nyújtózó teret, vagy, ahogy mi nevezzük, parkot. Ejnye, füstölgök magamban, jól elbánt velünk a váratlan meleg, reggel még nem ezt mutatta az időjárás. No, de sebjaj! Segítünk mi magunkon, csak élvezhessük még sokáig az áldott nap simogatását! Volt már november elején máskor is ilyen langymeleg mint ma, sőt, az előtte való időkben sem áztunk-fáztunk úgy, ahogy az idén. Az esküvőm napján is gyönyörű, meleg idő volt... Eppen holnap lenne az évfordulója, hányadik is? Ó, Teremtőm, de rég volt, nem is érdemes számolgatni. Meg hát, akivel együtt emlékezhetnék a fontos napra, rég itthagytam. Magamra. Jaj, de bántóan éles a napfény, nahát, könnyet csalt a szemembe – áltatom magam kicsit szégyenkezve, s hunyorgva gyorsan körbepillantok, ki láthatja gyöngeségemet. Senki, most épp nem járnak erre. Ni, milyen ismerős az az idős férfi, aki magányosan, behunyva szemmel üldögel az évek óta nem működő szökőkút mellett és élvezi az őszi nap melegét. Ha felnézne, s láthatná a szemét...

– Jó napot, Bandi bácsi, megismer? Rég nem találkoztunk...

Az ember egy pillanatra összeráncolja a homlokát, aztán a nevemenszólítva örömmel int felém: jaj, de örülök, hogy látalak, gyere közelebb, ülj ide mellém, ha nem sietős a dolgod!

Szívesen szót fogadok, nem

sokan maradtak már apám egykori barátaiból, volt munkatársaiból, akikkel találkozhatnék. Bandi bácsi egyike a keveseknek, a még élőknak. Apámtól, akit kilencvenkét évesen temettünk el pár éve, néhány évvel fiatalabb, de meglepően jól bírja magát.

– Ritkán kerülök haza a szülővárosomba, mondja szomorú-kásan – tudod, én túl a határon, a lányommal élek, már jó sok éve. Többnyire évente csak egyszer szoktunk jönni. Mindenszentekkor, a halottainkhoz. Margitkám visszautazott, én meg itt maradtam. Pár napig vendégeskedem még az unokahúgomnál. Talán utoljára. A rossz idő miatt csak ma merészkedtem ki a városba, jólesik itt elüldögelni és merengeni a múlton. Jártam az utcákat, kerestem a régi arcokat, de rajtad kívül eddig egyetlen ismerőssel sem találkoztam. Nagyon örülök neked! Apádat nem kérdelem, mindig megállok a sírjánál egy rövid imára. Régi jó cimborám volt, sok ideig dolgoztunk egymás mellett. Előbb, a háború előtt a Törvényszéken, később meg a szovjetrendszerben is, amikor a lágerből hazasírgatott mindkettőnk a jó Isten. Mert úgy az ötvenes évek közepe táján, ismét csak összehozott bennünket az élet, ugyanannál a cégnél kaptunk munkát. Emlékszel, itt, a Bocskai utcán laktunk, amott a túrlodalon, kicsit lejjebb az iskolától. Sokszor voltatok nálunk, szívesen jöttél apáddal. Amíg mi sakkoztunk, te Lacikával játszottál, a mi kis vakarcsunkkal. Margitkám akkortájt kezdett el dolgozni, ő volt a nagylány. Vajon megismerték még egymást a gyermekeimmel? Én sem találkoztam a fiammal már vagy tíz éve. De beszélgetni szoktunk, mégpedig úgy, hogy látom is közben ezen a most divatos csodagépen. Ugye, tudod, mire gondolok, nekem most nem jut eszembe a neve...

Bólintok, és már mondanám, de nem hagyja, hogy közbeszóljak. Túl sok a mondanivalója, ami kikívánczozik belőle. Jókedvűen folytatja:

– Ugye, hallottad, hogy Laciból híres zenész lett? Túl az óceánon, Amerikában. Bizony, Kalifornia államban él. Csak azt

sajnálom, hogy nem nősült meg, nincs családja, egyetlen szerelme a zene. Az a mindene! Már kisgyerekként is bolondult a zenéért, egészen korán beiratuk a zeneiskolába. Nem is tudnám felsorolni, hányféle hangszeren játszik. Jaj, te, olyan bolDOG vagyok, hogy rám ismertél! És, hogy nem mentél el mellettem szóltanul. Végre egy olyan valakivel beszélgethetek, akit régtől ismerek, aki emlékszik rám azokból az időkből, amikor még nem voltam ilyen vén trotli, mint most. Hagyd el, lányom, emeli fel az ujját, ráérezve, hogy tiltakozni kívánok, tudom, mit beszélek. Megöregedtem, de jól van ez így. Csak ne vágyakoznék folyton haza. Ide... Főleg így, ősz táján!

Szeretem az itthoni őszőket. Valahogy az itteni őszőknek még az illata is más, mint egyebütt. Talán az emlékek miatt. Pedig vannak azoknak a régmúlt, itt megélt őszőknek gyászos és sötét napjai is, amit jó lett volna nem megélni! Soha... Vagy elfeledni, örökre... Mint azt a háború utáni, tragikus Erzsébetnapot, amikor a felszabadítók összeszedték a magyar férfiakat, és úgy hajtottak el bennünket a „háromnapos munkára” akár az állatokat a vágóhídra... Ahonnan aztán sokan soha többé nem tértek haza! Meg azt a másikat, későbbi novemberet. Azt a szomorúemlékű napot. November negyedikét! Máig is bennem él, kísért annak a napnak a fájó emléke!

Bandi bácsi szemében kialszik a csillogás és lehajtott fejjel folytatja:

– Akkor, kilencszázötvenhat novemberében is éppen olyan csúf, hideg, esős idő volt, akár csak tegnap. Bizony, azon a ködös, mogorva, novemberi hajnalon a magyarság történelmének egyik nagyon szomorú napja virradt ránk. Igen, miránk is, akik az anyaország határain kívül rekedtünk. Csalódást, bánatot, félelmet hozott az a nap. Az is... Meg még hány, de hány, annak előtte, sorban, az elmúlt évszázadokban! Igen, az a november negyediké volt a magyar nemzet szívében fellobbanó reménynek, az október huszonharmadikán megálmodott, imádságos hitben, bizakodásban fogant, délibáb szülte kérszéletű szabadság eszméjének a bevégeztetése. A szabadságvágy eltiprásának a napja. És a

hosszan taró kilátástalanságnak a kezdete. A nap, amely bebizonnyította, hogy mi, magyarok, újra magunkra maradtunk Európában szívében.

Ez a gyászos nap a bosszúállás, s a beláthatatlan retorziók kezdetének volt a napja. Ettől a naptól kezdődött el a szabadságért véruket áldozó magyar hazafiak emlékének a meggyalázása, az életben maradtak üldöztetése, bebörtönzése, a vérbe fojtott forradalom nevének pusztá említséért járó kémileten megtorlás, a rettegésnek, a félelemnek az állandó életben tartása, s a szünni nem akaró alattomos fenyegetettségnek a mindig körülöttünk ólálkodó jelenléte. Ó, szörnyű emlékek!

A kezdet kezdetén, azokban az ígéretes októberi napokban nálunk hallgattuk, lestük a híreket apáddal a magyar forradalomról. Örültünk, bizakodtunk és reménykedtünk az én régi, háború előtti rádióm mellett ülve, a besötétített, bespalettázott lakásban. Aztán november első napjaiban éreztük, hogy baj van, nagy baj, és mi együtt reszekettünk, imádkoztunk, hogy történjen csoda! Fejünket összedugva a Szabad Európa Rádió sípoló-recsegő helyszíni közvetítését hallgattuk az utcai harcokról. A Kossuth adón meg Nagy Imre beszédét, aki lelkes, buzdító szavakat intézett a forradalmárokhöz, a szabadságharcosokhoz. Eleinte... Később, november első napjaitól kezdve, egyre inkább a segítséget kérő könyörgése volt hallható. Negyedikén már a rádiót lövő ágyúk dörgése is. Szívszorító volt hallgatni a magyar miniszterelnök félelemtől kétségbeesett rimámkodását a nyugati nagyhatalmakhoz! Hittük, hogy a barikádokat emelő, jobbára csak Molotov-kötekkel harcolóknak a véres áldozata szálmalmat kelt, visszhangra talál az egész világon, s megindítja a politikusok szívét! A jó Isten nem hagyhatja, nem fogja engedni, hogy az a sok fiatal tizenéves fiú meg lány, akik életükkel fizettek a szabadság eszméjéért a pesti utcákon, az orosz tankok láncaltalai alatt és a géppuskák tűzébe, hiába haljon meg! Biztunk benne, hogy a Nyugat nagyjai meghallják a segélykiáltást, a magas világpolitika urai most az egyszer kiállnak a magyarság mellett. Hogy végre jóváteszik, ►

Weinrauch Katalin

Novemberi emlékmorzsák

▼ vagy legalább enyhíteni fogják a Trianon okozta, soha be nem gyógyuló sebek sajgását Magyarország testén, a nemzet önérzetén. Nem, ezegyszer nem hagyják magára ezt a maréknyi népet, meghallgatásra talál a rádió hullám-hosszán hozzájuk küldött kiáltás, az elkeseredett segélykérés, és időben megjönnek Magyarországra a felmentő nyugati csapatok! Igen, ott ültünk apáddal a sötét lakásban és összekulcsolt kézzel, könnyes szemmel némán fohászkodtunk az Úrhoz, hogy így legyen. Végig ebben hittünk, erre vártunk...

De nem így történt. Mi, magyarok, ezúttal sem számítottunk többet a nagyhatalmak szemében, mint bármikor máskor a történelem folyamán, ha segítségre szorultunk. Most is süket fülekre talált minden könyörgés. Jézusom, milyen más lett volna minden, ha nem így történik! Azóta hányszor végiggondoltam én ezt magamban! Ó, de sokszor! Aztán, mert a Nyugat hallgatott, hát lépett a Szovjetunió.

November negyedikén a hajnali órákban beindították Magyarországot ellen a Forgószél akciót. Aszovjet páncélosok támadása a magyar nép ellen, a forradalom leverésére, annak elfojtására pokoliangyors volt, átfogó és kegyetlen, akárcsak a vad és kíméletlen kommunista terror. Az utcánkban egész éjjel megállás nélkül zúgtak, dübörögték a nehéz katonai teherautók, dugig katonákkal. Egy másikba érték a tankok, s minden ágyúcső fenyegetően Magyarországot felé volt fordítva. A házak falai beleremegtek és végigrepedtek a szünni nem akaró monoton dübörgéstől, a Magyarországra tartó, teljes felszereltséggel haladó páncélozott hadosztályok félelmetes zajától. Velük szembe meg már jöttek a fegyveres örökkel védett, rabszállító teherautók. Mert éjszánkánként a határ túloldaláról nemcsak Csapon át, hanem erre, mifelénk is szállították, hozták a begyűjtött „bűnösöket”. Az „ellenforradalmár csöcseléket”, a veszélyt jelentő értelmiségi forradalmárokat és vitték őket nagy titokban a jól őrzött, biztonságos, szovjet katonai börtönbe,

Ungvárra. A város utcáit ellepték a KGB emberei. Olyan szálfatermetű, kegyetlen képű férfiakat azóta sem láttam, mint amilyenek azok voltak. Moszkvából irányították őket a városunkba. Jellegzetes, hosszú, fekete bőrkabátot viseltek, meg ugyanebből az anyagból simléderes sapkát. Messziről rájuk lehetett ismerni. Az embereken úrrá lett a félelem, a magyarok mind lehajtott fejjel jártak, és ha nem volt muszáj, nem igazán mozdultak ki az otthonaikból. Mindenki gyanús volt, mindnyájunkra úgy néztek, mint a bűnözőkre. Tudod, akkor még itt zömében magyarok éltek... Mi, az őslakosok voltunk többségben a szülővárosunkban! Abban az évben a november hetedike sem volt olyan nagy csinnadrattával megünnepelve, mint ahogy azt addig megszoktuk. Nagyon visszafogott, csendes ünneplés volt, bár az iskolai ünnepség, a felvonulás nem maradt el akkor sem.

Ezzel kapcsolatban jut eszembe egy esemény, ami éppen november hatodikán történt és szegény feleségemet halálra ijesztette. Laci fiam akkor már a zeneiskola harmadik osztályát végezte és a gyerekek hatodikán ünnepi koncertre készültek. Kegyetlenül pocsek idő volt, egész nap ónos eső esett, nyirkos hideg volt, a ködtől alig lehetett látni, korán besötétedett. Így a kisfiú négy óra helyett már két órakor elindult a főpróbára. Nem várta meg, ahogy máskor is szokta a barátját, a hátsó utcában lakó Gyurikát, akivel különben mindig együtt mentek a zeneiskolába. A feleségem nem is bánta: a lányom aznap estig dolgozott, nem volt, aki később elkísérte volna a gyereket. Különben is, a nejem Bertukával, a nővérével együtt, a télire való káposztát készült begyűlni, ezért jobbnak látta, ha ilyenkor a gyerek nem lábatlankodik körülöttük, hát csak hadd menjen. Ha megjövök a munkából, majd én elmegyek a gyerekek elé, gondolta. Már éppen készen voltak a káposzta berakásával és a teli hordót görgették be a kamrába, amikor meghallották a füttyjelet. Gyurika sípolt így mindig Lacinak, ha nem akart

bejönni a házba, csak figyelmeztette, hogy kinn várja a kapuban. Háromszor füttyülté végig a dallamot, ez volt az egyezményes jelük. Jellegzetesen, nagyon szépen tudták füttyülni mind a ketten a Rákóczi induló jól ismert melódiáját. Nos, a kis Gyurka, aki nem tudta, hogy Lacika már elment, ezzel a füttyel jelzett, de még el sem hangzott a második ismétlés, amikor az utca felől harsány, durva kiabálás hallatszott, amit nyomdafestéket nem tűrő orosz káromkodással cifrázott egy nyers férfihang. A két asszony megrettenve, félve hallgatta az egyre közelebből hallatszó ordibálást, s ijedten kaptak a szívükhöz, amikor ökökkel megverték az előszoba üvegablakát. A nyitott ajtóban egy kétméteres, fekete bőrkabátos óriás állt, aki a nyakánál fogva markolt, taszigált maga előtt valami ismeretlen, cingár kisgyereket. Legalább is a feleségem számára tökéletesen idegennek tűnt a feltűrt prémgallérú, szürkekabátos, sáljával orráig betakart és a szőrmés usankáját homlokába húzó gyermek, aki ott vonaglott zokogva a kegyetlen képű férfi markában. Manci néni, kérem, tessék már megmondani a bácsinak, hogy ismer engem! A férfi is ugyanezt kérdezte ordítva, és természetesen oroszul a feleségemtől. Szegény asszony a félelemtől nem találta a megfelelő szavakat, amit az ember úgy értelmezett, hogy ő nem ismeri a kisfiút. Az dühében teljes erejéből úgy hátra vágta a gyereket, hogy térdre bukott. Még hazudsz is nekem, te taknyos, rohadt kis magyar, szétlövöm a fejedet! – rántotta elő a pisztolyt. Az én Mancikám, fedelve az ijedséget, az ember elé perdült és félreacsapta a pisztolyt tartó kezét: hozzá ne merjen nyúlni ehhez a gyerekhez, ő az én kisfiam barátja, a Gyurika. Csak még ebben az öltözetben nem láttam eddig, ma van először ennyire hideg, ezért vehette fel a gyerek ezt az új kabátot meg sapkát, amiben nem ismerem rá azonnal, na! Mit akar tőle, mi rosszat tett a gyerek?

Ez?! Egy fasiszta dalt füttyült! A senkiházi, kis rühes magyar! Biztosan dugdosnak valakit a házban, egy ellenforradalmárt, annak jelzett a kölyök. De innen nem menekül ki senki élve, mert én szétlövök mindent!

Jól van, bólintott az én ap-

róska feleségem, akit elmondása szerint valami furcsa, számára is megmagyarázhatatlan nyugalom és bátorság szállt meg. S bár alig ért fel a férfi melléig, a kezét csípőjére téve felelt neki, tapodtat meg nem hátrálva: kezdje a káposztás hordóval, látja, éppen most sóztuk be az ellenséget, hogy elrejtjük maguk előtt. Nem kíváncsi rá? Mondja, nem szégyelli magát?! Ekkora hatalmas ember és a kezében fegyverrel akar megfélemlíteni egy védetlen kisgyereket, meg két asszonyt? Hát nem érti, hogy ez a gyerek csak a fiamnak jelzett a Rákóczi indulót füttyülve? Ugye, tudja, miről beszélnek, mert ezt a dalt, amely már szinte klasszikusnak számít, mindenki ismeri! Az oroszok is, hiszen nagyon muzikális nép, sok híres komponistával, zeneszerzővel gazdagították a világot, akik csodálatos zenével ajándékoztak meg mindnyájunkat. Itt van mindjárt Csajkovszkij, Rahmanyinov, vagy Sosztakovic! De én meséljek erről magának, hiszen maguk, moszkvaiak mind művelt emberek, nálamnál ezt biztosan jobban tudja! Még hogy fasiszta zene! És mi az, hogypiszkos magyar? Én is magyar vagyok, tudja meg, de szovjet állampolgár! Igen, én ennek a hatalmas, igazságos Szovjetunióknak minden népével egyenrangú, egyenlő polgára vagyok. Megértette? Vagy maga nem ismeri a párttörténelmet? Mert azzal, amit mondott, a lenini soknemzetiségű politikát sértette meg! Ez a kisfiú itt éppen a holnapi ünnepet, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulóját készül megünnepelni a többi gyerekekkel együtt. Ezért ment volna a mai főpróbára a zeneiskolába. Maga meg lefasisztázza őt és piszkos magyarnak nevezi?! Tudja meg, hogy panasszal fordulok a városunk párttitkárához, meg a katonai parancsnoksághoz! Itt keresi az ellenforradalmárokat? Hát akkor szemben, annak az üresen álló háznak a padlásán lapulók és a tetőn kikönyöklők géppuskás szovjet katonák miért vannak ott? Azért ültették őket oda, hogy csillagokat számoljanak? Gondolja, hogy mi vakok vagyunk mindnyájan? Nem az ő feladatuk, hogy figyeljenek?

A hatalmas ember meg sem tudott szólalni, csak némán tátogott és karjait

Weinrauch Katalin

Novemberi emlékmorzsák

Emelgetve igyekezett az őt támadó Mancikámat, a szürni készülő, feldühödött kis darazsat távol tartani, elhessegetni magától. Mikor látta, hogy igyekezetének semmi haszna, felbődült: elhallgass asszony, elég volt! Na! Én nem úgy gondoltam... Világos?! Ez a kis béka most itt marad, hallod, sehová nem megy, mert te felelsz érte! Majd... majd én később visszajövök és megnézem, hogy itt van-e... Te pedig nem kell, hogy mindent lássál, sokat tudjál, az nem tesz jót az egészségnék! Ertve vagytok?!

– Na és most hol vana Gyurika? – kérdeztem a feleségemtől, aki, amikor hazaértem a munkából, a kiállott izgalmak hatására még mindig elgyengült lábakkal kuporgott a tűzhely mellett, úgy számolt be nekem a történetekről.

– Hol lenne – vont a vállát –, hát hazament.

– Te elengedted? Mancika bólintott: nem tarthattam itt tovább. Neked menni kell Lacikáért a zeneiskolába, Gyurit is várják otthon, így hát elindítottam haza. És ha visszajön az a KGB-s, mit mondunk neki, kérdeztem idegesen. A feleségem huncutul rám nevetett: majd azt, hogy a fiúra rájött a pisilés, kiment az udvarra, a hátsó kerítésen meglazított egy deszkát és a lyukon át megszökött. No, és ha megnézik azt a deszkát, akadékoskodtam tovább. Akkor meglátják, hogy igazat mondtam, nevetett Mancikám most már felszabadultan. Ne félj, jól szétráncigáltam a palánkot! Csodállak, öleltem magamhoz az én kicsi asszonykámat. Hát még én magamat! Válaszolta. Te, Bandi, soha nem hittem volna, hogy én ilyen jól tudok oroszul. Nohát, tökéletesen beszéltem, hallod, ez lehetetlen!

Bandi bácsi elhallgatott, s aztán, mint aki álmából ocsúdik, úgy vetette rámmúlta merítkezett, emlékektől kifényesedett szemét: jó, hogy láttalak és beszélgethettem veled. Neked köszönhetem, hogy újra felidézhetem azokat a régi novemberi napokat, meg ezt a lassan feledésbe merülő történetet. Jó régen nem gondoltam rá, pedig, valahol ez is ahhoz az egykori, fájó emlékü november negyedikéhez kötődik...

Lassan szedelőzködve talpra tornáztam magát és sután megölelte a vállamat: ha az életben többé nem találkoznánk, tartsál meg az emlékezeteden. Hát, Isten áldjon!

Szepesi Attila

VÁROS A HOLDBAN

(Keleti legenda szerint éjszakánként látható a teliholdban
Abu-Tikrili, a holt lelkek városa)

Vérke, Aranylyuk, Akasztó-sor, Bábotka, Kiserdő: újra a holdbeli város, az álomi görbe sikátor, hol cseperedtem s abronccsal karikáztam a porban. Kecskék szarván szállt az ökörnýál s télen a messzi hóba-veszett hegyeken farkas vonított. Tükör által látom ezüstben a berket, a vízpartot, hol a rákok másztak szerte a turzáson, s odalenn a habokban barna csukák rejtőztek, gém lábalt az örvényt, teknőcöt meg lomha csigát, sárgult pihetollat s kagylóhéj tekenőit hóbörgette a hullám. Arra alább a hidon, hol a farsang népe vonult, az álcasereg – maszkában a lódoctor meg a böllér, tündér-arcú bakó, sintér és medvepofájú kántor, pörge kalapban a szolgabíró meg a nyalka főispán, lakos csizmában a nyúlsvívű csendőr és a gigerli. Tisztartó suhogatta az ostort, pördült rezgő tüllben a táncoslány s tafotában a sanda kasszínő, szende szüzek motyogó kerítője és a bibircses-képű boszorka – civilben óvónő, – sikogatva-rikoltva, dobót-pufogatva s csillám-kürtöt fújva haladt kapatos seregük: csupa holdkóros. Emlékekkel telve botoltak az éjben – mit sem sejtve a sanda jövőről – egyre alább apoklok iránt, hol a lágerben meg az aknamezőkön irtja balek-seregük éhkopp, fegyver meg a kórság... Romtemető az akácligeten, Árpád-kori templom, ajtaja-ablakasíncs terein csak az álomi szél jár. Fönn, a mohos kő réseiben csókák menedéke, lenn girhes kutya vackát rejt a hajdani szentély.

Mállik a freskó foltja a tört falon: elfekettülve kardos Szent László mega kun, Borbála s a szende Margit, ahogy rongyába csavarva sikálja a mocskot. Falja penész, hólé s zuzmó a csodák-sora képet: kagylal száll, de a szárnya sehol. Sandít sunyi ördög, szarva lemállt s íves vámpírfoga rég odalett – csak bámul, akár kanccsal krampuszfi a dajkamesében. Arc merül itt, szempár lobog arébb. Szent remeték a berket rótták? Nincs a berek: csak a hóka falombok tűnt taraján fut a szél tovalengő varjakat úzve. Látszik a szentek mozdulata: külön egy kar, odébb egy csorbult lándzsa. Ló feje nyitja nyihogni pofáját. Gazdátlan páncéling foszlik. Alul moha-lepte arcmás: szende leányé, kit letipornak a patkók. Elfakuló fa a dombon. Fönn tovaszökken a szarvas: ágbog-agancsa hegyén lobogó tizenegy misegyertya... Holdfény-mosta hegyek, felhőbe dőf egy-egy kémény s hörögő kísértetdal hallik a gesztenyefáról: árnyék-nászuk ülő gyöngybaglyok éji danája...

Túl a mezőn, hol a Szernye-mocsár maradéka világít, nádas rónavizen lándzsás-levelű kolokán és tündérrózsa, mit errefelé hívnak vizitőknek. Pákász bújta hajdan e lápi világot, a lélekvesztő járta egyensúly-táncát – hol nekikoccant egy-egy bűvő zsombéknak, hol meg tovasiklott meghorzsolva a sást, hol a harsány nádírigó költ. Távol az ingó nádszigeten darvak raja táncolt, szárnya-terítve a vén kakasok körben toporogtak, ugrottak krúgatva a légbe, s az éji magasból vissza az imbolygó kotura, hol mintha vak örvény üzné őket: körbe pörögtek a hold sugaránál, majd egy-egy hullott ágat, levelet, kusza indát csőrükkel fölemeltek, ég fele löktek – utána nyújtották nyakuk és elkapták visszaesésben... Rég elapadt a mocsár, csak nádfolt sárgul a réten, árva meder mélyén csillog pocsolva, ebiha meg szűnyoglárva tenyészik a mélyén. Néha a kósza réce s a szárcsa megússza a hosszát, majd tovatűnik: nagy vizetek álmával beleröppen az alkonyi ködbe...

Szunnyad a város – pár kóbor kutya jár csak az éjben girhesen úzik a háromlábú szukát, marakodva hágia az egyik, majd elmarja a társa, az ördög-képű kuvasz s most ő magasul ádázul a nyüzge nőstényre, s döfi-lökdösi nyálzó, sanda pofával... Méla csavargó hortyog a főtér bokrai közt és mákonyos álmában látja: oda-fönn az ezüst hold elgörgő karimáján szunnyad a város, a tornyok kék árnyéka a földre vetül, míg a görbe sikátor hosszán csipős szélben hintál sorra a lengő álomi jelvény: földi pokol

cégére. Kocódnak hajlott rúdra tüzött koponyák, bűzlő vízhullák, holló vájja szemük, rajtuk pondrók araszolnak. Arrább meg disznók ölik épp a pohoshasu hentest, dézsával fogják fel a vérét, szalma-csutakkal pörzölik, aprítják s töltik hurkába a balgát. Hordón hájfejű jóakarónk ágál hadonászva, bősziúten rikkant, aztán delejes güli-szemmel ígér tarka jövőndöt, éhenkórásznak teli bendöt – látni,

ahogy ingére csurog szava bájti méze. Hemzseg előtte bohó balekok kiguvadt-szemü nyája, sánta az egyik, a társa belét huzigálja hasából, hóna alatt a fejét, mint dinnyét tartja az őrnagy, buffog vasciszimában a vaddisznó-generális, láb s kar nélkül hengergőzik a porban a sintér. Vig muri: harsog a sramlizene és kattog a verkli, hallik a trombita, kürt meg a hárfa lidérc-muzsikája... Ébred az alvó. Felriad és bámulja a holdat: tornyaival ott ködlik a holtak városa. Szállnak a légben a bőregerek: szárnyuk holdfénybe merítik és visitozva keringnek – megborzong, aki hallja.

Füzesi Magda

A mutatványos monológja

Telente horpadt háztetőkön:
világtalan világok romján
pókhálót sző körém a bánat.

Nyaranta erdők félhomályán:
madárcsorból hullt
odvas vadcseserznye.

Utas vagyok a holdvilágban:
templomhajóknak hűvösében
értem is gyertyát gyűjt az Isten.

Egy karácsonyi ének története

„Csendes éj, szentséges éj! /mindenek nyugta mély/ Nincs fenn más, csak a szent szülepár; / Drága kisdedük álmainál, / Szent Fiú, aludjál! / Szent Fiú, aludjál!”

Talán nincs olyan Jézus születésére emlékező keresztény család, amelyben ne hangozna el ez az egyszerű és meghitt ének szent karácsony ünnepén, ám kevesen tudják, mikor és kik szerezték azt.

Évtizedekig népéneknek tartották, egy ideig pedig Michael Haydn tartották szerzőjének, mígnem az egyre nagyobb népszerűségének örvendő és országhatárokat átlépő ének eljutott a porosz királyi udvarba is, ahol IV. Frigyes Vilmos király kedvelt éneke lett, csak az eredetét fedte homály. A nyomtatásban először 1833-ban, Drezdában megjelent ének (csak három versszakkal) nem adott választ az eredetét illető kérdésre, ezért Berlinben országos felhívást adtak ki a keletkezés tisztázására, amelyről csak annyit tudtak, hogy Salzburg környéke a „bölcsője”. Hamarosan eradémennyel zárult a felhívás: a Salzburgtól nem messzi Berndorfból válasz érkezett a dal szövegével és kottájával a zeneszerző Franz Grubertől. A feladót 1854.

december 30-án Halleinben kelt levelében leírta az ének keletkezésének történetét, amelyből egyértelműen kitűnik: a szöveget Josef Mohr írta, a zenét pedig Franz Xaver Gruber szerezte.

Ezt a vitathatatlan tény igazolja az 1995-ben megtalált eredeti Josef Mohr kézirat is.

De kik voltak e csodálatos szerzemény „szülei”, mikor és hol volt az ének „premierje”?

A szövegíró, Josef Mohr Salzburgban (Ausztria) született 1792. december 11-én. Már gyermekkorában jelentkezett tehetsége a muzikalitás terén: kórusokban énekelt, több hangszeren játszott, zenei és filozófiai tanulmányokat is folytatott. Papi tanulmányai befejezésével 1815-ben szentelték papá. Oberndorfból 1817–1819 között munkálkodott, ahol találkozott és kapcsolatot ápolott Franz Gruberrel. Elbeszélésekből egy egyszerű, közvetlen, szerény és vidám ember képe rajzolódott ki, aki a hivatását, a szegények megsegítését komolyan vette; az egyszerű emberekhez túlságosan közvetlen hozzáállása miatt többször került összetűzésbe a feletteseivel, de nem marasztalták el sosem. Utolsó munkahelye Wagrain volt, ahol iskolát épített. 1848. december 6-án halt meg tüdővészben.

A zeneszerző, Franz Xaver Gruber a felső-ausztriai Hochburgban született 1787-ben. Korán jelentkező tehetségét zenei képzéssel erősítette. Már fiatalon tanári állást kapott az Oberndorf melletti községben; ehhez az ál-

lášhoz tartozott az egyházi és orgonista feladatainak ellátása is. Így került kapcsolatba Josef Mohrral, a káplánnal.

1835-ben már Halleiben találjuk, ahol 1863-ban bekövetkezett haláláig kórusvezető és a városi templom orgonistája.

Ellentétben a szövegszerzővel, Josef Mohrral, ő megéli a „Csendes éj...” népszerűvé válását...

A „Csendes éj...” ösbemutatója 1818. december 24-én a karácsonyi misén volt a Salzburgtól 20 kilométerre fekvő Oberndorf település Szent Miklós templomában. A hat versszakból álló szöveget Josef Mohr már 1816-ban megírta, de csak a karácsonyi mise napján adta oda Franz Gruber iskolamesternek és orgonistának, hogy szerezzen hozzá dallamot, és énekeljék el a misén. Két szólóhangra, kórusra és gitárkíséretre szölt a megbízás (ez furcsa felkérés volt, mert gitárt csak világi, kocsmai énekek kíséréséhez használtak).

A szövegíró Josef Mohr énekelte a tenort, a zeneszerző Gruber a basszust, Mohr kísérte a duót a gitárján, a templomi kórus pedig a versszakok zárósorait

Az 1900-as évek elején a Szent Miklós-templomot lebontották, egyrészt mert egy árvíz megrongálta, másrészt a városközpont messzebb került a folyótól, biztonságosabb helyre, és ott új templomot emeltek, közel az új hídhoz. A lebontott templom helyén egy emlékkápolna épült, a Csendes Éj Emlékkápolna, egy közeli házban pedig múzeumot alakítottak ki, ahová a világ minden tájáról érkeznek turisták, főleg decemberben.

A templommal szemközt látható a zeneszerző egykori lakóháza, előtte pedig a sírja. Mai napig szép hagyomány, hogy karácsonykor sokan elzarándokolnak sírházhoz, ahol eredeti formájában gitárkísérettel éneklük a Csendes éjt (a szerk.).

ismételte. Az oberndorfi karácsonyi mise hallgatói nem sejtették, milyen „karrier” születésének tanúi. Karl Mauracher orgonajavító-mester (aki az oberndorfi orgona újjáépítésekor hallotta a fülbemágozó dallamot és annak egyszerű szövegét) hazavitte a dalt a tiroli hegyekben lévő falvak templomaiba, ahonnan már 1830-ban Lipcsébe került. A karácsonyi ének mindenütt osztatlan sikert aratott.

Az 1816-ban megírt hat versszakos énekből Josef Mohr időközben elvesztett három versszakot. Csak az első, második és hatodik strófája terjedt el, a második és hatodik versszak egymással gyakran felcserélődve. Az első versszak Lukács evangéliuma alapján a jászolban nyugvó alvó kisgyermekről, valamint Máriáról és Józsefről szól. (Lk 2,1-7.). A második versszak Krisztus születésének szabadító jellegéről tanúskodik.

A harmadik versszak szabad fordításban így hangzik: „Csendes éj! Szentséges éj! A világnak üdvöt hozó éj. Az ég arany magasságaiból a kegyelem gazdagságát engedi látszani. Jézus emberi formában. Jézus emberi formában.” János evangéliumának bevezetője köszön vissza, amelyben alig pár szóval írja le az apostol Isten

emberlétének titkát. „Az ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, telve kegyelemmel és igazsággal.” (Jn 1,14.).

A negyedik versszak az efezusi akhoz írt levél tartalmában gyökerezik. „Csendes éj! Szentséges éj! Ahol ma az atyai szeretet minden hatalma kiáradt, és testvérként kegyesen körülöleli Jézus a világ népeit, Jézus a világ népeit.” Jézus az, akiben minden ember Isten új népévé egyesül, aki egyetemesen és örökérvényűen a világ ura. Krisztusban valósul meg Isten kegyelmének kiáradása, a békeség és megbékélés lehetősége.

Ezt a gondolatot viszi tovább az ötödik versszak, és visszakapcsol az ötvösvíz idején Noénak tett isteni ígéretre. „Csendes éj! Szentséges éj! Régóta már elgondolt éj. Amikor az Úr haragjától az ósatyák idején megszabadított, Az egész világnak kegyelmet ígért, Az egész világnak kegyelmet ígért.”

A kegyelem ígéretével érkezünk el ismét a karácsonyi történethez, amikor az utolsó versszakban a krisztusi szabadításról éneklő angyalok, és az örömhír üzenetét meghalló pásztorok közelben és távolban is hangosan hirdették: Krisztus a Szabadító megérkezett!

Közreadta:

SZÖLLŐSY TIBOR

Ui.: Köszönet illeti dr. Solymár Mónikát (Bécs), aki önzetlen segítséget nyújtott a cikk megírásához.

JÖJJ EL, SZÉP KARÁCSONY!

December 25-én minden évben összegyűlnek a családtagok, hogy elfeledve a sérelmeket, megajándékozzák szeretteiket valami aprósággal és ne legyen más a négy fal között, csak a szeretet. De milyen szép is lenne, ha ez a szeretet az év 365 napján működne és csak egy nap haragudnánk egy kicsit...

Az ókori népek a mítoszok szerint a Napisten születésének örvendeztek ezen a napon, a Sol invictus, a győzhetetlen Nap ünnepén. Ez a megemlékezés a keresztény egyházat is arra buzdította, hogy Jézus születésének az évfordulóját is erre a napra tegyék.

A keresztények vallásos ünnepe mellett így honosodott meg számos régi népszokás. Ilyen a betlehemes játék: a felnőttek és a gyerekek házról házra járva elevenítik fel apró kis jelenetekkel Jézus születését. Szépek voltak ezek a karácsonyi játékok; sajnos, lassan elmaradtak, vidéken még talán divik ez a népszokás.

Ilyenkor, ünnep előtt megrohannak az emlékek, a jók és a rosszak vegyesen. Lábam alatt ropog a hó, amint munkába sietek. Még a levegő is más, szinte érzem a tömjén illatát, amit a pásztorok vittek a kis Jézusnak a mirhával és arannyal együtt.

Az agyam is jár szüntelen. Egy gyermekkorú karácsonyelőkészületei jutnak az eszembe. Még nem voltam tízéves. Anyuka mélyen vallásos volt, erősen ragaszkodott a mítoszokhoz és szerette volna minél jobban kitolni az időt, amíg azt hiszem, hogy a Jézuska hozza a karácsonyfát és az ajándékokat. En még hittem benne. De történt egy kis gikszer, amelytől hirtelen felnőtté váltam és megértettem, apuka miért visz minden szenteste délutánján sétálni minket, gyerekeket, hogy a Jézuska nyugodtan díszíthesse a fát és rakhassa az ajándékokat a fa alá.

Aznap is elindultunk. Visszafordultam és megláttam anyukát, amint éppen egy dísz akasztott az egyik ágra. Elfelejtette behúzni a sötétítőt. Bevallom, fájt a csalódás. Ez volt életem első lelki megrázkódása. Csalódni kellett a szüleimben, akik nagyon rendes emberek voltak, és akiknek mindent elhittem mindig, feltétel nélkül.

Egy másik emlék megmosolyogtat. Már asszony voltam, gyerekekkel. Mindhármam már az óvodában megtárgyalták a dajkamesét. Őket nem érintette olyan mélyen a csalódás. Az izgalom csak annak szólt, vajon mit kapnak mindabból, amit kértek, mert a lista már hetekkel előtte megvolt.

Nekünk a legszebb ajándék a gyerekek ragyogó szemét látni, akik az ünnep hangulatától átszellemülten várták a csodát, ami nem mindig úgy van, ahogyan várjuk. Magam is mindig megilletődtem ilyenkor és elcsukló hangon énekeltem a Csendes éjrt, anyukára emlékezve, aki már régen nem volt közöttünk. Németül énekeltem, mert német nemzetiségű volt, és mert így szoktam meg. Már a gyerekek is készültek az ünnepre. Szerettek volna ők is valami apró ajándékot

adni a szülőknek, pénzük persze nem nagyon volt. Az apjukat ostromolták, hogy segítse ki őket néhány rubellel. Ami meg is történt. Lázás izgalommal indultak vásárolni. Az apjuk egy szép kicsi, zakózebbe való fűsűt kapott, mert látták, hogy az övé már foghíjas. Bár annak a ritka szép, néhány szál hajának a fűsű hiánya sem okozott volna gondot!

En nem voltam ilyen szerencsés. Amikor kibontottam a nagyméretű, gondosan becsomagolt és átkötött ajándékot, azt hittem elájulok. A gyermeki lélek a legsérülékenyebb. Visszatartottam a feltörni készülő nevetést, ámulást, megrökönyödést és fülíg érő mosollyal próbáltam értékelni a figyelmességüket, kedvességüket, ízlésüket.

A papírban egy borzalmasan ízléstelen bross lapult. Hatalmas, ríktó kövekkel, círádával. Még az ő kedvükért sem tudtam volna magamra tűzni. Amikor hetek múlva megkérdezték – anyuka, miért nem hordod a brosst? – meggyőző határozottsággal válaszoltam:

– Azért, mert ezt csak különleges alkalommal és különleges ruhára lehetne feltűzni, de mi apuval ilyen helyekre nem járunk.

A következő évben okosabb voltam. Már hetekkel előtte sopánkodtam, hogy megint tönkrement a szép fűstszerű harisnyám. A csudába, pont az ünnepek előtt. Mit veszek majd fel, hamegyünk a rokonokat köszönteni? A pénzemet is elvitte az ünnep. Mit is csináljak? És meglelt a szép harisnya.

Azok a karácsonyok is eszembe jutnak, amelyeket lopiban, csakazértis megünnepeltünk. Kárpátalján Beregszászban sem lehetett az egyházi ünnepeket megtartani, a kommunista állam nem engedte. De minden jó magyar család már hetekkel előtte igyekezett mindent beszerezni. Készültünk, hogy az asztalról semmi ne hiányozzon, hogy meglegyen a kellő hangulat.

Nem érdekelt, hogyhajnalg fent kell maradni, ha hétköznapra esett a szenteste. Reggel törönten rohantunk a munkahelyünkre, hogy el ne késünk, mert ilyenkor mindig volt egy buzgó mócsing a hivatal bejáratánál, aki megkérdezte: ugyan már, elvtársnő, miért késett másfél percet?

A karácsonyfa beszerzése volt a legnehezebb, mert az árusokat mindenhol elzavarták. Végül mégis mindig akadt egy romos épület, egy kapualj, ahol árultak fát és széthordtuk, mielőtt valamelyik bennfentes meg-súgta: siessenek, mert mindjárt itt vannak a milicisták.

És mi győzelemtől duzzadó kebellet vitünk a kicsit csonka, kicsit görbe, kicsit féloldalas fát, de volt. Csak rajtuk múltott, hogy kellőképpen helyrepopofozzuk.

Volt fa, az ünnepet is megtartottuk és újra elmondhattuk, hogy győztünk! Győztünk és nem torpantunk meg! És kívánhatunk egymásnak békés, boldog karácsonyi ünnepeket és reményekkel teli boldogabb és szebb ÚJ ESZTENDŐT!

ISTVÁNFFI ERZSÉBET

Tök jó!

Mostanában, különösen a fiatalság, ha valami elnyerte a tetszését, gyakran használja a „tök jó” kifejezést. Megesik, hogy e divatnak az idősebbek sem tudnak ellenállni.

November elején korán jött az őszi dér. Halottak napján rengeteg lebamult szirmú krizantém, rózsza, és más élővirág hevert a temetők sírhalmain. Nyirkos, köddel teli levegő lappangott a táj felett, szomorú hangulatot és álmoságot árasztva.

... A férfi ebéd utáni pihenőt tartott. Eszébe jutott, hogy tavasszal a kert egyik zugában valami tökféle növényt látott, ami csak úgy, magától kelt ki. Eltöprengett, hogy kihúzza, vagy hagyja ott a többi zöldségtől távol, árván, de végül megfedezkedett róla, és ott maradt!

Elkalandoztak a gondolatai. A nyaralás jutott eszébe, meg az ismerősei, akik Horvátországban, Görögországban nyaraltak, vagy a Balaton partját, a hajókirándulást választották, és „tök jól” érezték magukat. Dicsekedtek – Párizs, Bécs, Moszkva, tenger, hajóút – a sok-sok élménnyel.

A szóban forgó férfi és a felesége csak otthon fürdött, újságot és folyóiratot olvasott. Na meg a sok kerti munka, az kifárasztotta rendesen.

Valamikor, nagyon régen (talán igaz sem volt), ő is sokat kirándult a családjával. Volt, régen volt, amikor emlékezetes élménnyel végződött egy-egy utazás. Az tök jó volt. A pihenő férfi képzeletét benépesítették a mesebeli tájak, a városok, a vizek. Látta a hullámzó tengert, ami elálmósította. Elszundított.

Ott találta magát a tengerparton. Szébbnél-szebb lányok, asszonyok vették körül. Fejét jobbra-balra forgatta, egy arcot keresett. Egy nőt, aki élete során mindig a segítségére volt, még a nagyon szorult helyzetekben is. Sokáig kereste. Rengeteg arcot látott: pirosra festett ajkakkal, bepúderezett arccal, kifestett szemöldökkel, de ezek között egy sem volt olyan, amelyik hasonlított volna ahhoz az archoz, amelyiket ő keresett! Ő egy nagyon szép, szeretetet sugárzó, tiszta szívű, és tiszta lelkű asszonyt keresett... Kiabálni kezdett, egy nevet kiabált...

– Valamit álmodtál? – szólt hozzá a felesége. – Sokáig néztelek, sokat forgolódtál az ágyban.

A férfi kinyitotta a szemét, és ott volt előtte az özöngyala! Az asszony, akit álmában keresett.

– Ha ott lettél volna velem álomban a tengerparton, nagyon jól éreztük volna magunkat: kifogtunk volna a hideg időn!

– Most jöttem a kertből, gyere, segíts! Hozzuk be azt a sütőtököt az udvarra. Egyedül nem bírom, olyan nagyra nőtt! Már a dér is megcsípte, biztosan jó íze lesz.

A férfi felkelt az ágyról és ment az „örangyal” után. Lássatok csodát: a kis jöttment, magányos indából a kert zugában egy hatalmas sütőtök nőtt, 30 kilónál is súlyosabb lehetett. Ketten is alig bírták rátenni a talicskára.

A hosszú téli napokon megsütöttek belőle egy-egy darabot: tök jó volt!

HUDÁK RUDOLF

Őszinte gyermek

Pedagógus-pályafutásomat annak idején egy kis kárpátaljai falu iskolájában kezdtem. Hamar megtapasztalhattam, amit már korábban is tudtam: a történelmi kényszerből kisebbségbe került magyarok nagy többsége még mindig Magyarországot tekint hazájának, ide kötődik ezer szállal, még akkor is, ha erről soha nem lehetett beszélni.

Maga az iskola enyhén szólva is lepusztult állapotban volt, a központi épület például egy több mint száz éves, tornácos házban kapott helyet, amely egykor paplaknak épült. Ez a helyzet igazán senkit sem zavart, sőt, az igazgatónk kifejezetten „jól feküdt” a járási vezetésnél, amihez talán hozzájárulhattak azok a bőséges ebédek is, amelyeket olyan jóízűen fogyasztottak el az elvtársak, amikor nagyritkán tiszteletüket tették nálunk. Sem a szakmai, sem a közegészségügyi, sem pedig a pénzügyi ellenőrzéstől nem kellett tehát tartanunk, az egyetlen megbecsáthatatlan bűn az lett volna, ha kiderül, politikailag nem állunk teljes mellszélességben a Szovjetunió és a párt mellett. Ezért is lett úrrá némi riadalom az iskolán, amikor le szóltak, hogy egy bizottság száll ki (csupa járási vezető és megyei szakember), az itt folyó politikai felvilágosító munka ellenőrzése végett. Azonnal felpozícióba álltunk, mindenki takarított, évtizedes faliújságokról törölgették a port, gyártották az újabb transzparenszeket. És persze, mi másra lehetne kihegyezni a politikai nevelést egy magyar tannyelvű iskolában, mint a szovjet hazafiságra, a szovjet népek megbonthatatlan egységére?

Azon a napon még szünetben is csak végszükség esetén engedték ki a gyermekeket, ezt a néhány percet is arra kellett kihasználni, hogy hazafias dalokat tanítsunk a gyermekeknek, hogy amint megérkezik a magas delegáció, már az utcán hallja, milyen nagy örömmel él a magyar a nagy szovjet hazában. Csak Mónikának engedték meg, hogy kinn játsszon az iskolaudvaron, ő egy többször bukkant, enyhén értelmi fogyatékos és hiperaktív gyermek volt, bár ezt a kifejezést akkor még senki nem ismerte.

Meg is állt a Volga az iskola kapuja előtt, a megfigyelők jelt adtak, minden osztályban felcsendült az ének, a hang betöltötte az egész utcát. A vendégeink beléptek a kapun, és nagy meglepetésünkre szóba elegyedtek Mónikával. Aztán néhány perc múlva szinte betörték a tanáriba. Egyikük vörös fejjel követelte az igazgatót, aki éppen ott állt előtte, majd közölte, hogy az ellenőrzésnek vége, nekik ennyi elég is, és itt fejek fognak hullani. Azzal kirohantak a kocsikhoz, és eltűntek.

Az első döbbenet után hamar rájöttünk, hogy az udvaron történhetett valami, ami ezt a rettenetes haragot kiváltotta. Némi nyomozás után sikerült rekonstruálnunk a Mónika és a bizottság egyik tagja között lezajlott beszélgetést.

A kedves vendég meglátta Mónikát és köszönt, természetesen oroszul.

– Jó napot kívánok – válaszolta Mónika, mert ő így tanulta az édesanyjától.

Az ellenőr ür mérges lett, és újra köszönt, persze, megint oroszul.

– Már köszöntem! – szölt Mónika, ismét magyarul.

A magas rangú vendég még mérgesebb lett.

– Te melyik országban élsz? – kérdezte dühösen, de most már magyarul, mert törve ezt a nyelvet is beszélte.

– Hát Magyarországon – nézett rá a kislány ártatlan szemekkel.

– Te..., te..., hát mi ennek az országnak a fővárosa?

– Nahát, a bácsi még ezt sem tudja? Természetesen, Budapest – válaszolta Mónika megbotránkozva, és sarkon fordult.

Hogy az igazgató hogy úszta meg, arra már nem emlékszem.

ORÉMUS KÁLMÁN

Az útlevel

Vlagyimir Majakovszkij híres költő a múlt század elején Vers a szovjet útlevelel című, akkor szokatlanul feldarabolt, szétszabdalt-taglalt költeményének soraiban hazájából a tengerentúlra hajókázva határtalan szeretettel, elragadtatással áradozott, örvendezett, ömlengett arról a jó, kellemes, boldog érzésről, amit szívében, lelkében, elméjében, esetleg veséjében, májában, gyomrában vagy a beleiben érzékelt, amikor „széles zsebéből” kihúzta féltve őrzött, rejtegetett, dédelgetett „vörös bőrű szovjet útlevelet”, és büszkén, önfeledten, gögösen felmutatta, meglebegtette, a kapitalista útlevelkezelők szemébe, arcába, pofájába kiáltotta: „Olvasátok, irigyeljétek, én a Szovjetunió polgára vagyok!”

A költő számára oly csodásan kellemes érzést 1945 után a Szovjetunióhoz szakadt kárpátaljai magyarok sokáig nem tapasztalhatták, nem élvezhették, mert a szigorú határzár miatt nem kaptak útlevelet. Nem is volt rá szükségük! A hatóság mi a fészkes fenének adta volna ki ezeket az okmányokat, ha úgyszemint lehetett velük utazni?! Nem-hogy külföldre, de még a saját járása határszéli falvaiba is csak engedéllyel léphetett be a távolabb lakó polgár, mert a határ menti településeket „egyes”, a kissé távolabbiakat „kettős” zónába sorolták, az itt élő lakosság személyi igazolványait pedig ennek megfelelő bélyegzővel látták el. A határőrség folyamatosan ellenőrizte az utakat, éjszaka is árgus szemmel pásztázta a tájat és a szabálysértőket szigorúan megbüntette. Magyarán mondva, illetve oroszul értelmezve: ne mászkáljanak a kárpátaljai magyarok, üljenek a fenekükön, és elégedjenek meg a szovjet haza adta örömmel, amelyeket szintén Majakovszkij énekelt meg Csudajó című versében: „Olcsóbb lett a dara, só, pompás, harasó!”

Amikor az 1950-es évek végén, vagy inkább a 60-as évek elején – rokonlátogatás céljára – a „szovjet magyarok” végre kezükbe vehették a „CCCP” arany betűkkel ékesített, vörös köntösbe öltöztetett útleveleket, akkor sem lehettek olyan boldogok, mint a szovjet költő egykoron. Ha ugyanis a kérelmező megannyi utánajárás, igazolás felmutatása, le- és felmenő rokon ágak bizonygatása, majd hónapokig tartó idegölő várakozás után végre megkapta azt a passzust (előtte zálogba helyezve személyi igazolványát a hatóságoknál), már

nem is tudott igazán örülni. Ha pedig a kákán is csomót keresés elvének alapján elutasították a kérelmet – és ez volt a valószínűbb –, akkor a szerencsétlen kérelmező kezdhette előlről a kálváriát, ha ugyan maradt hozzá elegendő energiája és némi kedve.

De felejtjük el ezeket a rémes emlékeket a fészkeül szolgáló, összerogyott hatalommal együtt. Az ukrán kormány is felejtetni akart, amikor függetlenné válásának hetedik évében – elég későn – végre úgy döntött, hogy az új esztendőbe lépő ukrán állampolgárokat megszabadítja a szovjet múlt emlékeit őrző útlevelektől. De miért kellett erre ennyi ideig várni? Nem lett volna jobb ezeket a kezdet kezdetén kicserélni, nem pedig ideiglenes stemplikkel ukránra keresztelni, minősíteni, pofozni? Nem bizony! Mert akkor nem lehetett volna három bört lehúzni a szegény ukrán állampolgárokról, akikkel minden esetben szép összegeket fizettettek a régi, szovjet arculatú útlevelek érvényesítéséért, meghosszabbításáért.

1997 decemberében ilyen „semmilyen” útlevelel érkeztek haza a világ sok országában élő ukrán állampolgárok, hogy a szilvesztert otthon, mármint Ukrajnában, szeretteik körében tölthessék. Magyarországon élő családokkal hasonló, kimustrált szovjet útlevelel léptük át mi is a magyar–ukrán határt, hogy a karácsonyt kárpátaljai rokonainknál ünnepeljük. Remekül éreztük magunkat, s mivel újév előtt egy disznótör is kényeztetett otlétünk, a háziaknak nem került nagy fáradságukba, hogy szilveszterre is ott maradjunk, így lettünk az Ukrán Miniszteri Kabinet 1998. január 1-jétől életbe lépő 900. számú rendeletének áldozatai.

Más kiút nem lévén, útlevelelcsele céljából Kijevbe utaztunk, az Ukrán Külügyminisztérium Konzuli Főosztályára. Vonatunk reggel érkezett a fővárosba, s azonnal rohantunk a külügyminisztériumba, pontosabban annak hátsó udvarába, ugyanis az ügyfelek részére innen nyitottak bejáratot a főkonzulátusi hivatalba. Itt már nagy tömeg várakozott. Eleinte türelmesen ácsorogtak az emberek, de a kilenc órai nyitás előtt néhány perccel nagy lett a zaj, a tolokodás; a rend megbomlott, mindenki a bejáratú ajtó felé tülekedett – életbe lépett a könyökharc.

... Bent, az épületben egy kisablak előtt kell egy-két órát küzdeni, hogy az ember megkapja az útlevel igényléséhez szüksé-

Az útlevel

■ ges két űrlapot. Tolakodás nélkül mindenki elvehetné azokat egy asztalról, de akkor nem lenne túlekedés, és pofonegyszerű lenne az egész. Hogy mégse tűnjön annyira annak, a hivatalnok A-tól Z-ig átvizsgálja az útleveleket. Teljesen feleslegesen, mert a kitöltött ankéták benyújtásakor ismét megteszi. Ami biztos, az biztos! De előbb azon kell törni a fejünket, hogy a megkapott űrlapokat minél gyorsabban kitöltsük, ami nem könnyű feladat.

A teremben 150–200 ember téblábol pappal és tollal a kezében. Az óriási hallban ugyanis csak két kis asztal és öt szék áll az ügyfelek rendelkezésére. Van, aki az ablakpárkányon, a térdén vagy a falon igyekszik kitölteni az űrlapokat. Utóbbi esetben ez nem mindig sikerül, mert a golyóstoll vízszintes helyzetben nem nagyon engedelmeskedik. Pedig sietned kell, hogy mielőbb visszaállhass a kisablak előtti zárvaros tolongásba, ahol még mindig csak az űrlapok komótos osztogatásánál tartanak. Ezeket nyomtatott ukrán és angol betűkkel kell kitölteni. Bajban van, aki angolosan nem tudja leírni a nevét. Problémát okoz az egyes rovatok kitöltése is. Az ember csak találgatja, mit kell oda beírni, mert mintapéldány az ügyfelek tájékoztatására sehol sincs kifüggesztve. Egyesek szerint kettő, mások szerint három színes fényképet kell benyújtani. Szerencsére nekünk van négy: komoly is, mosolygós ábrázatú is. A sorban boldogan állunk, ha ugyan annak lehet nevezni, mert közben aggódva nézzük az óránkat: érkezünk-e a papírokat ebédszünetig beadni? Mert itt az is van! Pedig Európa-szerte ebédszünet nélkül működnek az ügyfélszolgálati irodák. De minket üldöz a balszerencse: az ügyintéző munkatársat telefonon elparancsolják. Szerencsére már nem Szibériába, s így bizakodunk, hogy hamar visszatér a kisablakhoz, átveszi a paksamétát, hiszen ebédszünetig még maradt tizenöt perc... Aztán csak tíz ... Csak az utolsó öt percben jelenik meg a hivatalnok. Kevés a remény, de hátha sikerül, hiszen előttem csak három ügyfél áll. Aztán a parányi hited is szertefoszlik, mert egykisírt szemű fiatal anyuka lép elé, és könyörög, hogy engedjük soron kívül az ablakhoz. Kanadából érkezett hathónapos kislányával, Poltavában élő szüleit meglátogatni. Megsajnáljuk a sorstársat, magunk elé engedjük. A sor eleje helyesli döntésünket, a sor vége háborog. Közben a csöppnyi idő elroppen, és a kisablakot másfél óra bezárják. Érdekes: az ebédszünettel bőkezűek, ugyanakkor az ügyintéző azzal „biztat”, hogy délután tizenhét óra helyett csak tizenhat óráig fogadják a beadványokat, tehát itt meg takarékoskodnak az idővel.

Megpróbálunk valami rendet teremteni. Valaki azt javasolja, írjunk névsort a sorban állókról. Én maradok a negyedik, nejem az ötödik, utánunk még két földi sorakozik.

Sokan még csak most töltögetik az űrlapjukat az ablakpárkányon.

Hajlandók lennének egyik lábunkról a másikra állva várakozni a kisablak előtt, de nem lehet. Arendfenntartó milicista, tudomásunkra hozva, hogy ebédszünet alatt nem tartózkodhatunk a teremben, könyörtelenül az utcára parancsol mindnyájunkat. Talán jobb is így, mert a helyiségben nincs WC sem. De van egyétkézzé az épület udvar felőli alagsorában. Nem az éhség, inkább a szükség irányít oda, abban a reményben, hogy ott mosdót is találunk. Így is van. Csakhogy kulcsra zárt ajtaján írás közli a „kedves vendéggel”: „Tatarozás miatt zárva”. Ez még inkább ingerli az embert feltett céljának elérésére. Az evésre már nem is gondolunk. Szerény óhajunk megvalósításai érdekében a minisztériumi épület főbejáratán próbálunk bejutni, a portás azonban megakadályozza, hogy a külügyminisztériumban intézzük el „belügyeinket”. Lábunkat összefonva, verejtékünket törölgetve tanakodunk, mitévők legyünk. Végre „jó” ötletünk támad: taxiba ülünk és a pályaudvarra hajtunk, azt gondolván, ott csak akad egy illemhely. Akad, csak éppen az is zárva, mert ott meg 11 órától 12 óráig takarítási időt tartanak. A taxiso fört szerencsére nem engedték el, s most arra kérjük, sürgősen vigyen el bennünket valami nyilvános helyre, mert az ügy nem tűr halasztást. Sokáig gondolkodik, míg végre eszébe jut egy városi „köz-hely”. „Ha ugyan működik?” – teszi hozzá kételkedve. Utközben szurkolunk, hogy idejében odaérjünk, s nehogy ebédszünetet hirdető tábla fogadjon. Ahány piros lámpa, annyi izgalom, idegesség. A taxi pilótája viccelődve megjegyzi, hogy ő már sok utast fuvarozott repülőterre, pályaudvarra, szállodába, meg az ördög tudja, hová, de ilyen céllal még nem volt szerencséje utast szállítani. Tréfálkozásán már nevetni sem tudunk. Pillanatnyilag az útleveleink sem érdekel. Igaz, ahová igyekszünk, nincs is rá szükség.

Végre célba érünk, és feleségemmel a nemek szerint megjelölt ajtó felé robogunk. A nagy rohángolás, idegeskedés közepette „kisdolgom” „nagydo loggá” vált. Odabent kellemetlen, fullasztóan párás levegő csapja meg az ember orrát. A homályos helyiségben egymástól derékmagasságig vékony falakkal elválasztott, westernfilmek kocsmajaitóihoz hasonló lengőajtókkal felszerelt guggoldák sorakoznak. Újságot szorongató emberek várakoznak a sorukra, merthogy itt is sor van! Ez aztán a kultúra, még a budiban is újságot olvasnak az emberek – gondolod. Csak később jössz rá, hogy a hírlapok teljesen más ügyet szolgálnak. Én is beállok a sorba és türelmesen várom, hogy a pottyantón görnyedő, hosszú télikabátja alját nyakába ölelő, fején drága szőrmeapokát viselő pohos pasas deréki láthatóvá váljék, ezzel jelezvén, hogy elvégezte a dolgát, rajtam a sor. De nem így történik, mert a szomszédos fülkéből hirtelen átnyúl egy

ügyes, hosszú kéz, lecsap a guggoló áldozat fején ékeskedő drága portékára, és nyílsebesen elrohan vele a kijárat felé. Megéri neki, mert egy ilyen nerc kötködő felér néhány havi átlagfizetés összegével. Amíg a megkopasztott ürge félig felrúgott gatyában kétségbeesetten hadonászik, a tolvaj rég messze jár, tehát ez egyszer a pasasnak sokba került az amúgy ingyenes szolgáltatás. Akárcsak nekünk a fuvardíj. De sebjaj! A western-ajtót magunk mögött hagyva, taxival vidáman vágtatunk vissza a konzulátusi hivatalhoz.

Szerencsére nem késünk el, mert a hivatalnok is félórai késéssel foglalja el helyét az ablak mögött. Lehet, hogy neki is hasonló „sürgős” dolga akadt? Az előttünk várakozók egyikénél baj van a fénymásolatokkal. Kiderül, hogy a régi útlevel még két oldaláról szükségeltetik másolat, ami neki nincs. Szegény, kiesik a sorból. Mi következzünk! Szerencsére – minden eshetőségre számítva – megboldogult útleveleink üres oldalairól is készítettünk fénymásolatokat. Az ablak túloldalán sem kötekednek, minden megy a maga rendjén. Már csak választanunk kell, hogy egyszerű vagy gyorsított eljárással kérjük útleveleink elkészítését. Előbbi esetben egy hónap, utóbbi esetben 3-4 nap múlva kapjuk meg. Persze, dupla pénzért! De ez még nem minden, mert hasonlóan nagy pénzt kell fizetni az állami illetékért is. Mindenki a gyorsított eljárást választja, elvégre nem ülhet az ember télvíz idején egy hónapig Kijevben. Minket szerencsére a barátaink befogadnak hajlékukba. De akinek nincs ismerőse? Nem hiszem, hogy maradék pénzéből futná az irtó drága szállodai szobára!

Házigazdaink, kedves, vendégszerető emberek, megismertetnek Kijev szépségeivel, történelmi nevezetességeivel. Bebarangoljuk a rejtelmes barlangkölöstart, megtekintjük a hatalmas méretű, ragyogó freskókkal díszített, csodálatos Szófia székesegyházat, ellátogatunk Vlagyimir fejedelem keresztet magasba tartó monументális szobrához, hogy csak néhányat említsék a sok szép látnivaló közül. A néhány nap kellemesen, gyorsan eltelik...

Aztán boldogan sülyesztjük pénztől kiürült zsebünkbe a vörös árnyalatát továbbra is hüen őrző, de már háromgáz szigonynal büszkén felvertezett vadonatúj ukrán útleveleinket, és a Kijev–Ungvár gyorsvonattal lassan döcögünk hazafelé. Előbb haza Kárpátaljára, onnan haza Magyarországra ...

A kijevi tortúra nem vette el végképp a kedvünket. A hónapgy továbbra is erősen él bennünk, és magyarországi otthonunkból gyakran hazacsalogtat Kárpátaljára. Ide is hazajövünk, oda is hazamegyünk.

Hogy is van ez? Bennünk, kárpátaljai magyarokban a kegyetlen történelem ket-tős hazaszeretetet formált ki?

Nem hiszem. A hazát nem lehet határokkal elválasztani!

SCHÖBER OTTÓ

„Gazdag lélek és tiszta elme”

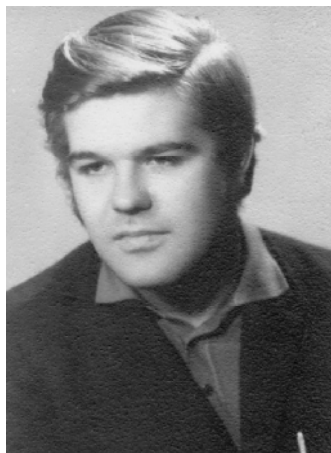
Vácott a Móricz Zsigmond Társaság, a Váci Ruszin Kisebbségi Önkormányzat, a Madách Imre Művelődési Központ, a Selye János Humán Szakközépiskola szervezésében 2011. november 12-én verseiből készült irodalmi műsorral idézték meg a költő S. Benedek Andrást. Az összeállítást Péter Péter váci költő és Székelyhidi Ferenc szerkesztette. A verseket a Selye János Humán Szakközépiskola diákjai tolmácsolták. (Felkészítő tanárok: Cserekye Boglárka és Kammerhofer Lilla voltak.)

Kevés olyan földrajzi egység van a világon, mint az 1920-as évektől Kárpátaljának nevezett terület, amely történelme során annyiszor került más-más ország felügyelete alá. Az itt élő népek csak „titokban” használhatták anyanyelvüket, mert a hivatalos nyelv a felügyeletet gyakorló ország nyelve volt. Az ezen a tájon élő nemzetiségek sajátos arculatot mutatnak. A magyarság mellett ruszinok, németek, szlovákok, zsidók éltek itt együtt az évszázadok során, és „elkülönülő” kultúrájuk áthaltotta a másik nép kultúráját.

S. Benedek András ennek a különleges tájnak és kultúrának a költője volt. Munkács, baptista lelkész és misszionárius szülei hatodik gyermekeként született 1947-ben. 1949 májusában a helyi katonai hatóságok 36 órás határidővel a családot kiutasították az úgynevezett „kiemelt városból”, Munkácsról, és lakásukat elkobozták. Beregszászba költöztek. A beregszászi Kossuth Lajos Középiskola elvégzése után 1965-ben felvételt nyert az Ungvári Állami Egyetemre, az akkoriban alakult magyartanári szakra.

1966-ban létrehozta az egyetemi írócsoportot, a Forrást, „mely magához vonzott mindenkit, aki a realitások talaján, a haladó kárpátaljai hagyományok ismeretében, a történelmi ihletű nemzeti kultúra felől közelített a kisebbségi irodalom – Kárpátalján szinte primer módon tudat- és sorsformáló – feladataihoz.” (S. Benedek András)

1966 őszén megindult a kb. 20 példányban, írógéppel sokszorosított irodalmi folyóirat, az Együtt. Egyetemi tanulmányaival párhuzamosan 1966–67-ben a Kárpáti Igaz Szó című napilap revíziós szerkesztője és a művelődési rovat munkatársa volt. 1969-től a Kárpáti Könyvkiadóban dolgozott vezető szerkesztőként. 1970-ben létrehozták a Kárpáti Kalendárium Irodalmi Mellékletét. Ebben az évben

szerezte meg diplomáját az Ungvári Állami Egyetem Filológiai Karának Magyar Nyelv- és Irodalom Tanszékén.

Közös tanulmányt írt Kovács Vilmosmal („Magyar irodalom Kárpát-Ukrajnában”, Tiszatáj, 1970. 10., 12. sz.), amely a helyi kiskirályokat érzékenyen érintette, így a Forrás Stúdió tagjainak helyzete ellehetetlenült. Az egyetemista fiatalokat azonnal elvitték katonának távollati tájakra. S. Benedek Andrást is behívták a szovjet hadseregbe. Leszerelése (1973) után a kárpátaljai magyar művelődési élet struktúrájának átszerveződése folytán állása megszűnt – munkakönyve szerint –, utasításra.

Ezt követően kertész idénymunkás volt, miközben harcolt a kárpátaljai magyar közösségi jogok elismertetéséért: beadványokat fogalmazott, aláírásokat gyűjtött és barátaival néprajzi gyűjtőmunkába fogott.

Házasságkötése (1974) után, 1975-ben végre álláshoz jutott. A munkácsi közszolgáltatási vállalat utazó fényképésze lett, ami lehetővé tette számára a néprajzi és műemlékek megörökítését is. Politikai nyomásra és családgyesítési célból 1976-ban áttelepedett Magyarországra.

Budapesten előbb a Könyvtártudományi és Módszertani Központ, majd az Országos Idegennyelvű Könyvtár (akkor Állami Gorkij Könyvtár) munkatársa lett. Utóbbi munkahelyén kialakította az önálló Nemzetiségi Osztályt, amely a későbbi kisebbségtudományi intézmények elődje volt. Innen vonult nyugdíjba korábbi betegségeinek intenzív válása következtében, 1996-ban.

Munkatársa volt a Kisebbségkutatás, az újrarendülő Együtt és a Kárpátaljai Minerva című lapoknak, kárpátaljai összeállításokat jelentetett meg a Magyar Napló és a Napút című folyóiratokban.

Önálló könyvei csak a rendszerváltás után jelenhettek meg. Három kötete általános áttekintést nyújtott a kárpátaljai magyar művelődés helyzetéről („Látogatás Kárpátalján”, 1992., „Tettenérhető történelem”, 1993., 1994., „Kárpátalja története és kultúrtörténete”, 1994.). Két könyvében („A megmaradás esélyei”, 1996., „Árvíz után, vízár előtt”, 2001.) a kárpátaljai helytörténet rész kérdéseivel foglalkozó tanulmányok és esszék jelentek meg. A kanadai Hunyadi Mátyás Öregcserkész Munkaközösség felkérésére kismonográfiát írt a kárpátaljai magyarsággal egy évezrede együtt élő, hanyatott sorsú ruszin nemzetiségről „A gens fidelissima, a ruszinok” címmel (megjelent 2001-ben Igor Kercsa fordításában, ruszin nyelven), amelyet Belváros-Lipótváros Ruszin Kisebbségi Önkormányzata 2003-ban magyar nyelven is megjelentetett. A magyarországi ruszinok kulturális életét

előadásokkal, cikkekkal, műfordításokkal, könyvtárszervezéssel támogatta. Négy forráskötete (a „Kárpátalja honismereti olvasókönyve”, 1993., „A Tisza bölcsője”, 1996., „Ung megye”, 1998., „Máramaros megye”, 1997.) a kárpátaljai magyar helytörténetírás és néprajz hagyományait mutatja be korabeli szövegek segítségével. Két verseskötete látott napvilágot: „Régi versek” (1995) és Itthonaltalanul (2006). Készült a kárpátaljai magyar írásbeliség teljes képeinek bemutatására, ebből 2007-ben Készülődés címmel irodalomtörténeti esszékötetet állított össze. Sok tervezett, várt munkát, amelyeknek tollából kellett volna megszületniük, már nem vehetett papírra.

... „hetediziglen prédikátorok fia, akinek költőként Kárpátaljáért dobogott a szíve. A művelődéstörténet tudósaként, a szülőföld-tudomány polihistoraként több fontos művében tárta fel kultúránk azon falmaradványait, amelyekre nemzetiségi jövőnk emeletei épülhetnek.” (Az írószövetség nekrológijából.)

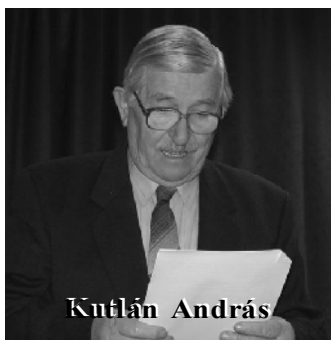
Az irodalmi műsorban Kutlán András festő- és grafikusművész, a Kárpátaljai Írók, Költők, Művészek Magyarországi Alkotó Közösségének (KIKMMAK) társelnöke személyes emlékeit mondta el humorral fűszerezve. A baráti körben csak Béninek nevezett költő emberi arculatát igyekezett bemutatni. Előadásából idézzünk:

„Hát igen – a szülőföld. Sokunkat ez láncolt egymáshoz. A 80-as évek közepén egyszer csak arra jöttem rá, hogy kellene egy baráti kört

Kihelyezett elnökségi ülésen 2008 májusában Viskén (archív fotó)

„Gazdag lélek és tiszta elme”

Kútlan András

alapítani. Irány a Gorkij könyvtár, Bénihez, ő szólítja Balla Gyulát (fiatalon elhunyt, Budapesten élt kárpátaljai költő – a szerk.) és órák alatt kész is van a Kárpátaljai Kör eszmei alapja. Majd szép ünnepélyes alapító gyűlés, amelyen sok-sok kedves földink jelent meg. Ez a kör a ma is működő Kárpátaljai Szövetség elődje volt. E szövetségnek Gyula és Béni barátaim nevében is sok sikert kívánok a jövőben is.

Béniel van nekünk egy közös földink: Lator László, aki egyben az én falubelim is. Laci a Kárpátaljai Írók, Költők, Művészek Magyarországi Alkotó Közösségének az elnöke. Így aztán mi lettünk a társelnökök. Az irodalommal, meg a képzőművészettel bibelődtünk, kisebb-nagyobb sikerrel.

Ma Kovács Sándort, a sok szép és tartalmas kárpátaljai útikönyv szerzőjét segíti ki Béni e funkcióban – ő fentről most is szervez, érvel, bevezetőket ír stb., stb. Béni nagy szervező és nagy költő. Házam falára írta e gyönyörű két sort: „Itt szemlélté Bereg réme, milyen szép a panoráma!!!” En ki akartam fizetni e költeményt, de nagyon tiltakozott, hisz úgyis nyomban

elköltené a költemény árát, még Livia (feleség – Sz. F.) sem tudna róla...

Béni, hogyha a Holdra szállhatott volna, akkor is mindörökké kárpátaljai marad. Pontosan tudta, hogy a magyarságot csak a közös és személyes emlékezet, csak az ébren tartott hagyományok őrizhetik meg. E cél volt számára a legfontosabb. Versei egy kárpátaljai ember számára érzelmi vihart okoznak. Elhomályosítják a szemét, kiegyenesítik a derekát és boldoggá teszik.

A mostani összefövetelünk is azt bizonyítja, hogy a ruszinság értékeli Béni munkásságát. Tudják, hogy a Béni által írtak sok-sok tévelygő embernek nyitották ki a szemét. Jómagam Kárpátalján születtem, ott nőttem fel és ezért pontosan tudom, hogy az ottani magyarság soha nem érzett ellenszenvet, sőt inkább szerették a ruszinokat. Sokunknak természetes volt, hogy azt a nyelvet, amelyet a ruszin falvakban beszéltek, mi is természetes módon elsajátítottuk.

Lator László írta S. Benedek András halálakor: „Csodálatos sáfára volt, tudója-tudósa, krónikása peremvidék-hazájának. Mindenben otthonos volt, művészettörténetben, irodalomban, közművelődésben, szociográfiában, településtörténetben, politikában. Amit tudott, és hihetetlenül sokat tudott, villogó mozgókép-sorokba állította olvasói elé. Józanul volt szenvedélyes, és szenvedélyesen tárgyilagos. Gazdag lélek és tiszta elme.”

SZEKELYHIDI FERENC,
a Móricz Zsigmond Társaság
váci tagozatának elnöke
Fotó: SZEKELY SÁNDOR

Versmondók

Halábori Dobos Bertalan

Ha megkérdeznénk valakit, hogy tudja-e, ki volt Dobos Bertalan, aligha kapnánk rá választ. Pedig nevezetes személy volt ő – a XVI. század elején. Kortársai Bertalan papként ismerték. Így szerepel Szinnyei József Magyar írók című hatalmas, tizennégy kötetes munkájában is. A felvilágosodás korában, de még inkább az azt közvetlen követő időszakban számos magyar nyelvemléket fedeztek fel. Ekkor bukkantak egy XVI. század eleji kéziratos kódexre, amelyet a kor ismert kultúrhistorikusáról, Döbrentei Gáborról neveztek el Döbrentei-kódexnek. Ez a nyelvemlékünk, amelyről a nyelvjárásban íródott, nem év és név nélküli, hiszen az egyik fejezet végén, a 230. oldalon ezt találhatjuk (mai helyesírásra átírva): „Legyen Atyának dicsőség és Fiúnak tisztesség és Szentléleknek vigasság. Miként vala kezdetben és immár, és mindenkor és örökre örökig, ámen. Bertalan pap Bereg vármegyei halábori faluból nemzett: ez zsolárt írta: születés [tudniillik Krisztus születése] után ezeröttszáznyolc esztendőben”. Reneszánsz szokás szerint nevezte magát keresztnevével, miként az előző korok olasz nagyjait is keresztnevükről emlegetjük, mint pl. Dantét, Leonardót, Michelangelót, Rafaellót stb.

Íme egy kis (a XV–XVI. század fordulóján még kisebb) beregi falu nevezetes személyét adott a magyar és az egyetemes művelődésnek. Bertalanról a kutatás már kiderítette, hogy vezetőneve Dobos volt (ma nem élnek Dobos családnevűek Haláborban). Akrakkói egyetem 1495. évi könyvében Halábori Bertalan néven említik, ezek szerint Krakkóban tanult. Miként az előbb is láttuk, ő is megnevezi szülőfaluját. S ha ő büszke volt erre, akkor a haláboriak is büszkék lehetnek Dobos Bertalanra. Egyébként a külföldön tanuló diákokat a kor szokásainak megfelelően nem az eredeti családnevükről, hanem a születési,

származási helyükről jegyezték fel a külföldi egyetemek anyakönyvében. Természetesen ő még katolikus volt, hiszen a reformációt közvetlenül megelőző korban élt.

Életéről alig tudunk valamit. A XVI. század elején királyi közigazgató volt. Nyilván életének 30-as éveiben járhatott, amikor egy (vagy több) kódex másolásához hozzáfogott, és munkája eredményeként egy egész kötet maradt ránk. A Döbrentei-kódex kétségtelenül Bertalan pap munkája. Akódex tartalma: zoltárfordítások, himnuszok, evangéliumi szakaszok, episztolák, prédikációk és egy „Mese” című, laptöltőnek szánt találós mese. Az kétségtelen, hogy nem önálló mű, azaz Bertalan pap többnyire „csak” másolt vagy fordított. Am a szöveget – miként a javítások is mutatják – állandóan csiszolta, tökéletesítette. Nyelve megfelel az akkori beregi nyelvjárásnak. Nagyjából azon a nyelven szólal meg, mint 1541-ben Sylvester János az Újszövetség fordításában. A stílusban viszont vannak eltérések, így igen valószínű, hogy Bertalan pap a saját fordításait, műfordításait is belevette a másolandó kódexbe. Hadd idézzek pár sort a XC. zoltárból az ő tolmácsolásában: „Uram, minek reménységől löttél nemzetéről nemzetre, mielőtt hegyek lönnének, avagy szíletnek [születnek] föld és kerek világ. Öröktől és meg örökig te vagy Isten...”. Egyévszázaddal később adta ki Szenci Molnár Albert a zoltárfordításait. Igaz, ő nem közvetlenül a Zoltárok könyvét ültette át nyelvünkre, hanem Béza Tódor énekeit. Bertalan pap szövege csak előzménye lehetett a XC. zoltár mives fordításának, amelyet ma is változatlan formában énekelnek a reformátusok.

Bertalan pap elindult egy kis Tisza menti faluból, és munkásságával szülőhelyét, Halábor is halhatatlanná tette.

MIZSER LAJOS

„Soha ne félj kimondani azt, amiről egész lelkeddel tudod, hogy igaz.”

/Márai Sándor/

„Ha az ember csak vissza tud emlékezni mindarra, amit látott, akkor már sosem henyél, igazában sohasem magányos, és nincs többé egyedül.”

/Vincent van Gogh/

Rákóczi-est Nyíregyházán

A Kárpátaljai Református Egyházkerület Levéltára és Múzeuma Rákóczi-estek című rendezvénysorozatának ötödik állomása a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár volt.

Kész Barnabás kuruckori fegyver- és viseletbemutatója, Kész Margit kárpátaljai Rákóczi-mondákról szóló előadása, Vári Fábán László versei és a KRISZ együttes zenés szolgálata révén kívántunk bizonyoságot tenni a hallgatóságnak hitünkéről, szülőföldünkön megélt magyarságunkról, identitástudatunkról és a kárpátaljai magyar keresztény életéről.

Dr. Kujbusné Mecsei Éva, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár igazgatója nemcsak szeretettel fogadta ötletünket, hanem helyet is biztosított és a szervezés magyarországi részét is felvállalta.

Rendezvényünket szépszámmú érdeklődő és több vezető közéleti személyiség is megtisztelte (pl. Kovács Sándor, a SZSZB megyei közgyűlés alelnöke, Szerhij Borodencov nyíregyházi ukrán főkonzul, Kerekes Henrietta beregszászi magyar konzul, Halkóné dr. Rudolf Éva Nyíregyháza városának képviselőjében).

Isten szentlelke megnyitotta az utat a jelenlévők szívéhez, aminek ékes bizonyága, hogy a Vári Fábán László által előadott verseket és a KRISZ énekeit könnybe lábadt szemekkel hallgatták.

November 7-én Nyíregyházán megerősítést kaptunk az Úrtól, hogy mennünk kell, világga kell kürtölnünk a kárpátaljai magyar reformátusok élő hitét, dicsekednünk kell „gazdagságunkkal” és erőnkkel, fel kell élesztenünk testvéreinkben a sokszor már kialvóban lévő tüzet.

KÉSZ GÉZA,
a KRE Levéltárának
és Múzeumának igazgatója

Gondolatok egy kitüntetésről Magyar Szeretet Rendjel

Manapság, amikor lépten-nyomon tapasztaljuk az elidegenedés jeleit, amikor az emberek bezárkóznak a maguk gondjaiba, jó érzés hallani arról, hogy egy házaspár, Kovács Gergely villamosmérnök, és felesége, Kovács Gergelyné Irénke történész és néprajzkutató

a maga és a mások öröme 2011 tavaszán úgynevezett társasági rendjelet alapított. Sajnos, Kovács Gergely a közelmúltban elhunyt, de felesége, Irénke megkeresi a társadalom arra érdemes „közkatona” határon innen és túl, azokat, akiket az aktuális politikai széljárás sosem kapott fel a szárnyaira. A baráti kör beszélgetés keretében e rendjellel ismeri el munkásságukat. A közelmúltban a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége egy ilyen eseményről kapott beszámolót. És mivel az egyik kitüntetett, Kovács Lászlóné dr. Badik Adrianna szülők pátiránkból, Kárpátaljáról származik, úgy éreztük, meg kell osztanunk a hírt olvasóinkkal.

Szeptember utolsó napját szombatján egy budai kertbe kaptam meghívást, ahol a házigazdák átadták a hűsvétkor alapított Magyar Szeretet Rendjelet a harmadik és negyedik kitüntetettnek. A meghívó mindent elmond a rendjéről és alapításának történetéről. Idézzünk a szövegéből:

A rendjelet az alapítók olyan, a magyar kultúrában élő személyeknek kívánják adományozni, akik életükkel Bőjte Csaba OMF intelmeiről adnak bizonyoságot:

„Az ember nem arra született, hogy gyűjtőmedence legyen és önmagáért éljen, hanem hogy Isten áldása, kegyelme, jósága rajta keresztül áradva folyjon tovább. Arra születünk, hogy mi is ajándékokká váljunk,

ajándékot osszunk. Minden, amid van, vagy szeretet hordozója, s akkor szármayaddá válik, az égbe röpit, vagy pedig meddő súly, bőrönd, amit hurcolsz és önzéssel minden lépésedet keserves-

sé teszed, azért fáradtan lihegsz. Amit szeretetből odaajándékozol, az örökké a tiéd marad!”

A Magyar Szeretet Rendjel Mórán készült gyöngy kokárda, melyet keretezett adománylevellel egészít ki, az arra érdemesült méltatásával. Az alapítók a rendjelet évenként két alkalommal, alkal-

Badik Adrianna már kisgyerekként három ország polgára volt: Csehszlovákiában, Perecsényben született, majd Ungvárra költöztek (amely akkor újra Magyarországhoz tartozott), de iskoláit már a Szovjetunióban lévő Ungváron kezdte. Érettségi után az egyetem fizika szakára iratkozott be, de miután érezte, hogy az ő feladata a gyógyítás, átiratkozott az orvosi egyetemre.

1956-ban látogatóba érkezett Budapestre, és ottmaradt. Az egyetem elvégzése után a János Kórház fül-orr-gége osztályán kezdett dolgozni, nyugdíjba menetelég ott gyógyított. Kiváló fül-orr-gégész lett.

Adrianna, aki egész életében csak adni akart, a gyermek fül-orr-gégészetre szakosodott. Aki látott már fulladozó, vagy fájdalomtól síró apróságot, az megérti, milyen nagy szeretetre van szüksége a szenvedő gyermeknek. Nem elég csak az orvosi kezelés, egy mosoly, egy biztató simogatás, néhány kedves szó, és a gyermek félíg-meddig megkönnyebbül és nemcsak a szülő, hanem a beteg is bízik az orvosban. Adrianna egész pályája alatt ezt a szeretetet sugározta páciensei felé.

Családi élete is példamutató. Nem sok asszony teszi meg azt, hogy veszélyeztetett terhesként hónapokig fekszik ágyban azért, hogy egészséges gyermeknek adhasson életet. Magának soha nem kért szívességet senkitől, de családja, barátai és ismerősei számára nem ismert lehetetlent.

Az elmondottakból kiviláglik, hogy dr. Badik Adrianna egész életével rászolgált a Magyar Szeretet Rendjel kitüntetésre és annak méltó tulajdonosa lesz.

Foto: SZABÓ GÁBOR

tam és kapok, miként kell emberibb, magyarabb és értékeinkhez hűségesebbé válni.

SZABÓNÉ BADIK DOLÓRESZ
Budapest

Üzenet Haza: 4. levél!

Az összefogás köve

Kedves Judit!

Szeretném neked elmesélni, hogyan született meg velencei kertünkben az összefogás köve, mert összenő, ami összetartozik, ahogy manapság végre egyre több helyen hallani lehet ezt a mondást. No, az úgy történt, hogy amikor kivágták belőlem a rosszabbik részemet, és a tüdőrákomból felépültem (mert nekem egyszer már a feltámasztás is megadatott, és így lesz ez majd Kárpátaljával is!), a Teremtő nyugalmas imádságot, az orvos pedig szanatóriumot ajánlott, ezért a családi vagyoni részét a velencei kiskertünkbe fektettük a feleségemmel. A többitől pedig a rajta lévő kis házat bővítettük ki egy kicsit, izlésünk szerint. Amikor a kőművesek az új alapot ásták, egy hatalmas követ találtak. Mi legyen vele? A csap mellett egy bedöglött fűrt kút betonmaradványa csúnyálkodott. Rakják rá! – mondtam a munkásoknak.

Kétemberes kő volt! Amikor Ági, a feleségem meglátta, nem találta éppen örömeiben a látvány. De ő akkor még nem tudta – mert honnan is láthatott volna az én fejembe – amit én már igen. Nagy bátorságomba került, de ki mondtam: „A kő marad!” És hogy biztos legyen abban, hogy érthető is az, amit Wass Albert veretes szavaival akartam mondani, ezért részletesebben is elmagyaráztam neki az egész tervemet. Megértett, segített és támogatott.

Ettől fogva gyűjtöttem a termésköveket, amelyek eltakarták a ronda betoncsontot, amin a kő állt. Aztán föld is került a kövek közé és virágok és növények is: borostyán, kukacvirág, kövirózsa, árnyéklili-

om és nefelejcs. A tetején pedig már egyre büszkébben ékeskedett a hatalmas kő. Egy évre rá már a borostyán is ráfutott a kőre, mintha a kő is várta volna a még nagyobb, a még méltóbb alkalmat, amikor Trianon 90. évfordulója közeledett. Még volt időm és voltak barátaim is, akikkel nemrég jártam meg a nemzeti zárandókat Magyarországon körül, a határainkon túl. Velicskó Józsi a huszti betyár szülőföldemről, Husztról hozott egy zacskó földet, a katolikus templom kertjéből, ahol kereszteltek. Vaskó József maglódi barátom a csíksomlyói búcsúból szentelt földet hozott és a Délvidékről is, az araci templom romjaiból. A felvidéki Zsák faluból a kertszomszédom hozta a földet.

Az avatás napján éppen 88 éves volt az édesanyám, a huszti földet ő helyezte el, az erdélyit a férje, Esztelneky Bíró András költő, a felvidékit a fiam, és a délvidéki föld nekem jutott. Így méltatta kis családom Trianon 90. évfordulóján azt a Nemzeti Összefogást, ami a jövőben, remélem, hogy egyre több magyar családot összeköt majd, és újra igaz lesz a régi mondás is, hogy „összenő, ami összetartozik”!

Sok vendégünk volt azóta a kertünkben, de mindenki, aki betért hozzánk vagy jönni fog Velencére, bármilyen oldali is, nálunk a bejáratnál a főúton a kerti csap után – úgy mint hazatérve Kárpátaljára a határ menti Csap után is – biztos lehet, hogy a Nemzeti Összefogás szellemével találkozik. Isten, áldd meg a Magyart!

Meséld el a történetemet majd másoknak is, hogy a magyar családok kertjeiben máshol is teremjenek majd hasonló, magyar jövőt építő remények és emlékkövek.

Nemzettársi öleléssel üdvözlő öreg barátod:

Lacibá

Kedves Laci Bácsi!

Karácsonyváro lélekkel olvastam szép gondolataidat az összetartozás jelképéről. Örülök annak, hogy Te, aki csupán gyökereidben vagy kárpátaljai, mindennél fontosabbnak tartod a régi mondás megvalósulását: „Összenő, ami összetartozik”. Jól látod, nehéz most magyarnak lenni az elszakított területeken, de az a tudat, hogy az anyaországi nemzettársak között vannak olyanok, akik portájukon gyűjtik össze az ezer éve megszentelt magyar földet, erőt és kitartást ad nekünk.

Aldott karácsonyt kívánok Neked és Szeretteidnek!

Judit

Helyreigazítás

A Kárpátaljai Hírmondó 2011 szeptemberi számában a hagyományos balatonföldvári találkozóról készült beszámolóunk egyik képszovegében Dutkay László tagtársunk neve elé véletlenül került a doktori címet jelző dr. rövidítés. A helyreigazítást Dutkay László kérésére közöljük. Olvasóinktól és az érintettől elnézést kérünk.

A Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége

In memoriam Pirigyi Béla

„Boldogok a tiszta szívűek,
mert ők meglátják az Istent.”

Mt. 5,8.

Életének 55. esztendejében tragikus hirtelenséggel elhunyt Pirigyi Béla, a Beregszászi Művészeti Iskola igazgatója, neves kárpátaljai közéleti személyiség.

1956. március 29-én született Beregszászban. Tanulmányait a Beregszászi Kossuth Lajos Középiskolában kezdte, majd az Ungvári Zeneművészeti Szakközépiskolában folytatta. Felsőfokú tanulmányait a Sztrefanik Egyetem munkácsi tagozatán végezte. Életét teljes egészében a művészeteknek szentelte. Előbb a bátyúi, majd pedig a beregszászi zeneiskolában dolgozott, az utóbbi intézménynek 1993-tól igazgatója volt. Nagyban hozzájárult a tanintézmény művészeti iskolává való kibővítéséhez.

Megalakulásától a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség egyik aktivistája, 1994-től a Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetség elnökségi tagja. 1997-ben választották meg a BMKSZ elnökévé. A magyarság érdekeit képviselte a Beregszászi Városi Tanács képviselőjeként, illetve a végrehajtó bizottság tagjaként. 2002-től az UMSZ városi szervezetének elnöke.

Számos program, így a Magyar Kultúra Napja Budapesten, a Kárpátaljai Magyar Dalverseny, a Győry Dezső-szavalóverseny, a Beregszászi Napok, a Beregi Ünnepi Hét rendezvénysorozat, a Beregszász Diszpolgára cím, a Pro Urbe-díj újraalapítása és évenkénti odaítélése fűződik a nevéhez. A beregvidéki történelmi hagyományok ápolójaként egyik alapítója volt a Beregszászi Szent Vencel Borrendnek, kezdeményezője a Beregszászi Nemzetközi Borfesztiválnak.

Ápolta a kapcsolatot a szűkebb pátriánkban elszármazottakkal, a Kárpátaljai Szövetséggel, a Beregszászi Alapítvánnyal. A BMKSZ anyagi segítségének köszönhetően épült fel a sztálinizmus áldozatainak beregszászi emlékműve. A Magyarok Világszövetsége küldötteként aktívan bekapcsolódott a világ különböző pontjaira szétszóródott magyarság érdekeinek képviseletébe.

Büszke volt magyar anyanyelvére, nemzetiségére, a polgári élet értékeire. Felvállalta magyarságát, hitét az elmúlt rendszerben is.

Tisztaszívűségét lelkünk egy darabjában hordozzuk, amíg élünk. Bölcsessége, tisztánlátása mindnyájunknak hiányozni fog! Emlékét megőrizzük.

Barátai és tisztelői

NEM SZERETJÜK A NOVEMBERT

1944. november 26-án Kárpátalja sorsa megpecsételődött. A Vörös Hadsereg katonái „felszabadítottak” bennünket. „Újraegyesültünk” a nagy Szovjetunióval. Munkácson ezen a napon tartották meg a népbiztonságok kongresszusát, ahol a 663 küldött Kiáltványt fogadott el a Szovjet-Ukrajnával való újraegyesülésről, megválasztották Kárpátontúli (Zakarpatszka) Ukrajna törvényhozó szervét, a Narodna Rádát (Néptanácsot), amelynek elnöke Ivan Turjanica lett. Az esemény helyszíne a város filmszínháza volt. Itt „természetesen” jelen voltak a hadsereg és főleg az NKVD emberei, akik kívülről, kibiztosított gépfegyverekkel „ügyelték” a választás tisztaságát. A vidék sorsa hosszú évtizedekre megpecsételődött.

Két héttel korábban, november 13-án a 4. Ukrán Front vezetése határozatot fogadott el a német és magyar hadköteles férfiak összegyűjtéséről, akiket „ugyanúgy, mint az ellenség katonáit, le kell tartóztatni és ... külön csapatokban, listák szerint, konvoj alatt hadifogolytáborba kell irányítani”. Egy napal később, november 14-étől három napon belül kötelesek voltak jelentkezni a legközelebbi katonai parancsnokságon 18 évtől 50 éves korig. Elkezdődött a „málenkij robot” időszaka. Mindenki azt hitte, hogy az utak, hidak helyreállítása miatt van rájuk szükség. Senki nem sejtette, hogy a magyar és német férfiak szovjet típusú kiirtása kezdődik el ezekben a napokban. Szolyván volt a gyűjtőtábor, ahol több ezer embert zsúfoltak össze állati körülmények között. Ennek meg is lett a következménye, hiszen flekktífusz ütötte fel a fejét. Hogy hányan pusztultak el Szolyván ezekben a napokban? Rengetegen. Az életben maradottakat gyalogmenetben indították el a Kárpátokon túl levő Szabombá, az elosztóhelyre. Innen aztán a Szovjetunió különböző részein levő lágerekbe kerültek. Akinek szerencséje volt, az élve került haza néhány esztendő múlva csonttá soványodva, beteg. A többségnek azonban nem volt szerencséje...

En tíz esztendővel a háború befejezése után születtem, nincsenek közvetlen élményeim erről az időszakról, viszont odahaza sokszor hallottam nagyszüleimtől, szüleimtől, ismerősöktől az oroszok bejövételéről. A lágerről, a háromnapos munkáról, arról, hogyan fogdoszták össze az ártatlan embereket. A szomszédék értelmi fogyatékos fiát bevágták a menetbe az állandóan számolgató katonák. Őt sem látták viszont soha többé a szülei.

Aztán egy idő után kezdtek hazaszállingózni a szerencsésebbek. Az eltűntekről pedig nem lehetett tudni semmit, még azt sem, hol lettek eltemetve. Róluk beszélni sem volt szabad. A szovjet típusú történetírás sokáig hallgatott ezekről az eseményekről. Különben is bűnös nemzetnek lettünk kikiáltva, hiszen hosszú évtizedekig (sőt most is) mi voltunk az ezeréves elnyomók, a fasiszták. Ezzel voltak tele a helyi szláv nyelvű kiadványok, újságok. A győzelem napi (május 9.) beszédek csak a győztesek érdemeit sorolták, vad ázsiai hordaként nem lehetett jelmezni a dicsőséges Vörös Hadsereget.

Pedig sokáig közöttünk éltek azok a bűnösök is, akik emberiségellenes cselekedeteket követtek el. Nem véletlenül nevezte a kárpátaljai magyar népnyelv a sok kitüntetéssel a mellén lófráló veteránokat hősök helyett háborús bűnösöknek. Persze ezt a jellemzést ma sem merné leírni egyetlen újság sem Kárpátalján. Az ártatlanul elhurcoltak családtagjai mind a mai napig nem kaptak kárpótlást a nagy testvérektől. Több mint negyven év után lehetett csak felvetni ezeket a borzalmakat Kárpátalján. Viszont még ma is van Ivan Turjanica utca mifelénk. Pedig ő aztán tudott ezekről a dolgokról. Sőt. De hát, jaj a legyőzöttek!

1989-ben kezdhettük el az elhurcolt magyar férfiak emlékműveinek felállítását. Az akkor alakult Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség kezdeményezésére rövid időn belül mindenütt megépültek a szovjet típusú „felszabadításra” emlékeztető emlékoszlopok, kopjafák. Emlékszem, Csapon kérdezték tőlünk az oroszok, hogy milyen emlékművet építünk. A fiatalabbak nemigen hallottak apáik, nagyapáik bűneiről. Vagy ha igen, akkor azt nemes cselekedetnek érezték. Így tanították őket otthon és az iskolában is. A végeredményt tekintve egyébként, sajnos mindegy. Elkészültek a márványtáblák, de orosz felírat nélkül. Aki esetleg először jár Kárpátalján és nem beszél magyarul, legalább megkérdezheti, mire emlékeztetnek ezek a helyek. Adúlásra. Az „újraegyesülésre” azokkal, akikhez soha nem tartoztunk. Újabb egy esztendő elteltevel a hírhedt szolyvai gyűjtőtábor temetőjének helyén felavatták az emlékpark alapkövét. Itt szokott azóta összegyűlni minden esztendő novemberében a kárpátaljai magyarság, hogy emlékezzen mártírjaira, akiknek egyetlen bűnük magyarságuk volt.

A megszálló szovjet hatóságok egy ideig még a katonaköteles fiúkat sem sorozták be. De azért „gondoskodtak” arról, hogy ne télenkedjenek otthon. A rabszolgákra a Donyec-medence bányáinak volt nagy szüksége. Az 1926-ban, 1927-ben, 1928-ban születetteknek nem lehetett választaniuk. A pályaválasztást megoldotta helyettük a párt. Aki semmiképpen nem akart bányász lenni a nagy Sztahanov hazájában, legfeljebb börtöntöltelék lehetett. Két út volt előttük, csak nem úgy, ahogy a népdal mondja...

Pedig voltak sokan Kárpátalján, akik elhitték, hogy a szovjet kommunizmusnál nincs jobb a világon. Még a cseh világban kezdték el a kacérkodást a leninizmussal, a sztálinizmussal, csak olyan tudatlanok voltak, hogy el is hitték: 1944 után következik a földi paradicsom. Érettségi után egy ideig segéd munkás voltam olyan emberek társaságában, akik még az első világháború előtt születtek. Mesteremberek egytől egyig. Sok mindent megértek, sok mindent láttak, tapasztaltak, végigérezte rajtuk a huszadik század. Tőlük lehetett tanulni helytörténetet. Tanultam is szerencsére. Egy alkalommal arra lettem figyelmes, hogy az egyik mesterem veszekszik a másikkal. A vita tárgya az volt, hogy egyikük firtatni kezdte a másik ismerősének szalonkommunista múltját. Te, Sanyi,

kérdezte Molnár Jóska bácsi az öreg kályhást, Sebők Sanyi bácsit, hogy ábrándult ki a kommunizmusból Bocskai Pista? Sanyi bátyánk ekkor már csak hűmmögött, mire Jóska bácsi azt mondta: „Nem emlékszel? Amikor az első szembejövő muszka katonának azt mondta, miközben a mellét verte, hogy já kommuniziszt, az akkorát kevert le neki, hogy a sapkája is leesett. Na, így ábrándult ki az eszméből Bocskai”, fejezte be mondanóját Jóska bácsi.

Persze az éremnek több oldala van. Akadt elég janicsár Kárpátalján a „dúlás” után is. Vagy elhitték a maszlagot, vagy úgy tettek, mintha elhitték volna. Így is, úgy is jól meg tudtak élni belőle. Megélhetési politikusok mindig voltak és lesznek is. Ezeknek az embereknek az sem számított, hogy az oroszok bejövetele egyenlő volt a népirtással. A nyolcvanas évek vége felé öröm volt nézni, hogyan szabadultak meg az egykor hithű elvtársak a vörös könyvecskéiktől. Pedig akkor még állt a birodalom. Nemrég találkoztam egy volt kárpátaljai újságíróval, aki egykoron párttitkár volt az egyetlen magyar nyelvű napilapnál – már tíz éve Magyarországon él –, aki büszkén újságolta, hogy egy katolikus gimnáziumban tanít történelmet. De Béla, mondtam neki, hisz te református vagy! Az nem számít, séált be a csapdába az egykoron Sztalinovicsnak csúfolt toll- és köpönyegforgató: engem itt nagyon megbecsülnek. És te megbecsülsd magad, kérdeztem. Erre nem válaszolt, de hirtelen olyan ájtatos szövegbe kezdett, amitől menten hányingerem lett. Ebből aztán elég legyen, Béla, mondtam neki. En tisztelem a te másságodat, de te egész életedben más voltál. Mindig más. Ha itt egyszer arab világ lesz, te biztosan felveszed a muzulmán vallást is. Ezután sarkon fordultam, és otthagytam.

Vajon miféle történelmet taníthat az, aki évtizedeken keresztül csak az SZKP (aki nem tudná: a Szovjetunió Kommunista Pártja) broszúrait tanulmányozta, annak az útmutatásai szerint kell és fektüd, ez volt a Bibliája, legalábbis látszólag? Vajon tényleg jól érzi magát Magyarországon? Bár a dolgok mai állása szerint, talán igen. Még egy ideig. És azután? Megint váltani fog?

Volt egyszer egy Szovjetunió. „Felszabadított” mindenkit, akit csak tudott. Még erőszakkal is. Főleg azzal. Jött a hadseregével, győzött, új „világrendet” teremtett. „Újraegyesített”, új embert formált, „épített”, bevont minden hová, ahová „hívták” és oda is, ahová nem. Megteremtette a szovjet embert, megteremtette a modern rabszolgatartó rendszert, még az űrben is körülnézett Gagarin szemével. Megépítette volna a Bajkál-Amur vasútvonalat, visszafordította volna a szibériai folyókat. Mindent megcselekedett, ami természet- és emberellenes. Sok ez még egy birodalomnak is. Nem csoda, hogy hetvennégy év elteltével kimúlt. Vajon hányan vagyunk, akik szívesen kimaradtunk volna ebből a szörnyű történelmi kísérletből? Nyilván jó pár milliónyian. Sajnos, a kárpátaljai magyarságot akkor erről senki nem kérdezte meg. A bocsánatkérés pedig elmaradt. 1944 óta nem szeretik a novembert Kárpátalján.

DEBRECENI MIHÁLY

Ünnep stressz nélkül

Békés, boldog karácsonyt kívánunk másoknak és magunknak is. De a valóságban sokszor nem úgy sikerül az ünnep, ahogyan szeretnénk. Minden harmadik családban veszekedéssel végződik az este a fenyőfa árnyékában. A pszichológusok ünnepi stresszként emlegetik a jelenséget. Szerintük kimerültséget és agresszivitást vált ki a felfokozott várakozás, amellyel a karácsonyra készülünk. Íme, néhány jó tanács, mellyel mérsékelhetjük a stresszt.

Fényterápia. A jó közérzet-hez naponta legalább két órát kell tölteni 2500 lux erősségű természetes fényben. Ama téli időszakban a fény ereje sokszor csak 1500 lux. Emiatt kedvetlenek, fáradtak az emberek. A fényterápia segít. A speciális lámpák-ból érkező fényt a szemünkkel érzékeljük, az agyunkhoz továbbítjuk a jelet. Ettől olyan hormonok jutnak a véráramba, melyek révén a szervezetünk „tavaszra vált”. Normalizálódik a kedély, visszatér az életkedv. Négy napig napi 30–60 perc „fénytusolás” már megteszi a hatását.

Légzési trükk. Lassítson a tempón! Négy másodpercig lélegezze be a levegőt, tartsa benn nyolc másodpercig, majd engedje ki hat másodperc alatt! Ettől lelassul a pulzusa, és csillapodik a vérnyomása. Kevesebb stresszhormon termelődik.

Az aromafürdő — olajok, levendula, kamillavirág, rózsaszín citromfű elegye — megnyugtató. Alkalmazza tíz perccel lefekvés előtt negyven fokos vízben! Jobban fog aludni, és kipihen-tén ébred.

Akupresszúrával csökkenthető a belső nyugtalanság. A mutató ujjával körkörös mozdulatokkal nyomja enyhén a két szemöldöke közötti pontot az orra fölött! Számoljon közben hétig! Majd hagyja pihenni a ponton az ujját öt másodpercig!

Levegő, víz, alvás. A feszültség levezetésének kézenfekvő módja a séta a szabad levegőn. Fokozódik tőle a vérkeringés, ami nyugtatóan hat a szervezetre. Csillapító hatása van a hideg-meleg vizes tusolásnak. A nyugalmas nap elengedhetetlen feltétele a napi hét-nyolc órásválás.

Szépek és gazdagok

A népi legenda szerint a lencsétől szépek és gazdagok leszünk. Meglehet. Az viszont bizonyos, hogy a lencse gazdag foszforban, ami a szervezet fontos energiaforrása. Található benne magnézium, kálium, vas és cink. Ezek talán segítenek abban, hogy kicsit megszépüljünk, de mindenesetre egészségesebbek legyünk. Próbá szerencse! Ártani nem fog!

Lencsefőzelék fűszeres pulykacombbal

HOZZÁVALÓK A FŐZÉLEKHEZ: 50 dkg lencse, 0,5 l füstölt lé (kockából is jó), 2 babérlevél, 1 fej hagyma, 2 gerezd fokhagyma, 0,5 dl olaj, 3 dkg liszt, 1 teáskanál édesnemes pirospaprika, 1 eyőkanál mustár, 2 dl tejföl.

HOZZÁVALÓK A SÜLTHÖZ: 1 kg pulykacomb, 1 csomag petrezselyem, 20 szál snidling, 1 szál rozsmaring, 1 fej hagyma, 2 gerezd fokhagyma, 0,5 dl olaj.

ELKÉSZÍTÉSE: a lencsét megmossuk, néhány órára beáztatjuk. A húst kicsontozzuk, megmossuk. A petrezselymet leöblítjük, összevágjuk, és a csont helyére a húsba töltjük a snidlinggel és arozsmaringgal együtt. Feltekercsük, és zsineggel szorosan összekötözzük. A hagymát, a fokhagymát megtisztítjuk. Asütőt 180 Celsius-fokra (gázsütő 2. fokozat) előmelegítjük. A hagymát, a fokhagymát a tepsibe szeleteljük, rátesszük a húst, meglocsoljuk az olajjal és kevés vizet aláöntve hatvan-hetven percig sütjük. Sütés közben gyakran locsolgatjuk. Közben megfőzzük a főzeléket. Lemossuk a lencsét, és feltesszük főni a füstölt lével, a babérlevéllel. A hagymát, a fokhagymát apróra vágjuk. Felforrósítunk egy evőkanál olajat, megfuttatjuk benne a hagymát, és a lencséhez adjuk. Amikor már majdnem teljesen puha a lencse, elkészítjük a rántást. A maradék olajon zsemleszínűre pirítjuk a lisztet, félrehúzzuk, belekeverjük a fokhagymát, a paprikát. A lencséhez keverjük, és legalább tíz percig lassú tűzön kiforraljuk. Belekeverjük a mustárt, a tejfölt és pici ecetet. Amikor összeforrt, tálalhatjuk. Tetejére tesszük a szeletelt sültet, annak a levéllel meglocsolhatjuk, és kevés tejfölt még csurgathatunk rá.

Fenyőfa 1x1

Ki ne szeretné, hogy sokáig díszítse a lakását a karácsonyfa? Néhány tippet érdemes megfogadni a fenyőfa vásárlásakor és felállításakor.

* A fenyőt az ünnep előtti héten célszerű megvásárolni. Ha túl korán vesszük meg, fennáll annak a veszélye, hogy még feldíszítése előtt lehullnak a tűlevelek. Az utolsó napokra se halasszuk a vásárlást, nehogy fenyő nélkül maradjunk.

* Ünnep előtt a fát hideg, fűtetlen helyiségben ajánlatos tárolni, például a garázsban vagy erkélyen.

* Aki hőforrás (radiátor, kályha) mellett díszíti fel, számíthat rá, hogy a fa már szilveszterre össze-szárad és megfakul.

* Nem érdemes közvetlenül az ablak mellé sem állítani, mert szellőztetésnél a fa megfázhat, és hamarabb lehullnak a levelei és a díszek.

* A gyökeres fát csak nagy és nedves földlabdával vegyük meg, különben a kertbe kiültetve nem marad meg. Ne terheljük túl díszítéssel, a lakásban ne tartsuk a gyökereket sokáig, az ünnep után az első fagymentes napon ültessük el.

Reform gyümölcskenyér

HOZZÁVALÓK (3 személyre): 250 g lágy mazsola, 250 g lágy aszalt füge, 250 g kimagozott aszalt szilva, 250 g aszalt sárgabarack, 150 g cukrozott citrom- és narancshéj vegyesen, fél dl rum, 125 g teljes kiőrlésű liszt, 1 kk. őrölt fahéj, fél kk. őrölt szegfűszeg, 2 ek. zsemlemorzsza, 250 g pirított mogyoró, 2 ek. méz, 4 tojás, diónyi margarin.

1. A mazsoltat leöblítjük, szárazra törölgetjük, majd az aszalt gyümölcsökkel, valamint a narancs- és citromhéjjal együtt felapózzuk. Meglocsoljuk a rummal, lefedjük, és 1/2 órát pihentetjük.

2. A lisztet összekeverjük a fahéjjal, szegfűszeggel és a zsemlemorzsával. Az aszalt gyümölcsökhöz adjuk a mogyorószemeket, a mézet, a kissé felvert tojásokat, végül a lisztkeveréket, jól össze-dolgozzuk (mázgás masszát kapunk).

3. Kikenünk margarinnal egy 1,7–1,8 literes, négyszögletes sütőformát, belesimítjuk a masszát, és 180 °C-ra előmelegített sütőben 45–50 percig sütjük.

NEVESSÜNK!

CSILLAGOK

Az amatőr csillagász lelkesen figyelni éjszaka a külvilágot. Oda-szól neki az asszony:

– Mondd, Lajos, ma milyen színű kombiné van a csillagodon?

MÁR KÉSŐ

– Komplet idióta voltam, amikor elvettelek feleségül!

– Igen, drágám, de én akkor túl szerelmes voltam ahhoz, hogy ezt észrevegyem.

HÁLAPÉNZ

– Maga tette azt az ötezer forintot a köpenyzeembe? – kérdi az orvos a beteget.

– Nem, nem!

– És miért nem?!

IVÁSZAT

– Amióta felbontottam az eljegyzésünket, Pista egyfolytában iszik – meséli Icuka a barát-nőjének.

– Nem ünnepli túl hosszan az eseményt?

MESE

– Anyu, minden mese úgy kezdődik, hogy „Egyszer volt, hol nem volt”?

– Nem, kislányom. Van, amelyik úgy kezdődik, hogy „Drágám, ma este túlóráznom kell.”

HANGOK

– Szokott-e hangokat hallani anélkül, hogy látna valakit? – kérdezi a pszichiáter a páciens-től.

– Persze, amikor telefonálok.

SZEPTEMBER

* Szeptember 3-án a Megyei Ukrán Zenei Drámai Színházban vendégszerepelt a budapesti Honvéd Együttes. Az előadást a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusa szervezte. A Zsuráfszky Zoltán rendezte Monarchia című produkció a kiegészítés korának Magyarországot idézte meg: bemutatták többek között az Osztrák-Magyar Monarchia népeinek szokásait, táncait.

* Szeptember 4-én Kárpátaljára látogatott Répás Zsuzsanna helyettes államtitkár, a Magyar Köztársaság Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériuma Nemzetpolitikai Államtitkárságának vezetője. Beregszászban részt vett a református líceumok tanévnyitóján, majd ellátogatott a munkácsi járási Bergrakosra.

* Szeptember 5-én Pomogáts Béla elnökletével megtartották a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia nyári programokat értékelő és az őszi programokat elfogadó ülést. A testület munkájában részt vett Dupka György, a MÉKK elnöke is. A Nyelvünk és Kultúránk c. folyóiratról Cservénka Judit főszerkesztő tartott tájékoztatót.

* Szeptember 5-én befejeződött Vidnyánszky Attila rendezésében A szarvassá változott fiú című nagyjátékfilm forgatása Debrecenben. A Kossuth-díjas rendező saját színházi darabját adaptálta filmre a színpadi produkcióban is játszó Törőcsik Marival és Trill Zsoltal a főszerepben.

* A Kaposvári Egyetem szenátusa a címzetes egyetemi tanár címet adományozta földinknek, Vidnyánszky Attila Kossuth-díjas rendezőnek, a debreceni Csokonai Színház igazgatójának. A címet Szávai Ferenc rektor ünnepélyes keretek között adta át az egyetem tanévnyitó ünnepségén.

* Szeptember 9–11-e között az Info 13 Közhasznú Egyesület és a MÁV Nostalgia Kft. Kárpátalja Expressz néven második alkalommal indított különvonatot magyar szerelvénnel Kárpátalja normál nyomtávú vonalára. Ebben az évben már négy országon át vezetett az út, a régi vasúti fő-

vonalat követve Szlovákián is keresztülhaladt az Expressz. A megtett útvonal: Budapest–Miskolc–Sárospatak–Sátoraljaújhegy/Kisújhegy–Perbenyik–Királyhelme–Ágcsernyő/Csap–Beregszász–Nevetlenfalva/Halmi–Szatmárnémeti–Érmihályfalva/Nyírábrány–Debrecen–Budapest. A szerelvény a 017-es Nohab mozdonyból, valamint nyolc személy- és egy vagy két étkezőkocsiból állt, amelynek szolgáltatásait mintegy 500 turista vette igénybe.

* Madách tragédiájának sikere után musicalt rendez Szegeden a Kossuth-díjas Vidnyánszky Attila. Jövőre a Ghymes együttes Szűz Máriáról szóló művét viszi a Tiszaparti városba a debreceni Csokonai Színház rendezője.

* A Magyar Írószövetség kuratóriuma Arany János-díjat ítél oda Vári Fábián László József Attila-díjas költőnek és műfordítónak, a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportja elnökének, az Együtt című folyóirat főszerkesztőjének, aki műveiben különösen szülőföldje, a magyarság kisebbségi sorsát egyéni látásmóddal, lírai eszközökkel rajzolta meg.

* Az Összefogással a kárpátaljai magyar sporttehetségeikért című program keretében, a GENIUS Jótékonyági Alapítvány és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet szervezésében megrendezték Beregszászban a sporttehetségek versenyének kárpátaljai döntőit, amelyeken a magyar történelmi vidékek (Máramaros, Ugocsa, Bereg, Ung) legjobb iskolai csapatai vetekedtek a bajnoki címért asztalitenisz, kézilabda, kosárlabda, röplabda és sakk sportágakban.

* Szeptember 20-án Egán Edére emlékeztek Munkács. Az ünnepi eseményt a KMKSZ Munkácsi Középszintű Szervezetének elnöke, Gulácsy Géza nyitotta meg, köszöntve az Egán Ede emléke előtt tisztelő megjelenteket. Gulácsy Géza köszöntését követően Popovics Béla ismertette röviden Egán Ede életútját, végzetül felolvasta Ady Endre 1900-ban írt Egán c. versét. Néhány szóban megosztotta gondolatait a hallgatósággal Ladislav Lecovics, a Kárpátaljai Ruszinok Szövetségének elnöke,

majd Gulácsy Géza, illetve Gajdos Olga, a KMKSZ Munkácsi Városi Szervezetének elnöke megkoszorúzta az emléktáblát.

* A Kárpátaljai Megyei Állami Televízió- és Rádió Társaság által meghirdetett „Szülőföldem szép határa” XIII. nemzetközi kisebbségi televíziós- és rádiós fesztiválra idén 5 országból 43 pályamű érkezett.

* Szeptember 24-én Szolyva napja alkalmából először rendezett a város vezetősége koszorúzással egybekötött megemlékezést a Szolyvai Emlékparkban. A magas rangú külföldi vendégeket a „szolyvai magyar Golgotáról” Vass István gondnok, a Szolyvai Magyar Kulturális Szövetség elnöke tájékoztatta. A lélekharang megkondítása után Ivan Lanyo polgármester vezetésével a cseh, a szlovák és a magyar diplomácia képviselői közösen megkoszorúzták a Sirató falat.

* Emléktábla felavatásával emlékeztek meg Kijev zsidó lakosságának Babij Jarban történt 70 évvel ezelőtti lemészárlásáról Munkács. A város Wallenbergerről elnevezett utcájában a zsidó és más nemzeti-szerű lakosok gyászszertartással emlékeztek meg arról, hogy 1941. szeptember 29-én és 30-án mintegy 34 ezer zsidót mérszároltak le a német megszállók a Kijev melletti Babij Jarban. Imát mondtak annak a mintegy 30 ezer munkácsi zsidónak az emlékére is, akiket 1944 májusában a mostani megemlékezés helyszínéről indítottak el halálménethetben a koncentrációs táborokba. A megemlékezés keretében felavatták a Munkácsi Képzőművészeti Szakiskola falán elhelyezett emléktáblát, amely a náci koncentrációs táborok kiskorú foglyainak és a második világháborús náci üldözések áldozatainak állít emléket.

OKTÓBER

* Az időkész világnapja alkalmából a Beregvideki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesülete a Verke-parti város egyik éttermében ünnepi programot tartott.

* Október 6-án az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács közgyűlést tartott, amelyen az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség fennállásának 20. évfordulóját méltatták. A rendez-

vénynak az Európa–Magyar Ház adott otthont. Az ünnepi közgyűlést követően az intézmény udvarán felavatták az aradi vértanúk tiszteletére állított emlékoszlopot. Zubánics László, az UMNT és a KMMI elnöke megemlékezett azokról a beregszászi honvédekről, akik a szabadságharc különböző hadszínterein küzdöttek, majd hazatérve sokat tettek városukért, a megyéért, egyházukért. Az Európa–Magyar Ház udvarán egy emlékhelyet szeretnének kialakítani azoknak a történelmi személyiségeknek, akik hozzájárultak az egyetemes magyar kulturális élet felemelkedéséhez.

* Október 6-án Kárpátalja számos településén emlékeztek meg az aradi vértanúkról. Nagyszőlősen, Perényi Zsigmond szobránál Lezsák Sándor, a Magyar Országgyűlés alelnöke volt a KMKSZ által szervezett rendezvény ünnepi szónoka. Ungváron, a megyei filharmoniaiban az aradi vértanúk emlékére nagyszabású koncertet adott Fellegi Ádám zongoraművész. A Kálvárián a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének ifjúsági szervezete emlékezett és koszorúzott Szegelethy János honvéd hadnagy sírjánál és Bémer László püspök, egykori felsőházi tag emléktáblájánál.

* Október 9-én II. Rákóczi Ferenc, Erdély fejedelme és a huszti országgyűlések emlékére, valamint Takács Gyula igazgató-kántortanító, karnagy születésének 120. évfordulója tiszteletére emlékoszlopot avattak a huszti református templom szoborkertjében. A megjelent vendégeket Józán Lajos lelkipásztor köszöntötte, avatóbeszédet mondott Tóth István, Magyarország beregszászi főkonzulja.

* Október 13-án Budapesten, a Fészek Klubban megtartották a Panoráma Világklub soron következő rendezvényét, amelyen többek között az 1956-os szabadságharcra és forradalomra emlékeztek. A rendezvényen nagy számban képviseltette magát a Panoráma Világklub beregszászi társklubjának tag-sága is a társelnökök vezetésével.

* Ugyanazon a napon a Kárpátaljai Megyei Báb-

színházban Edvin Marton hegedűvirtuóz közreműködésével jótékonsági koncertet rendeztek Ungváron a Ráti Szent Mihály Gyermekotthon javára Dupka Nándor, az UMSZ ISZ elnökének szervezésében.

* Október 14-én a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium klubtermében rendezte az irodalomóra keretében mutatták be az Intermix Kiadó új könyveit, valamint az Együtt című irodalmi folyóirat legújabb számát.

* Október 19-én a Magyar Értelmiségi Kárpátaljai Községe (MEKK), a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI), a Somi Általános Iskola tantestülete, valamint a Somi Irodalmárok Emlékmúzeuma szervezésében Somban megrendezték az V. Sütő Kálmán- és Kecskés Béla-szavalóversenyt a két kárpátaljai költő emlékére, és egyben Kecskés Béla születésének 70. évfordulója alkalmából. A rendezvény végén a résztvevők egy csoportja koszorút helyezett el Sütő Kálmán és Kecskés Béla sírján a somi temetőben.

* Október 19–23-a között tartották meg az alkotó értelmiségiek ötödik találkozóját. A fórum a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Községe szervezésében és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet közreműködésével az idén a Beregszászban és Ugocsában zajlott. A program megvalósításából kivette részét az Együtt című irodalmi folyóirat szerkesztőbizottsága és alkotókörösége, közöttük Vári Fábián László, Csordás László, Dupka György, Bakos Kiss Károly, Zubánics László, Nagy Zoltán Mihály, Bartha Gusztáv, Lőrincz P. Gabriella, Marcsák Gergely, Szemere Judit, Lengyel János.

A rendezvénysorozat több magyarlakta települést, magyarság-intézményt érintett, ahol a szervezők a kultúra és az irodalom helyi barátaival közösen színes körképet nyújtottak Kárpátalja értékteremtő, -őrző és alkotóműhelyeinek munkájáról, a szavalóversenytől a kortárs irodalomig, az író-olvasó találkozótól a rendezvény irodalom-órákig, az ismeretterjesztéstől a szépirodalomig, a helyzetelem-

ző irodalmi fórumtól az '56-os nemzeti ünnep méltatásáig, a történelmi emlékhelyek felkeresésétől ezredéves értékeink számbavételéig.

* Október 22-én a GENIUS Jótékonsági Alapítvány (amelynek feladatköre a tehetségek felkutatása és a tehetséggondozás) a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetséggel együttműködve egy régóta dédelgetett álmát váltotta valóra: Kárpátalján hat tehetségpontot nyitott. A 8–18 éves korosztályt magába foglaló jövődó géniuszokkal a központokban (Ungvár, Nagydobrony, Beregszász, Bátor, Tiszaújváros, Akraszló) elismert pedagógusok foglalkoznak közösen kidolgozott program alapján.

* Október 25–30-a között a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Községe (MEKK) a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet közreműködésével megrendezte az V. Munkácsy Mihály Alkotótábort, amely tartalmaz programmal várta a képzőművészeket. Az idei táborban Asztalos Éva (Ungvár), Bálint Livia (Nagydobrony), Bartosh József, Bartosh Tatjana (Beregszentmiklós), Kalitics Erika Matl Péter, Matl Szilárd (Munkács), Fuchs Andrea, Réti János, Klisza János, Soltész Péter, Soltész Gabriella (Ungvár) lelkesen kapcsolódtak be a természetfigyelő és ábrázolási megvalósító tiszaháti barangolásba. A Magyar képzőművészeti napok a Tiszaháton című rendezvénysorozat keretében megtartott rendezvény művészeti órákon a képzőművészek találkoztak a magyar kultúra és a művészet barátaival.

* Október 29. Nagyszabású rendezvény keretében méltatták fennállásának 25. évfordulóját a téglási Rózsa népdal-együttes.

NOVEMBER

* November 19-én Veszprém-ben a helyi ukrán önkormányzat megrendezte a magyarországi ukrán zenészek és énekesek estjét.

* November 24-én a 70 éves Ferenczi Tihamér költő tiszteletére irodalmi délutánt szerveztek a badalói könyvtárban. A rendezvényen köszöntő beszédet mondott Dupka György, a MEKK elnöke, az Intermix Kiadó vezetője. A kiadó gondo-

zásában látott napvilágot az ünnepelt Tölgyből gerincet című verseskötete. A válogatást, amely stílusosan 70 verset tartalmaz, Nagy Zoltán Mihály író, a kötet szerkesztője mutatta be.

* November 24-én a Munkácsi Orosz Drámai Színházban az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház társulata bemutatta Molnár Ferenc Üveg cipő című darabját.

* November 23–24-én tartotta tizedik plenáris ülését a Magyar Állandó Értekezlet. A résztvevők többek között a képzőművészeti stratégiáról és a nemzeti jelentőségű intézmények támogatásáról tárgyaltak. Kárpátaljáról a két mérvadó magyar szervezet képviselője: Gajdos István és Zubánics László (UMDSZ), valamint Kovács Miklós és Brenzovics László (KMKSZ) vett részt a tanácskozáson.

* November 24-én Boldog Romzsa Tódor görög katolikus püspök születésének 100., papja szentelésének 75., boldog-

ga avatásának 10. évfordulója alkalmából a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Szent Miklós Egyesület szervezésében megemlékezést tartottak a főiskolán.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola a 2011/2012-es tanévben ünnepli fennállásának 15. évfordulóját. Ebből az alkalomból november 25-én jubileumi emlékülésre került sor.

* November 28-án Kárpátalja településeinek pecsétjei és címerei címmel nyílt kiállítás Beregszászban, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán.

* November 29-én a Munkácsi Képzőművészeti Galériában ünnepélyes keretek között megnyitották Fedor Manajlónak (1910–1978), a kárpátaljai festészeti egyik kiemelkedő képviselőjének kiállítását.

* November 30-án színházi nyílt napot tartottak a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban.

D. Gy.

Új könyvek

* *A magyar-ukrán közös múlt és jelen: összekötő és elválasztó „fehér foltok”*. Nemzetközi tudományos konferencia anyagai (2010. február 26.). Előadások, tanulmányok két nyelven: magyarul és ukránul. Összeállította: **Zubánics László**. Kárpátaljai Magyar Könyvek 209. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2011.

* **Bartha Gusztáv**: *jelen-lét*. 1991–2009. Rendszerváltástól korszakváltásig. (Elbeszélések, drámák). Kárpátaljai Magyar Könyvek 210. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2011.

* **Szalai Borbála**: *Mesevásár*. Verses mesék iskolásoknak. Fedéltér, illusztrációk: **Berecz Margit**. Felelős szerkesztő: Csordás László. Kárpátaljai Magyar Könyvek 211. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2011.

* **Ferenczi Tihamér**: *Tölgyből gerincet*. 70 vers a költő 70. születésnapjára. **Nagy Zoltán Mihály** felelős szerkesztő utószavával. Kárpátaljai Magyar Könyvek 212. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2011.

* **Fodor Géza**: *Angyalok kezéből kihulló tájon*. Válogatott versek. **Csordás László** felelős szerkesztő utószavával. Kárpátaljai Magyar Könyvek 213. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2011.

* *„Kettős pálya bolygó vándora”*. **Sütő Kálmán** (1910–1997) emlékére. Összeállította: **Nagy Zoltán Mihály**. KMMI-füzetek XII. 2011.

* *„Hogy ti is ragyogjatok”*. **Kecskés Béla** (1941–1997) emlékére. Összeállította: **Nagy Zoltán Mihály**. KMMI-füzetek XIII. 2011.

* **Kurmai-Ráti Szilvia**: *Malenykij robot a túlélők visszaemlékezéseinek tükrében*. Mélyinterjú id. Pocsai Vincével és Nagy Andrásal. Felelős szerkesztő: **Zubánics László**. KMMI-füzetek XIV. 2011.

A kiadványok elektronikus változata megtalálható a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet honlapján: www.kmmi.org.ua

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

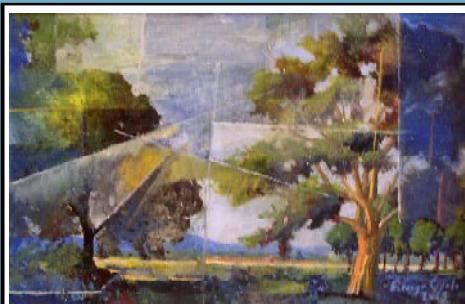
BEREG ALKOTÓEGYESÜLET

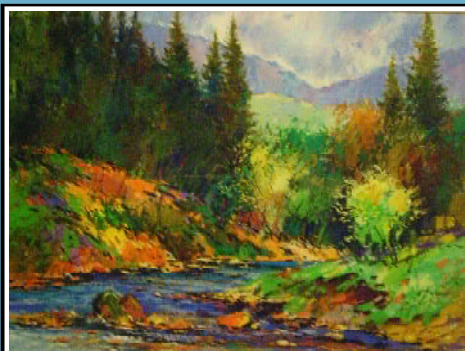
Bökényi Anna

Helj László

Cserniga Gyula

Gogola Zoltán

Hidi Dancs Tünde

A Bereg Alkotóegyesület képzőművészeket, iparművészeket, népművészeket tömörít. 1994-ben azzal a céllal jött létre, hogy felkarolja, maga köré gyűjtse a fiatal nemzedéket, kiállításokat és táborokat szervezzon az alkotók számára. Tárlataikat először az utcán, a beregszászi kultúrház bejárata előtt rendezték meg, később a Beregszászi Járási Tanács üléstermének előcsarnoka adott otthont azoknak. Alkotásaikat bemutatták többek között a Beregvidéki Múzeumban, a benei Faluházban, a Tiszapéterfalvai Képtárban, a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeumban is.

Az egyesület elnöke Prófusz Marianna szövő. Örökös tagja Horváth Anna szobrász és Garanyi József festőművész. Tiszteletbeli tagok maradtak a már az anyaországba áttelepült alkotók is: Antónikné Polónyi Katalin népművész, Zicherman Sándor festő, Kádas Katalin festő, Ortutay Zsuzsa festő, keramikus.

A fiatal alkotók többsége a felnövő nemzedékkel foglalkozik. Bökényi Anna, Petenyko Nyina, Czapovics Zsuzsa, Gogola Zoltán, Cserniga Gyula, Dancs Tünde iskolákban, alkotóházakban dolgoznak, így részt vesznek az utánpótlásképzésben is. Tevékenységüknek köszönhetően új tagokkal bővül az egyesület.

Lapunk galériájában az alkotók közösség képviselőinek legjellemzőbb munkáiból adunk ízelítőt. Csenedetek mosolyát, egyenes derekú fenyők reményzöldjét, nosztalgiazásra készítő beregvidéki épületek látványát gyűjtöttük csokorba olvasóinknak, karácsonyi ajándékként, azzal az üzenettel: „mert a haza te magad vagy...”.

e-t

Veres Ágota

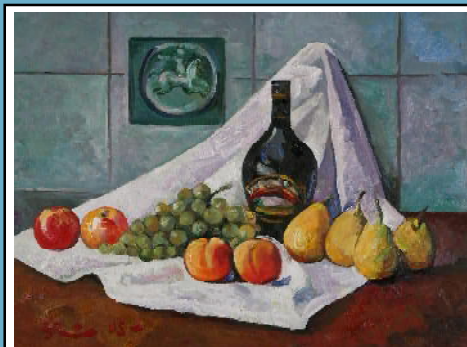
Czapovics Zsuzsa

Szkalos Anatolij

Petenyko Nyina

Zicherman Sándor

Prófusz Marianna